

AGATHA CHRISTIE

crima din orient expres

CRIMA DIN ORIENT EXPRES

COLECȚIA ENIGMA 1969 (NUMĂRUL 2)

AGATHA CHRISTIE

editare și digitizare de
CAT GRAUR

...

EDIȚIE ECAR 2023

ACEASTĂ CARTE ESTE ECAR

O copie de lectură în avans , o copie de revizuire în avans , o ediție anticipată pentru cititor , o copie electronică în avans sau o ediție pentru cititor (ARC sau ARE) este o copie gratuită a unei cărți noi sau a unei noi ediții oferită de un editor librarilor, bibliotecarilor, jurnaliștilor, etc înainte ca cartea să fie gata pentru distribuire în masă.

Textul unei ediții anticipate poate diferi ușor de versiunea versiunea finală deoarece modificările pot fi făcute după ce cititorii au făcut comentarii sau au găsit erori în manuscris. Când un cititor celebru sau un jurnalist oferă o părere, o impresie sau o recomandare în urma citirii eCAR, și aceasta poate fi adăugată.

Pentru semnalarea greșelilor sau întrebări ne puteți contacta la adresa de email

Clubul cărții digitale

dr.akoep@gmail.com

DE CE POT DESCĂRCA LEGAL ACEASTĂ CARTE DE PE INTERNET?

Concluzia: Avînd în vedere toate acestea înseamnă că este legal să realizez o copie a operei protejate pentru uzul meu sau al familiei și prietenilor apropiați și /sau „să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten” îndeplinind condițiile legii. La fel de legal pot descărca de pe internet o copie digitală a unei cărți pe care o am în formă fizică, pe hîrtie deoarece „cînd deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei”, chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet” ești în drepturile tale și nu încalci legea dreptului de autor.

PE LARG:

Poziția oficială a **Oficiului Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală, EUIPO**, exprimată prin **Observatorul european privind încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală**.

. . .

ÎNTREBĂRI FRECVENTE PRIVIND DREPTURILE DE AUTOR (cu aplicare la cărțile digitale, digitizate)

ÎNTREBĂRILE AU FOST COMPILATE DE REPREZENTANȚII intereselor consumatorilor. Experții naționali în domeniul drepturilor de autor din cele 27 de state membre ale UE au oferit răspunsuri conform propriei jurisdicții. Observatorul European coordonează aceste activități în cadrul grupurilor de lucru.

.....

**7. Am voie să dau o copie a unei opere protejate prin dreptul de autor unui membru al familiei sau unui prieten? **

LEGEA DREPTULUI DE AUTOR PERMITE UTILIZATORILOR autorizați ai unei opere să realizeze o copie a acesteia pentru uzul lor sau al familiei și prietenilor apropiați, dar numai dacă sînt îndeplinite anumite condiții: opera copiată trebuie să fi fost făcută publică, copia privată nu trebuie să afecteze utilizarea normală a operei copiate și reproducerea nu trebuie să prejudicieze titularul dreptului.

**8. Am voie să descarc o operă protejată prin dreptul de autor de pe Internet și contează ce tehnologie este utilizată sau dacă descarc doar părți ale operei? **

ESTE FOARTE POSIBIL CA DESCĂRCAREA UNEI OPERE protejate prin dreptul de autor de pe Internet, indiferent de tehnologia folosită, să încalce drepturile de autor asupra

operei respective. Concluzia este aceeași și dacă doar părți ale operei ar fi descărcate (mai puțin în cazul în care părțile descărcate nu ar reprezenta ceva protejat prin dreptul de autor). Pentru a nu încălca drepturile de autor ar trebui ori să ai autorizarea titularului de drepturi pentru a face descărcarea, ori să fie aplicabilă una dintre limitările dreptului de autor (de exemplu în situația în care descărcarea ar putea fi calificată drept copie privată). Această situație ar fi aplicabilă atunci când deții o copie autorizată a unei opere (dar nu a unui program pentru calculator) și faci o nouă copie a operei pentru uz personal sau al „cercului familiei”, chiar dacă acea copie este realizată prin descărcarea ei de pe Internet. Pentru a nu încălca drepturile de autor trebuie însă să te asiguri că atunci când descarci nu permiți, în același timp, și încărcarea operei de către alții.

[HTTPS://TINYURL.COM/CCDROCOPY](https://tinyurl.com/ccdrocopy)

În românește de Radu J. Bogdan

**Editura pentru Literatură Universală
București – 1969**

Din 1969, Editura Univers a început să publice o colecție de literatură polițistă sub numele „**Enigma**”, cuprinzând atât autori români, cât și străini. Colecția nu a avut numerotare, iar primul roman publicat a fost „Bruta” de Guy des Cars. Primele cărți au apărut sub sigla Editura pentru Literatură Universală, transformată mai apoi în Editura Univers.

CONTENTS

Această carte este eCAR	5
De ce pot descărca legal această carte de pe internet?	6

PARTEA I FAPTELE

1. Un pasager de seamă călătorește cu Taurus Expres	15
2. Hotelul Tokotlian	25
3. Poirot refuză un caz	33
4. Un strigăt în noapte	41
5. Crima	45
6. O femeie?	57
7. Cadavrul	65
8. Cazul Armstrong	75

PARTEA II MĂRTURIILE

1. Mărturia conductorului vagonului de dormit	81
2. Mărturia secretarului	87
3. Mărturia valetului	92
4. Mărturia doamnei Hubbard	98
5. Mărturia suedezei	107
6. Mărturia prințesei Dragomiroff	113
7. Mărturia contelui și contesei Andrenyi	120
8. Mărturia colonelului Arbuthnot	126
9. Mărturia domnului Hardman	135
10. Mărturia italianului	142
11. Mărturia domnișoarei Debenham	146

12. Mărturia cameristei	152
13. Recapitularea mărturiilor pasagerilor	158
14. Mărturia cuțitului	166
15. Mărturia bagajelor pasagerilor	174

PARTEA III

POIROT SE AȘAZĂ ȘI CUGETĂ

1. Care dintre ei?	193
2. Zece întrebări	203
3. Unele fapte semnificative	209
4. Pata de grăsime de pe pașaportul contelui ungur	218
5. Numele de botez al Prințesei Dragomiroff	225
6. O a doua întrevedere cu colonelul Arbuthnot	230
7. Identitatea lui Mary Debenham	234
8. Alte dezvăluiri surprinzătoare	239
9. Poirot propune două soluții	246
Notes	263

PARTEA I
FAPTELE

CAPITOLUL I

UN PASAGER DE SEAMĂ CĂLĂTOREȘTE CU TAURUS EXPRES

O dimineată de iarnă, neobișnuit de friguroasă pe aceste meleaguri siriene. Ora cinci. De-a lungul peronului gării Alep, aștepta semnalul de plecare trenul consemnat cu litere de-o șchioapă în ghidul căilor ferate: Taurus Expres.

Garnitura era alcătuită dintr-un vagon restaurant cu bucătărie, unul de dormit și două vagoane de cursă.

Pe peron, în dreptul ușii vagonului de dormit, doi bărbați stăteau de vorbă: un tânăr locotenent francez în uniformă strălucitoare, și un omuleț, încotoșmănat pînă la urechi, din care nu se vedeau decît vîrful roșu al nasului și mustața răsucită în sus.

În ciuda gerului năprasnic, locotenentul Dubosc își făcea cu bărbăție datoria de gazdă. Îl însoțise la gară pe distinsul oaspete și acum se întreținea cu el. Fraze amabile, într-o franceză aleasă, își luau zborul de pe buzele sale. Nu, nu știuse despre ce era vorba. Auzise numai niște zvonuri, cu totul obișnuite în astfel de cazuri. Generalul, generalul său, își pierdea pe zi ce trecea răbdarea. Și, deodată, a picat acest belgian, venind din Anglia după cît se pare. A mai trecut o săptămînă, o săptămînă de încordare ciudată. Apoi s-au

întîmplat anumite lucruri: un eminent ofițer s-a sinucis, un altul a demisionat, figurile îngrijorate s-au destins ca prin farmec, iar cele cîteva măsuri militare de precauție au fost anulate. Și generalul, generalul locotenentului Dubosc, a întinerit parcă cu zece ani.

Dubosc surprinsese frînturi din convorbirea generalului cu străinul. „Ne-ai salvat, *mon cher*”, îi spunea generalul, și mustața-i mare și albă tremura de emoție, „Ai salvat onoarea armatei franceze și ai înlăturat vărsările de sînge. Cum să-ți mulțumesc că ai acceptat să vii? Să vii atît de departe...”.

La care străinul (pe nume Hercule Poirot), după ce respinsese politicos aceste laude, spusese: „Nu pot să nu amintesc că și dumneata mi-ai salvat odată viața”. Acum, fusese rîndul generalului să facă pe modestul și, după ce mai pomeniseră de Franța, de Belgia, de glorie și onoare și alte lucruri asemănătoare, se îmbrățișaseră călduros și se despărțiră.

Deși nu fusese încă pus la curent cu cele întîmplate, locotenentul Dubosc primise totuși însărcinarea să-l conducă pe domnul Poirot la gară, și o îndeplinea cu tot zelul și entuziasmul care-i stau bine unui tînăr ofițer destinat unei cariere promițătoare.

— Azi e duminică, spuse locotenentul. Mîine seară veți fi la Istanbul.

Nu era prima oară că făcea această remarcă. Toate conversațiile de pe peron, în așteptarea plecării trenului, suferă parcă de boala monotoniei și a repetărilor.

— Într-adevăr, recunosc Poirot.

— Bănuiesc că intenționați să rămîneți acolo cîteva zile?

— Firește. N-am mai fost niciodată la Istanbul. Ar fi păcat să nu-l vizitez, măcar în treacăt, *comme ça*, și pocni din degete sugestiv. De altfel, nu-s deloc grăbit. Voi rămîne cîteva zile ca turist.

— Sfînta Sofia e minunată, spuse Dubosc, care de altfel n-o văzuse niciodată.

O rafală de vînt mătură peronul. Amîndoi se zgribuliră. Dubosc reuși să se uite pe furiș la ceas: Cinci fără cinci – încă cinci minute doar!

Bănuind că celălalt l-a observat, se avîntă din nou în discuție.

— Sînt puțini călători pe o vreme ca asta, zise, uitîndu-se spre ferestrele vagonului.

— Da, așa e, încuviință Poirot.

— Să sperăm că nu veți rămîne înzăpezit în Taurus!

— S-a mai întîmplat?

— Da, dar nu anul acesta.

— Să sperăm atunci, spuse Poirot. Buletinele meteorologice din Europa anunță vreme proastă.

— Foarte proastă. În Balcani a nins mult.

— Am auzit că și în Germania.

— *Eh bien!* exclamă Dubosc, grăbit parcă să preîntîmpine o altă pauză, mîine seară la șapte și patruzeci veți fi la Constantinopol.

— Da, spuse Poirot, și continuă exasperat: am auzit că Sfînta Sofia e minunată.

— Magnifică, îmi închipui.

Deasupra capetelor lor perdeaua de la un geam fu dată de o parte și apăru chipul unei tinere femei.

Mary Debenham nu prea dormise de cînd plecase din Bagdad, joia trecută. Nu dormise cum trebuie nici în trenul spre Kirkuk, nici la vila din Mosul, și nici noaptea trecută în tren. Acum, sătulă să tot stea trează în aerul îmbîcsit al compartimentului supraîncălzit, se ridică în picioare și privi afară.

Trebuie să fie Alep. Nimic de văzut, bineînțeles. Numai un peron slab luminat și, din cînd în cînd, niște strigăte în

arabă. Sub fereastra ei doi bărbați vorbeau franțuzește. Un ofițer francez și un bărbat mărunț, cu niște mustăți enorme. Zîmbi puțin. Nu mai văzuse un bărbat atît de încotoșmănat. Trebuie să fie foarte frig afară. De asta și încălzeau, probabil, atît de tare trenul. Încercă să deschidă mai mult fereastra, dar nu reuși.

Conducătorul se apropie de cei doi bărbați. Trenul va pleca în curînd, le spuse. Domnul ar face mai bine să urce. Bărbatul cel scund își scoase pălăria. Ce cap ca un ou! În ciuda grijilor care nu-i dădeau pace, Mary Debenham zîmbi. Un omuleț caraghios, genul de om pe care nu poți să-l iei niciodată în serios.

Locotenentul Dubosc debită alocuțiunea de adio. O concepuse înainte și o rezervase pentru clipa despărțirii. Suna foarte frumos și manierat.

Nelăsîndu-se mai prejos, Poirot îi dădu replica cuvenită.

— Urcăți în vagon, domnule, i se adresă conducătorul.

Cu aerul unei nețîrmurite păreri de rău, Poirot urcă în vagon. Conducătorul se urcă după el. Poirot își agită brațul. Locotenentul Dubosc îi răspunse la salut. Cu o smucitură puternică, trenul se puse încet în mișcare.

— În sfîrșit, murmură Poirot.

— Brrr, făcu Dubosc, dîndu-și seama cît de frig era într-adevăr...

— *Voilà, Monsieur*, îi spuse conducătorul invitîndu-l cu un gest teatral să admire frumusețea compartimentului și felul în care-i fuseseră aranjate lucrurile. Valiza domnului am pus-o aici.

Mîna îi rămase întinsă spre Poirot, într-un gest dintre cele mai sugestive. Poirot îi vîrî în palmă o hîrtie împăturită.

— *Merci, Monsieur*. Conducătorul se învioră și începu să umble aferat, de colo-colo. Tichetul domnului îl am, aș mai

vrea și pașaportul, dacă domnul e atît de amabil. Domnul se oprește la Istanbul, după cîte îmi dau seama?

Poirot încuviință din cap.

— Nu sînt prea mulți călători, îmi închipui? întrebă.

— Nu, domnule. Mai am încă doi pasageri, amîndoi englezi. Un colonel din India și o tînără doamnă din Bagdad. Domnul mai dorește ceva?

Domnul ceru o sticlă de Perrier.

Cinci dimineața era o oră cam nepotrivită pentru a călători cu trenul. Mai erau două ceasuri pînă-n zori. Văzînd că nu e rost de un somn bun și simțindu-se mulțumit că dusesese la bun sfîrșit o misiune delicată, Poirot se ghemui într-un colț și ațipi.

Se trezi pe la nouă și jumătate și o luă înspre vagonul restaurant, dornic de o cafea fierbinte.

Înăuntru se afla numai o singură persoană, evident tînăra doamnă de care amintise conductorul. Era o femeie înaltă, subțire, oacheșă la față, de vreo douăzeci și opt de ani. Se simțea un fel de cumpătare calculată în felul cum mîncă sau îi cerea chelnerului încă o ceașcă de cafea, ceea ce denota o deplină familiarizare cu oamenii și călătoriile. Purta o rochie de voiaj de culoare închisă, dintr-un material subțire, tocmai potrivit pentru atmosfera înăbușitoare din tren.

Neavînd ceva mai bun de făcut, Hercule Poirot se distra studiînd-o discret.

Era genul de femeie tînără, aprecie el, care știe să-și poarte perfect de grijă oriunde s-ar afla. Era echilibrată și matură. Nu-i displăcea regularitatea severă a trăsăturilor și nici paloarea delicată a pielii. Îi plăcea și părul ei negru, lucios, bine pieptănat, și ochii cenușii, reci și impersonali. Dar, hotărî Poirot în cele din urmă, e un pic prea calculată pentru a fi ceea ce numea el „o femeie drăguță”.

În acel moment își făcu apariția un alt personaj. Un bărbat înalt, între patruzeci și cincizeci de ani, cu o față uscată, smeadă, și cu părul puțin albit la temple.

„Colonelul din India”, își spuse Poirot.

Noul venit se înclină în fața femeii.

— 'Neața, domnișoară Debenham.

— Bună dimineața, colonele Arbuthnot.

Colonelul puse mîna pe spătarul scaunului din fața ei.

— Ai ceva împotriva?

— Nu, bineînțeles. Ia loc.

— Știi, micul dejun nu e întotdeauna o masă prea animată.

— Sper să nu fie așa. În orice caz, nu mă interesează.

Colonelul se așează.

— Băiete! Glasul îi era foarte autoritar.

Comandă ouă și cafea.

Ochii îi rămaseră o clipă asupra lui Poirot, apoi trecură mai departe, indiferenți. Poirot, care cunoștea bine spiritul britanic, știa ce-și spusese colonelul în sinea lui: „Vreun străin afurisit”.

Fideli obiceiului insularilor, cei doi englezi nu se arătară prea vorbăreți. Schimbară cîteva cuvinte după care femeia se ridică și părăsi vagonul.

În timpul prînzului, cei doi se așezară la aceeași masă și, ca și mai înainte, îl ignorară complet pe cei de al treilea pasager. De data aceasta, însă, conversația lor fu mai animată. Colonelul Arbuthnot povestea despre Punjab, iar din cînd în cînd se întrerupea pentru a o întreba cîte ceva despre Bagdad, unde ea, pare-se, fusese guvernantă. Tot stînd așa de vorbă, descoperiră că au cîțiva prieteni comuni, drept care deveniră pe dată mai puțin scorțoși, mai amicali. Depănară tot soiul de amintiri despre un oarecare Tommy și despre nu mai știu care Jerry. Colonelul o întrebă dacă se întoarce acasă, sau dacă are de gînd să se oprească la Istanbul.

— Nu, merg direct acasă.

— Nu-i oare păcat?

— Acum doi ani m-am întors tot pe acest drum, și atunci am stat trei zile la Istanbul.

— Aha, înțeleg. Ei bine, îndrăznesc să spun că mă bucur foarte mult că mergeți direct în țară, pentru că și eu fac același lucru.

Zicînd acestea, colonelul se înclină cam stîngaci, îmbujorîndu-se la față.

„E sensibil, colonelul nostru”, își spuse Poirot, puțin amuzat. „O călătorie cu trenul e la fel de periculoasă ca și una cu vaporul”.

Cu o voce calmă, domnișoara Debenham îi răspunse că îi pare foarte bine. În atitudinea ei se strecură o undă de răceală.

Colonelul, observă Poirot, o conduse pînă în dreptul compartimentului ei. Peste puțină vreme, în depărtare apăru priveliștea splendidă a masivului Taurus. Cei doi stăteau pe coridor, unul lîngă altul, contemplînd Porțile Ciliciene. Deodată, domnișoara Debenham suspină. Poirot, aflat prin apropiere, o auzi șoptind:

— E atît de minunat! Aș vrea... aș vrea...

— Ce anume?

— Aș vrea să mă pot bucura de toate astea!

Arbuthnot nu răspunse. Linia colțuroasă a feței sale păru și mai severă, și mai întunecată.

— Dumnezeu, cît aș fi vrut să n-ai nimic de-a face cu toate astea.

— Taci, te rog, taci.

— Oh, e-n regulă.

Aruncă o privire puțin plictisită spre Poirot. Apoi continuă:

— Dar nu mă pot împăca cu ideea să te știi guvernantă, la cheremul unor mame tiranice și al odraslelor lor plicticoase.

Ea rîse, parcă mai puțin reținută ca de obicei.

— Oh, n-are importanță. Imaginea guvernantei batjocorite e un mit perimat. Te asigur că părinții sînt cei terorizați *de mine*.

Tăcură. Se vedea că Arbuthnot era cam rușinat de ieșirea lui. „Asist la o ciudată și nostimă comedioară”, își spuse Poirot, dus pe gînduri. De gîndul acesta avea să-și amintească mai tîrziu.

Ajunseră la Konia în aceeași noapte, pe la unsprezece și jumătate. Cei doi englezi coborîră din tren să-și mai dezmoștească picioarele; începură să se plimbe înapoi și-ncolo pe peronul înzăpezit.

Poirot se mulțumi să urmărească de la fereastră forfota gării. După vreo zece minute ajunse la concluzia că, în fond, o gură de aer proaspăt n-ar avea ce să-i strice. Așa că se înfodolise bine, punîndu-și cîteva haine, jerseuri și fulare, iar peste pantofi o pereche de galoși. Astfel echipat, coborî cu atenție pe peron și începu să se plimbe. O luă prin spatele trenului.

După voci, recunoscute cele două siluete nedeșluite care stăteau în umbra vagonului poștal. Auzi întîi vocea lui Arbuthnot:

— Mary..

Femeia îl întrerupse.

— Nu acum, nu acum. Cînd totul se va termina, și va rămîne departe, în urma noastră... atunci...

Discret, Poirot se îndepărtă. Era surprins. Cu greu recunoscuse vocea rece, măsurată a domnișoarei Debenham. „Ciudat”, își spuse.

A doua zi se întrebă dacă nu cumva cei doi se certaseră.

Își vorbeau foarte puțin. Femeia îi părea neliniștită. Avea cearcăne la ochi.

Pe la două și jumătate după-amiaza, trenul se opri. La ferestre apărură capete curioase. Cîțiva oameni, îngrămădiți lîngă linia ferată, priveau și arătau cu mîna spre ceva de sub vagonul restaurant. Poirot se aplecă în afară și se adresă conductorului vagonului de dormit, care tocmai trecea în fugă prin dreptul ferestrei. Omul îi răspunse, după care Poirot își trase capul înăuntru și, întorcîndu-se, fu cît p-aci s-o izbească pe Mary Debenham, care stătea exact în spatele lui.

— Ce s-a întîmplat? întrebă ea, aproape pe nerăsuflăte, în franțuzește. De ce ne-am oprit?

— Nu-i nimic, domnișoară. S-a aprins ceva sub vagonul restaurant. Nimic grav. De altfel, au stins focul și acum repară stricăciunile. Nu e niciun pericol, vă asigur.

Ea făcu un gest brusc, de parcă ar fi alungat ideea pericolului, ca total lipsită de importanță.

— Da, da, înțeleg. Dar timpul?

— Ce timp?

— Păi, vom avea o întîrziere.

— Da, e posibil, recunosc Poirot.

— Dar nu putem întîrzia! Trenul trebuie să sosească la Istanbul la 6.55 și trebuie să traversăm Bosforul ca să prindem Simplon Orient Expresul de ora 9. Dacă avem o oră sau două întîrziere, pierdem legătura.

— Se prea poate, admise Poirot.

O privi întrebător. Văzu că mîna îi tremura pe pervazul ferestrei și buzele îi tremurau.

— E atît de important pentru dumneavoastră, domnișoară? o întrebă.

— Da. Da, este. Trebuie... trebuie să prind legătura.

Spunînd acestea, se întoarse și o luă de-a lungul coridorului spre colonelul Arbuthnot.

Neliniștea ei, totuși, se dovedi neîntemeiată. Zece minute

mai târziu, trenul se urni din loc. Sosi la Haydapassar doar cu cinci minute întârziere, câștigînd pe drum din timpul pierdut.

Apele Bosforului erau agitate, astfel că lui Poirot nu prea-i făcu plăcere traversarea. Pe vapor nu-i mai văzu pe tovarășii săi de călătorie. Ajuns la podul Galata, o luă direct spre hotelul Tokotlian.

CAPITOLUL 2

HOTELUL TOKOTLIAN

La hotel, Hercule Poirot ceru o cameră cu baie. Apoi se îndreptă spre biroul de recepție să se intereseze dacă nu i sosiseră scrisori.

Găsi trei scrisori și o telegramă. La aceasta din urmă se uită oarecum surprins. Nu se așteptase la așa ceva.

O desfăcu calm și cu grijă, ca de obicei. Cuvintele tipărite se înlănțuiau distinct, reliefat.

„EVOLUȚIA PREZISĂ CAZULUI KASSNER A LUAT ÎNTORSĂTURĂ neașteptată rog reveniți urgent”.

„ASTA MAI LIPSEA”, MURMURĂ POIROT ÎNCIUDAT. SE UITĂ la ceas.

— Trebuie să plec la noapte, îi spuse portarului. La ce oră pleacă Simplon Orientul?

— La nouă, domnule.

— Poți să-mi iei un bilet la vagonul de dormit?

— Bineînțeles, domnule. Nu-i nicio greutate. În acest

sezon, trenurile sînt aproape goale. Doriți la clasa întîi, sau la a doua?

— La întîi.

— *Très bien, Monsieur.* Pînă unde mergeți?

— La Londra.

— *Bien, Monsieur.* Vă voi lua un bilet pînă la Londra și vă voi rezerva o cușetă la vagonul de dormit Istanbul – Calais.

Poirot se uită din nou la ceas. Era opt fără zece.

— Mai am timp să mănînc ceva?

— Bineînțeles, domnule.

Poirot îl salută cu o mișcare a capului. Se duse la biroul de recepție pentru a anunța că renunță la cameră, după care, traversînd holul, intră în restaurant.

În timp ce dădea chelnerului comanda, simți o mîină pe umăr.

— Oh, bătrîne, iată o surpriză plăcută, auzi o voce în spatele lui.

Cel care rostise cuvintele era un bărbat între două vîrste, scund și corpolent, cu părul tuns perie. Zîmbea încîntat.

Poirot sări în picioare

— Domnule Bouc.

— Domnule Poirot.

Bouc era belgian, director la „Compagnie Internationale des Wagons Lits”, și cunoștința sa cu Poirot, fosta stea a poliției belgiene, dura de ani de zile.

— Depart de casă, *mon cher*, spuse Bouc.

— O mică afacere în Siria.

— Aha! Și cînd te întorci acasă?

— La noapte.

— Splendid! Și eu la fel. Mai precis, vom călători împreună pînă la Lausanne, unde am niște treburi. Bănuiesc că iei Simplon Orientul?

— Da, tocmai am cerut un loc la vagonul de dormit. De

fapt, aş fi vrut să rămîn cîteva zile aici, dar am primit o telegramă care mă cheamă urgent în Anglia într-o problemă importantă.

— Aha! Ei, afacerile-s afaceri! Iar dumneata eşti, cum s-ar spune, în vîrfurile piramidei acum, bătrîne!

— Ei, puţin succes poate că am avut.

Poirot încercă să pară modest, dar nu prea-i reuşi. Bouc izbucni în rîs.

— Ne vedem mai tîrziu, îi spuse el.

Aplecat acum deasupra farfuriei, Poirot se străduia să nu-şi moaie mustăţile în supă. Ducînd la bun sfîrşit această treabă, privi în jur, în aşteptarea felului următor.

La mese se aflau vreo şase bărbaţi, dintre care numai doi îi atraseră atenţia.

Aceştia stăteau împreună la o masă, nu prea departe de el. Cel mai tînăr, de vreo treizeci de ani, cu o figură agreabilă, era fără îndoială american. Totuşi nu el, ci celălalt trezi interesul detectivului nostru.

Acesta era un om între şaizeci şi şaptezeci de ani. Văzut de la distanţă, avea aerul binevoitor al unui filantrop: frunte boltită, care se continua într-un uşor început de chelie, şi gură surîzătoare, lăsînd să se vadă dantura falsă, foarte albă. Totul părea să-ţi spună că ai în faţă o persoană cumsecade. Numai ochii dezminţeau această impresie: mici, foarte reci, şi vicleni. Şi nu numai atît. Spunîndu-i ceva tovarăşului său mai tînăr, se uită împrejur, şi atunci privirea i se opri o clipă asupra lui Poirot, suficient pentru ca acesta să remarce o răutate ciudată, o încordare neobişnuită în căutătura lui. Apoi se ridică.

— Plăteşte nota, Hector, spuse.

Vocea îi era puţin răguşită. Avea un timbru straniu, melodios, oarecum ameninţător.

Întorcîndu-se în hol pentru a-şi regăsi prietenul, Poirot

îi zări pe cei doi pregătindu-se să părăsească hotelul. Bărbatul cel tânăr supraveghea transportarea bagajelor. După puțină vreme împinse ușa de sticlă de la intrare și spuse:

— Totul e gata, domnule Ratchett.

În loc de răspuns, bătrînul mormăi ceva și ieși.

— *Eh bien*, spuse Poirot, ce părere ai de aceștia doi?

— Americani, rosti Bouc.

— Firește că-s americani, dar ce crezi despre ei?

— Tînărul pare foarte simpatic.

— Și celălalt?

— Să-ți spun drept, nu-mi place. Mi-a făcut o impresie proastă. Dar dumitale?

Poirot stătu o clipă pe gînduri.

— Cînd a trecut pe lîngă mine, în restaurant, am avut o senzație curioasă. Era ca și cum m-aș fi aflat o clipă lîngă un animal sălbatic, dar sălbatic, înțelegi!

— Și totuși, arată foarte onorabil.

— Întocmai! Corpul, adică cușca, e foarte onorabil, dar printre gratii se observă figura fiarei.

— Ai multă imaginație, bătrîne, spuse Bouc.

— S-ar putea. Totuși nu-mi iese din cap că m-am aflat pentru o clipă în preajma răului.

— Vorbești de acel respectabil gentleman american?

— Da, de acel respectabil gentleman american.

— Fie, spuse Bouc binevoitor. S-ar putea. E mult rău pe lumea asta.

În clipa aceea se deschise ușa și portarul intră și se îndreptă spre ei. Părea frămîntat și cam jenat.

— E nemaipomenit, domnule, îi spuse lui Poirot. N-am mai găsit nicio cușetă liberă la clasa întîi.

— Cum? strigă Bouc. În acest sezon? Ah, atunci, fără îndoială, o fi un grup de ziariști sau politicieni...

— Nu știu, domnule, vorbi portarul, întorcându-se spre el respectuos, dar așa stau lucrurile.

— Bine, bine, îi spuse Bouc și i se adresă apoi lui Poirot. Fii fără grijă, prietene. Aranjăm noi ceva. Întotdeauna există un compartiment, numărul 16, care e liber. Conducătorul are grijă de asta!

Zîmbi, apoi se uită la ceas.

— Hai, e timpul să mergem.

La gară, Bouc fu salutat cu mult respect de conducătorul în uniformă cafenie al vagonului de dormit.

— Bună seara, domnule. Aveți compartimentul numărul 1.

Strigă după niște hamali, care încărcară bagajele domnilor și le purtară de-a lungul vagonului pe care sta scris:

ISTANBUL – TRIESTE – CALAIS

— AM AUZIT CĂ E PLIN ASTĂ-NOAPTE?

— E de necrezut, domnule. Toată lumea și-a găsit să călătorească în noaptea asta.

— Oricum, trebuie să-i găsim un loc aici acestui domn. E un prieten al meu. Poți să-i dai numărul 16.

— E dat, domnule.

— Ce? Numărul 16?

Se uitară unul la altul, cu tîlc. Conducătorul zîmbi. Era un bărbat înalt, între două vîrste, cu o figură palidă.

— Cum vă spun, domnule, e absolut plin.

— Dar ce se întîmplă? întrebă Bouc, înfuriindu-se. E vreo conferință undeva, vreo întrunire?

— Nu, domnule, o simplă coincidență. S-a întîmplat că mai mulți oameni au preferat să călătorească în noaptea asta.

Bouc țîțîi de supărare.

— La Belgrad, spuse el, va fi atașat un vagon de la Atena, ca și vagonul București – Paris, de altfel. Dar la Belgrad ajungem de-abia mîine seară. Problema e ce facem în noaptea asta. Nu e vreo cușetă liberă la clasa a doua?

— La clasa a doua este una, domnule...

— Bun, atunci...

— Dar e în compartimentul unei doamne. Se și află o nemțoaică acolo, e cameristă.

— Oh, asta-i penibil! exclamă Bouc.

— Nu te necăji, prietene, spuse Poirot. O să călătoresc într-un compartiment obișnuit.

— Nici nu mă gîndesc. Și, întorcîndu-se iar spre conductor: A sosit toată lumea?

— E drept, unul din pasageri n-a sosit încă.

Conductorul vorbea încet, ezitînd.

— Vorbește, omule!

— Cușeta numărul 7, la clasa a doua. Domnul n-a venit încă și e nouă fără patru minute.

— Cine e?

Conductorul își consultă lista.

— Un englez. A. M. Harris.

— Un nume norocos, spuse Poirot. Am eu semnele mele: domnul Harris nu va veni.

— Pune bagajul domnului la numărul 7, zise Bouc. Dacă acest Harris sosește între timp, o să-i spunem că e prea tîrziu, că un loc nu poate fi reținut atîta vreme, în fine, aranjăm noi într-un fel. Ce, o să-mi fac acum griji pentru un oarecare domn Harris?

— Cum dorește domnul, spuse conductorul, și făcu semn hamalului lui Poirot încotro s-o ia.

Apoi se dădu deoparte, ca să-l lase pe Poirot să urce în tren.

— Tocmai la capăt, domnule, strigă el. Ultimul compartiment.

Poirot parcurse culoarul cu destulă greutate, întrucât majoritatea călătorilor ieșiseră din compartimentele lor. Scuzele sale politicoase sunau cu regularitatea unui ceasornic. În sfârșit, ajunse la compartimentul indicat. Înăuntru, aranjînd valizele – tînărul american de la hotel...

Acesta se încruntă cînd îl văzu pe Poirot intrînd.

— Scuzați-mă, îi spuse, cred c-ați greșit. Reluă apoi, cu un efort considerabil, în franceză: *Je crois que vous avez une erreur.*

Poirot îi răspunse în englezește:

— Sînteți domnul Harris?

— Nu, numele meu este Macqueen. Eu...

În acel moment, peste umărul lui Poirot, răsună vocea conductorului. O voce gîfuită, cu un ton implorator.

— Nu mai e nici un alt pat liber, *Monsieur*. Domnul a fost nevoit să vină aici.

În timp ce vorbea, închise fereastra de pe coridor și începu să instaleze bagajele lui Poirot.

Amuzat, Poirot remarcă tonul de scuză din vocea conductorului. I se promisese, fără doar și poate, un bacșiș bun dacă reușea să păstreze compartimentul numai pentru celălalt pasager. Totuși, chiar și cel mai generos bacșiș își pierde efectul în fața dispozițiilor unui director al companiei.

După ce puse geamantanele în portbagaj, conductorul ieși.

— Gata, domnule. Totul e în regulă. Patul dumneavoastră e cel de deasupra, numărul 7. Plecăm peste un minut.

Poirot intră în compartiment.

— Un fenomen rar, observă el, bine dispus. Conductorul unui vagon de dormit care să-ți instaleze bagajele. Nemaipomenit!

Celălalt zîmbi. Se vedea că-i trecuse supărarea – probabil se hotărîse să ia lucrurile filozofic.

— Trenul e ticsit, spuse el.

Se auzi șuieratul locomotivei, prelungit, melancolic. Ieșiră amîndoi pe culoar.

Afară o voce striga:

— Pofțiți în vagoane!

— Am pornit, zise Macqueen.

Dar nu porniseră. Șuieratul se auzi din nou.

— Vreau să spun, domnule, începu tînărul deodată, că dacă doriți mai degrabă patul de jos, cum să spun, dacă vă vine mai ușor, vă stau la dispoziție.

Un băiat simpatic.

— Nu, nu, se împotrivi Poirot, n-aș vrea să vă lipsesc de...

— Dar deloc...

— Sînteți prea amabil...

Refuzuri politicoase de ambele părți.

— Numai pentru o noapte, explică Poirot. La Belgrad...

— Aha, înțeleg. La Belgrad coborîți...

— Nu tocmai. Știți...

Trenul se smuci brusc. Amîndoi se repeziră la fereastră, privind înspre peronul lung, luminat, care aluneca încet înapoi.

Orient Expresul pornise în călătoria sa de trei zile prin Europa.

CAPITOLUL 3
POIROT REFUZĂ UN CAZ

A doua zi, Poirot își făcu apariția destul de târziu în vagonul restaurant. Se sculase devreme, dejunase singur și-și petrecuse restul dimineții frunzărind însemnările despre cazul care-l rechemă la Londra. În tot acest răstimp nu-l prea văzuse pe tânărul său vecin. Bouc îl salută de la masa la care stătea și-l pofti să ia loc lângă el. Poirot se așează și nu avu decît de profitat de avantajele unei mese servite printre primele, ca și de aperitivele cele mai alese. Mîncarea, de asemenea, era neobișnuit de bună.

De-abia cînd ajunse la delicioasa brînză cu smîntînă, Bouc se îndreptă din șale și-și permise să atace și alte domenii decît cele gastronomice. Era în acel moment sfînt de după un prînz bun, cînd tot omul devine filosof.

— Ah! oftă el. Dacă aș fi avut pana unui Balzac! Ce-aș mai descrie această scenă.

Făcu un gest larg cu mîna.

— Da, e o idee, rosti Poirot.

— Vasăzică, ești de aceeași părere? Cred că ar fi ceva inedit, nu-i așa? Și totuși, parcă nu-i aievea, prietene. Împrejurul nostru sînt oameni din toate clasele, de toate naționalitățile și vîrstele. Timp de trei zile, acești oameni,

străini unii de alții, vor sta împreună. Vor dormi și vor mânca sub același acoperiș. Iar la capătul acestor trei zile, se vor împărăștia care încotro, fiecare la treaba lui, fără să se mai revadă, poate, niciodată.

— Și totuși, spuse Poirot, să presupunem că se întâmplă un accident...

— Ah, nu, prietene...

— Înțeleg că din punctul dumitale de vedere ar fi regretabil. Dar hai, totuși, pentru o clipă, să facem această presupunere. Atunci, probabil, toți cei de față ar fi legați unul de altul... cu trup și suflet.

— Ce zici de puțin vin? zise Bouc, grăbindu-se să toarne în pahare. Ești morbid, *mon cher*. Poate din cauza digestiei.

— E adevărat, recunoscui Poirot, mîncarea orientală nu-i tocmai potrivită pentru stomacul meu.

Sorbi din vin. Apoi, lăsîndu-se pe spate, cuprinse cu privirea întreg vagonul. Avea în fața lui treisprezece oameni care, după cum observase Bouc, aparțineau tuturor claselor și naționalităților. Începu să-i studieze.

La masa din față stăteau trei bărbați. Poirot își spuse că, văzîndu-i singuri, chelnerii, cu flerul lor infailibil, îi așezaseră la aceeași masă. Unul din ei, un italian solid, negricios, se scobea în dinți, satisfăcut. În fața lui stătea un englez uscățiv, îngrijit îmbrăcat, cu acea figură lipsită de expresie, dezaprobatoare a valetului de meserie. La dreapta englezului, un american vînjos, într-un costum țipător – vreun comis-voiajor.

— Ai dat lovitura, spunea acesta cu o voce puternică, nazală.

Italianul scoase scobitoarea din gură și gesticulă larg.

— Păi sigur. Asta ziceam și eu mereu.

Englezul se uită pe fereastră și tuși. Poirot își mută privirea în altă parte.

La o măsuță stătea, foarte țeapănă, una dintre cele mai urâte bătrîne pe care le văzuse vreodată. O urîtenie distinsă, mai curînd fascinantă decît respingătoare. Stătea foarte dreaptă. În jurul gîtului purta un colier de perle foarte mari care, oricît de ciudat ar părea, erau veritabile. Mîinile îi erau acoperite cu inele. Pe umeri îi atîrna un mantou de blană. O tocă neagră îi acoperea creștetul capului, reliefind, prin contrast, fața galbenă, ca de broască.

Tocmai îi vorbea chelnerului, cu o voce limpede, politicoasă, dar extrem de autoritară.

— Fii așa de bun și du în compartimentul meu o sticlă de apă minerală și un pahar mare cu suc de portocale. Ai grijă ca la masa de seară să am pui gătit fără sos și pește fiert.

Chelnerul îi dădu, respectuos, asigurările cuvenite.

Bătrîna îi mulțumi discret din cap și se ridică. Se uită o clipă la Poirot, apoi trecu mai departe, cu o nepăsare tipic aristocratică.

— E prințesa Dragomiroff, îi șopti Bouc. Rusoaică. Bărbatul ei a făcut avere înainte de revoluție și a investit-o în străinătate. E foarte bogată. O cosmopolită.

Poirot încuviință din cap. De altfel, auzise de prințesa Dragomiroff.

— E o personalitate, continuă Bouc. Urîtă foc, dar impune. Ești de acord?

Poirot era de acord.

La o altă masă din cele mari, Mary Debenham se afla în compania a două femei. Una din ele, de vîrstă mijlocie, înaltă, purta o bluză în carouri și fustă de stofă. Părul decolorat era strîns într-un coc imens, aranjat fără gust; avea ochelari și o față lungă și blajină, ca de oaie. Asculta cu atenție ce spunea a treia femeie, o bătrînă vînjoasă, cu o figură simpatcă, care vorbea limpede, monoton, fără să dea nici cel mai mic semn că s-ar gîndi să respire sau să termine ce avea de spus.

— ...Și cum spunea fiică-mea, de-aia – zice – nu poți să aplici metodele americane în țara asta. Și e și normal ca oamenii de pe-aici să fie indolenți – zicea ea. Doar nu-i zorește nimeni. Dar oricum, ați fi mirate să aflați ce se face la colegiul nostru. Au pus mîna pe niște profesori minunați. Cred că nimic nu valorează mai mult decît educația. Trebuie să aplicăm idealurile noastre occidentale și să-i învățăm pe cei din Orient să le adopte. Fiică-mea mai zicea că...

Trenul intră într-un tunel. Vocea, calmă, monotonă, se auzi mai înăbușit.

La masa următoare, de fapt o măsuță, colonelul Arbuthnot stătea singur. Privea fix în creștetul domnișoarei Debenham. Nu mai stăteau împreună, deși ar fi putut foarte ușor s-o facă. De ce?

Probabil, se gîndi Poirot, Mary Debenham o fi avut ceva împotrivă. O guvernantă știe să fie prudentă. Aparențele contează. O femeie care trebuie să-și cîștige existența trebuie să fie discretă.

Privirea îi alunecă spre cealaltă parte a vagonului. În colțul cel mai îndepărtat, lîngă perete, ședea o femeie trecută de prima tinerețe, îmbrăcată în negru. Avea o față lată, lipsită de expresie. Nemțoaică sau scandinavă, opină Poirot. Probabil cameristă.

Mai departe, o pereche prinsă într-o discuție animată. Bărbatul purta haine englezești dintr-o stofă ușoară, dar se vedea bine că nu era englez. Deși Poirot nu-i zărea decît ceafa, forma capului și linia umerilor îl trădau. Un bărbat bine făcut. Își întoarse brusc capul, astfel că Poirot putu să-l vadă din profil. Într-adevăr, un bărbat foarte frumos, de vreo treizeci de ani, cu o mustață mare, îngrijită.

Femeia din fața lui era foarte tînără, o fetișcană aproape – dacă avea douăzeci de ani. Purta un taior negru, strîns pe corp, o bluză albă de satin, iar părul îi era adunat într-un coc

mic, după ultima modă. Avea o figură frumoasă, stranie, cu pielea foarte albă, ochii mari, căprui, iar părul, negru ca tăciunele; mâinile îi erau îngrijite, iar unghiile date cu lac roșu. Pe unul din degete purta un inel cu un smarald mare montat în platină. În clipa aceea fuma dintr-un portțigaret lung. Se vedea o oarecare cochetărie în vocea și în privirea ei.

— E drăguță... și cochetă, murmură Poirot. Soț și soție, nu-i așa?

Bouc dădu din cap.

— Ambasada ungară, cred, spuse el. O pereche reușită.

Și, în sfârșit, ultimii doi meseni – vecinul de compartiment al lui Poirot, Macqueen, și patronul lui, domnul Ratchett. Acesta din urmă stătea cu fața spre Poirot, și pentru a doua oară Poirot remarcă expresia respingătoare și falsa bunăvoință din ochii-i mici, întunecați și cruzi.

Bouc observă, fără îndoială, o schimbare pe chipul prietenului său.

— Te uiți la animalul tău sălbatic? îl întrebă el.

Poirot dădu din cap.

Chelnerul servi cafeaua. Bouc, care terminase masa mai devreme, se ridică în picioare.

— Mă duc în compartimentul meu, spuse. Când termini, vino să mai stăm de vorbă.

— Cu plăcere.

Poirot sorbi din cafea și mai ceru chelnerului un lichior. Acesta tocmai trecea de la o masă la alta, pentru a încasa notele de plată. Se auzi din nou glasul strident, pițigăiat al bătrânei americane:

— Fiică-mea zicea: ia o cartelă cu bonuri de masă, și nu mai ai niciun fel de bătaie de cap. Acum nu mai e așa. Se pare că ăștia opresc zece la sută remiză. Și mai e și apa asta minerală, care are un gust ciudat. Și ce mă surprinde e că n-au nici Evian și nici Vichy.

— Cum să spun... sînt nevoiți să servească apă locală, îi explică vecina ei cu chip de oaie.

— Oricum, mi se pare ciudat. Privi cu dispreț, la grămada de mărunțiș de pe masa din fața ei: Uită-te la chestiile astea pe care mi le-a dat, dinari, sau mai știu eu ce. Un adevărat gunoi. Vorba fiicei mele...

Mary Debenham se ridică și, salutîndu-și comesenele, se îndreptă spre ușă. Colonelul Arbuthnot porni în urma ei. Adunîndu-și mărunțișul atît de disprețuit, bătrîna americană se ridică și ea, urmată de femeia cu chip de oaie. Perechea de unguri plecase. În vagon mai rămăseseră doar Poirot, Ratchett și Macqueen.

Ratchett îi spuse ceva lui Macqueen, după care acesta se sculă de la masă și părăsi vagonul. Apoi Ratchett se ridică și el, dar în loc să-l urmeze pe Macqueen, se așeză pe neașteptate pe scaunul din fața lui Poirot.

— Aveți cumva un foc? întrebă el. Vocea îi era melodioasă, puțin nazală. Numele meu e Ratchett.

Poirot înclină ușor capul. Băgă mîna în buzunar, de unde scoase o cutie de chibrituri pe care i-o întinse celuiilalt. Ratchett o luă dar nu aprinse niciun chibrit.

— Cred că am plăcerea să vorbesc cu domnul Hercule Poirot, nu-i așa?

Poirot dădu din nou din cap.

— Ați fost corect informat, domnule.

Detectivul simți ațintită asupra lui privirea aceea ciudată, sfredelitoare, care-l iscodea și-l cîntărea meticulos.

— Așa cum se obișnuiește la noi, continuă americanul, o să merg direct la țintă. Domnule Poirot, aș vrea să vă angajez.

Poirot se încruntă.

— Clientela mea, domnule, este limitată în ziua de azi. Mă ocup de foarte puține cazuri.

— Dar, firește, înțeleg perfect. Propunerea mea însă,

domnule Poirot, înseamnă o groază de bani. Și repetă cu vocea lui melodioasă, convingătoare: O groază de bani.

Poirot tăcu cîteva clipe, apoi spuse:

— În ce constă propunerea dumneavoastră, domnule... Ratchett?

— Domnule Poirot, sînt un om bogat, foarte bogat. Iar oamenii în situația mea au dușmani. Ei bine, am un dușman.

— Numai unul?

— Ce vreți să spuneți? se răsti Ratchett.

— Domnule, știu din experiență că atunci cînd un om ca dumneavoastră are, cum ați spus, dușmani, asta înseamnă că are mai mulți, nu unul.

Ratchett se mai linișți în urma acestui răspuns. Spuse grăbit:

— Da, înțeleg. Un dușman sau mai mulți – nu contează. Ceea ce contează e securitatea mea.

— Securitatea?

— Am fost amenințat cu moartea, domnule Poirot. Acum îmi port singur de grijă. Și scoase, o clipă, din buzunarul hainei un mic pistol automat. Apoi urmă cu o voce dură: Nu cred că sînt genul de om care poate fi luat prin surprindere. Dar dacă mă gîndesc mai bine, nu strică să mă asigur de două ori. Cred că ați fi omul potrivit pentru banii mei, domnule Poirot. Și nu uitați, e vorba de o groază de bani.

Poirot îl cercetă gînditor cîteva clipe. Figura îi era absolut impenetrabilă.

— Regret, domnule, rosti în cele din urmă, dar nu pot accepta.

Celălalt îl scrută atent.

— Cît? întrebă.

Poirot clătină din cap.

— Nu m-ați înțeles, domnule. Am avut mult noroc în profesiunea mea. Am destui bani pentru a-mi satisface atît

necesitățile cît și capriciile. Acum mă ocup doar de cazuri care... mă interesează.

— Jucați tare, spuse Ratchett. Douăzeci de mii de dolari vă spun ceva?

— Nu.

— Mai mult nu dau. Știu cît îmi valorează pielea.

— Și eu, domnule Ratchett.

— Ce vă deranjează în propunerea mea?

Poirot se ridică în picioare.

— Dacă-mi veți scuza franchetea, vă voi spune. Nu-mi place mutra dumneavoastră, domnule Ratchett.

Și zicînd acestea, părăsi vagonul.

CAPITOLUL 4
UN STRIGĂT ÎN NOAPTE

Chiar în aceeași seară, la nouă fără un sfert, Simplon Orient Expresul sosi la Belgrad. Cum plecarea era prevăzută abia pentru nouă și un sfert, Poirot se hotărî să coboare pe peron. Totuși, nu zăbovi prea mult. Se lăsase un frig pătrunzător și, deși peronul era acoperit, vîntul ridica vârtejuri de zăpadă. Se îndreptă spre vagon. Conducătorul, care tropăia pe peron și-și agita brațele ca să se mai încălzească, văzîndu-l, îi spuse:

— Bagajele domnului au fost duse în compartimentul numărul 1, în compartimentul domnului Bouc.

— Și domnul Bouc unde s-a dus?

— În vagonul de la Atena, care tocmai a fost atașat.

Poirot plecă să-și caute prietenul. Bouc nici nu vru să asculte protestele sale.

— Nu face nimic. E mai bine așa. Dumneata mergi în Anglia, și e mai bine să stai în vagonul care te duce direct pînă la Calais. Eu mă simt foarte bine aici. Vagonul e liniștit. În afară de mine, mai e doar un doctor grec. Ah, ce noapte! Localnicii zic că de ani de zile n-a mai căzut atîta zăpadă. Să sperăm că nu ne vom înzăpezi. Nu prea mi-ar place, drept să-ți spun.

La nouă și un sfert precis, trenul părăsi gara. Curînd după aceea Poirot se ridică, îi ură noapte bună prietenului său și se îndreptă spre vagonul lui, aflat în față, lângă vagonul restaurant.

Cum erau în a doua zi de călătorie, reticențele dispăruseră.

Colonelul Arbuthnot stătea în ușa compartimentului său și discuta cu Macqueen. Văzîndu-l pe Poirot, Macqueen se întrerupse brusc. Păru foarte surprins.

— Oh, exclamă el, credeam că ne-ați părăsit. Spuneți că o să coborîți la Belgrad.

— M-ați înțeles greșit, zise Poirot, zîmbind. Am încercat să vă explic tocmai cînd plecam din Istanbul.

— Dar bagajul dumneavoastră... s-a topit.

— A fost dus într-un alt compartiment, asta-i tot.

— Aha, înțeleg.

Și își relua conversația cu Arbuthnot, în timp ce Poirot trecu mai departe. La numai două compartimente de al său, o zări pe bătrîna americană, doamna Hubbard, stînd de vorbă cu femeia cu fața de oaie, care se dovedi a fi suedeză. Doamna Hubbard tocmai îi dădea niște reviste.

— Ia, draga mea, spuse ea. Eu am o sumedenie de lucruri de citit. E îngrozitor cu frigul ăsta, nu-i așa?

Răspunse prietenos la salutul lui Poirot.

— Sînteți foarte amabilă, îi spuse suedeza.

— Ba deloc. Sper că o să dorm bine și că dimineață n-o să te mai doară capul.

— Cred că de frig. O să-mi fac o ceașcă de ceai.

— Ai aspirină? Ești sigură? Eu am cîtă vrei. Bine, noapte bună, draga mea.

Se întoarse spre Poirot, părăsind să aibă chef de vorbă.

— Biata de ea, e suedeză. După cît îmi dau seama, e un fel de misionară... o educatoare. Foarte cumsecade, doar că nu

prea vorbește englezește. S-a arătat foarte interesată de ce i-am povestit despre fiică-mea.

Poirot știa și el tot ce se putea ști despre fiica doamnei Hubbard. Ca de altfel toți cei din tren care înțelegeau englezește! Aflaseră că ea și cu soțul ei făceau parte din corpul didactic al unui mare colegiu american din Smirna și că aceasta era prima călătorie a doamnei Hubbard în Orient; și mai aflaseră ce gîndea doamna Hubbard despre turci, despre lena lor și despre felul cum își întrețineau drumurile.

Ușa celui alt compartiment se deschise, și valetul cel slab și palid ieși pe coridor. Poirot reuși să arunce o privire înăuntru. Îl zări pe Ratchett întins în pat. Acesta, la rîndul lui, îl zări și el, și fața i se schimonosi de furie. Apoi ușa se închise.

Doamna Hubbard îl trase pe Poirot deoparte.

— Știi, mi-e groaznic de frică de omul ăsta. Oh, nu, nu de valet... de celălalt... stăpînul lui. Stăpîn, într-adevăr! E ceva în neregulă cu acest om. Știi, fiică-mea zicea întotdeauna că am intuiție. Cînd mami are o presimțire, apoi chiar așa se întîmplă, zice fiică-mea. Și am o presimțire cu omul ăsta. Compartimentul lui e lîngă al meu, și asta nu-mi place. Astă-noapte am pus și lanțul la ușa de acces dintre compartimente. Mi s-a părut că l-am auzit încercînd clanța. Știi, nu m-aș mira deloc dacă aș afla că, de fapt, e un criminal... unul din acei tîlhari de trenuri despre care tot scriu ziarele. Oi fi eu caraghioasă, dar asta e. Tare mi-e frică de el! Fiică-mea spunea că o să am o călătorie plăcută, dar simt că n-o să fie chiar așa. Poate-i absurd, dar am impresia că se poate întîmpla orice. Orice. Și nu înțeleg cum poate băiatul ăla simpatic să-i fie secretar.

Colonelul Arbuthnot și Macqueen tocmai veneau înspre ei.

— Intrați în compartimentul meu, îi spunea Macqueen.

Patul încă n-a fost făcut pentru noapte. În ce privește politica voastră în India, aş vrea să mă lămuresc asupra...

Cei doi trecură mai departe, spre compartimentul lui Macqueen.

Doamna Hubbard îi ură noapte bună lui Poirot.

— Cred c-o să mă bag direct în pat şi o să citesc, spuse ea. Noapte bună.

— Noapte bună, doamnă.

Poirot intră în compartimentul lui, lipit de al lui Ratchett. Se dezbracă şi se băgă în pat, citi vreo jumătate de oră, apoi stinse lumina.

Cîteva ore mai târziu, se trezi brusc. Ştia ce-l trezise – un geamăt ascuţit, aproape un strigăt, undeva, foarte aproape. În aceeaşi clipă se auzi ţîrîitul strident a unei sonerii.

Poirot sări în sus şi aprinse lumina. Simţi că trenul era oprit. Probabil o staţie, îşi spuse.

Strigătul îl înfiorase. Îşi aminti că în compartimentul de alături se afla Ratchett. Coborî din pat şi deschise uşa, chiar în momentul în care conductorul, venit în grabă, bătea la uşa lui Ratchett. Poirot ţinu uşa întredeschisă şi urmări ce se întîmplă. Conductorul bătu a doua oară. Se auzi o sonerie, apoi se aprinse o lumină cu cîteva uşi mai departe. Conductorul privi peste umăr.

În aceeaşi clipă se auzi o voce din compartimentul alăturat:

— *Ce n'est rien. Je me suis trompé*¹.

— *Bien, Monsieur.*

Conductorul se grăbi să bată la cealaltă uşă, unde fusese chemat.

Poirot se băgă din nou în pat, liniştit acum, şi stinse lumina. Era exact unu fără douăzeci şi trei de minute.

CAPITOLUL 5

CRIMA

Nu reuși să adoarmă de îndată. Poate pentru că trenul stătea pe loc. Era ciudat de liniștit pentru o gară. Dimpotrivă, zgomotele din tren păreau neobișnuit de puternice. Îl auzi pe Ratchett mișcându-se, apoi un plescăit de parcă s-ar fi răsturnat lavoarul cu apă, robinetul curgînd, lipăit de pași și din nou un plescăit. Pe coridor, răsunară niște pași, tîrșiiți, ai cuiva cu papuci de casă în picioare.

Hercule Poirot stătea întins, cu mâinile sub cap, cu ochii ațintiți în tavan. De ce o fi gara asta atît de liniștită? Își simți gîtul uscat. Uitase să ceară sticla cu apă minerală. Privi din nou la ceas. Trecuse de unu și un sfert. Să sune după conductor și să-i ceară niște apă minerală? Întinse degetul spre sonerie, cînd auzi deodată un zbîrnîit. Își trase degetul înapoi. Evident, nu putea nici omul ăsta să răspundă la toate apelurile.

Zbrrr... Zbrrr... Zbrrr...

Zbîrnîitul soneriei nu mai contenea. Dar unde o fi conductorul? Cel care chema își pierduse răbdarea.

Zbrrr...

În orice caz, își înfipsese bine degetul în buton. În sfîrșit, se auziră pași grăbiți. Conductorul. Bătu la o ușă, nu prea

departe de Poirot. Apoi se auziră voci – cea a conductorului, politicoasă, cerîndu-și scuze, și a unei femei, vehementă, guralivă. Doamna Hubbard!

Poirot zîmbi.

Cearta – dacă se putea vorbi de așa ceva, căci doamna Hubbard cu debitul-i neîntreput îl copleșise pe bietul om, care abia mai putea strecura cîteva cuvinte – mai dură o vreme. În cele din urmă, se părea că lucrurile se mai liniștiseră. Poirot auzi clar de astă dată: „Noapte bună, doamnă”, și o ușă închizîndu-se.

Apoi apăsă și el pe buton. Conductorul sosi de îndată. Era asudat și neliniștit.

— Apă minerală, te rog.

— *Bien, Monsieur.*

Probabil că o licărire din ochii lui Poirot îl îmboldi să se descarce.

— Doamna americană...

— Ei, ce-i cu ea?

Omul își șterse fruntea

— Închipuți-vă ce mi-a făcut! O ține una și bună că e un bărbat în compartimentul ei! Spuneți și dumneavoastră, domnule. Într-un spațiu atît de mic. (Și arată cu mîna cît.) Unde să se ascundă? Am încercat să-i explic, să-i arăt că e imposibil. Nimic. Nu se lasă deloc. Că s-a trezit deodată și a simțit că e un bărbat înăuntru. Atunci, cum se face, am întrebato eu, că a ieșit afară și a lăsat ușa zăvorîtă după el? Dar ea nu vrea să știe de nimic. Parcă n-am avea și alte griji pe cap. Zăpada asta...

— Ce-i cu zăpada?

— Domnul n-a observat? Trenul s-a oprit. Sîntem înzăpeziți. Dumnezeu știe cît o să stăm aici. Îmi amintesc că o dată am stat înzăpeziți vreo șapte zile.

— Unde sîntem?

— Între Vincovici și Brod.

— Oh, făcu Poirot necăjit.

Conducătorul plecă și se reîntoarse cu apa minerală.

— Noapte bună, domnule.

Poirot bău un pahar și se culcă la loc.

Tocmai ațipise, când ceva îl trezi din nou. De astă dată era un zgomot surd. Ceva greu care se lovise de ușă. Se ridică în picioare, deschise ușa și privi afară. Nimic. Doar pe coridor, în dreapta, observă o femeie, într-un chimonro roșu, îndepărtându-se grăbită. La celălalt capăt îl zări pe conducător, așezat pe scăunelul său. Scria ceva pe niște foi mari de hîrtie. Era o liniște desăvîrșită.

„Hotărît lucru, sufăr de nervi”, își spuse Poirot și se vîrî sub pled.

De astă dată dormi pînă dimineată.

Cînd se trezi, trenul era tot nemișcat. Dădu la o parte perdeaua și privi afară. Nămeți mari de zăpadă peste tot.

Luă ceasul de pe noptieră: era trecut de nouă.

La zece fără un sfert, pus la punct și spilcuit ca întotdeauna, își făcu apariția în vagonul restaurant. Din toate părțile se auzeau văicăreli și oftaturi.

Orice barieră între pasageri dispăruse. Erau toți trup și suflet în fața nenorocirii comune. Lamentările doamnei Hubbard le acopereau pe ale celorlalți.

— Fiică-mea zicea că o să fie cea mai plăcută călătorie din lume. Nici nu te așezi bine, că ai și ajuns la Paris. Și-acum, uite, putem să stăm aici nu știu cîte zile. Iar vaporul meu pleacă poimîine. Cum o să-l mai prind acum? Nici măcar nu pot să telegrafiez să-mi anuleze traversarea. Simt că înnebunesc.

Italianul, la rîndul lui, declară că îl așteaptă treburi urgente la Milano. Americanul cel solid nu găsi altceva de spus decît că „stăm cam prost, doamnă” și încercă s-o

liniștească pe doamna Hubbard, exprimându-și părerea că trenul ar putea reface din întârziere.

— Sora mea... copiii ei. Toți mă așteaptă, spuse suedeza, și izbucni în plîns. Și nu pot nici să-i anunț. Ce-or să creadă? Or să-și spună că mi s-a întîmplat vreo nenorocire.

— Cîtă vreme o să rămînem aici? se interesă Mary Debenham. Știe cineva?

Vocea îi trăda neliniștea. Poirot observă însă că era mult mai calmă decît în timpul opririi neașteptate pe care-o avuseseră în Taurus Express.

Vocea doamnei Hubbard le acoperi din nou pe celelalte.

— Nimeni nu știe nimic în trenul ăsta. Și nimeni nu încearcă să facă ceva. O adunătură de străini, care habar n-au de nimic. Dacă s-ar fi întîmplat așa ceva acasă, s-ar fi găsit cineva să încerce cel puțin să facă ceva.

Arbuthnot se întoarse spre Poirot și îi vorbi într-o aleasă franceză anglicanizată:

— *Vous êtes un directeur de la ligne, je crois, Monsieur. Vous pouvez nous dire...*¹

Poirot îl corectă, surîzînd.

— Nu, nu, vorbi el englezește, nu sînt eu acela. Mă confundați cu prietenul meu, cu domnul Bouc.

— Oh, mă scuzați.

— Nu face nimic. E foarte firesc. Stau în compartimentul pe care-l ocupase dînsul înainte.

Bouc nu se afla în acel moment în vagonul restaurant. Poirot se uită împrejur să vadă cine mai lipsește: prințesa Dragomiroff și perechea de unguri. De asemenea Ratchett, valetul acestuia, și camerista.

Suedeza se șterse la ochi.

— Ce caraghioasă sînt! spuse ea. Să plîng astfel. Totul o să se termine cu bine.

Această înțelepciune creștină nu era însă împărtășită și de ceilalți.

— Dumitale îți dă mâna să vorbești așa, spuse Macqueen îngrijorat. Putem să stăm aici nu știu cât.

— În ce țară sîntem? întrebă doamna Hubbard, printre lacrimi.

Aflînd că e vorba de Iugoslavia, spuse:

— Oh, una din chestiile alea balcanice. Păi, la ce altceva te poți aștepta?

— Dumneavoastră sînteți singura mai calmă, i se adresă Poirot domnișoarei Debenham.

Ea ridică ușor din umeri.

— Ce poți să faci?

— Sînteți o filosoafă, domnișoară.

— Oh, asta implică o atitudine detașată. Cred că sînt numai indiferentă. Am învățat să evit emoțiile inutile.

Vorbea fără să-l privească. Se uita undeva, pe fereastră, la nămeții mari de zăpadă.

— Aveți o voință puternică, domnișoară, continuă Poirot, binevoitor. Cred că sînteți cea mai tare dintre noi.

— Oh, nu, nicidecum. Cunosc pe cineva mult mai tare decît mine.

— Pe cine anume?

Ea păru să-și revină brusc, să-și dea seama că, în fond, vorbește cu un străin, un necunoscut, cu care pînă în această dimineață dacă schimbase cîteva cuvinte.

Începu să rîdă. Un rîs politic, dar straniu.

— Ei bine, să zicem doamna în vîrstă. Ați observat-o probabil. O bătrînă foarte urîtă, dar fascinantă. Ajunge să ridice un deget și să ceară ceva cu vocea ei politicoasă, și toți se pun imediat în mișcare.

— Se pun în mișcare și pentru prietenul meu, domnul

Bouc, spuse Poirot. Și asta pentru că e un director al liniei, și nu pentru că ar fi un om care impune.

Mary Debenham zîmbi.

Dimineața se scurgea pe nesimțite. Cîțiva dintre călători, printre care și Poirot, rămaseră în vagonul restaurant. Împreună, timpul trecea parcă mai repede. Poirot mai află și alte amănunte despre fata doamnei Hubbard, despre statornicele obiceiuri ale răposatului domn Hubbard, de cînd se scula dimineață și își începea micul dejun cu o porție bună de fulgi de ovăz și pînă la odihna de noapte cînd, băgîndu-se în pat, își trăgea în picioare șosetele croșetate de prea buna doamnă Hubbard.

Tocmai cînd asculta o relatare cam încurcată a suedezei despre țelurile ei de misionară, unul dintre conductorii intră în vagon și se îndreptă spre el.

— Mă scuzați, domnule.

— Poftim?

— Domnul Bouc vă transmite omagiile sale și ar fi bucuros dacă ați fi atît de amabil să veniți pînă la el pentru cîteva clipe.

Poirot se ridică, ceru scuze suedezei și o luă în urma conductorului. Nu era conductorul pe care-l știa el; acesta era un bărbat voinic, chipeș.

Merseră de-a lungul coridorului pînă la capătul vagonului său, apoi trecură în celălalt vagon.

Conductorul bătu la o ușă, apoi se dădu deoparte și-i făcu loc lui Poirot să intre.

Nu era compartimentul lui Bouc, ci unul de clasa a doua, ceva mai mare. În orice caz, părea ticsit.

Bouc ședea în colț, lîngă fereastră. În fața lui stătea un bărbat scund, negricios, care se uita afară. În mijlocul compartimentului, în picioare, se aflau un bărbat solid,

îmbrăcat într-o uniformă albastră (șeful trenului) și conductorul vagonului său de dormit.

— Ah, bunul meu prieten! exclamă Bouc. Intră. Avem nevoie de dumneata.

Bărbatul cel scund, de la fereastră, se mută cu un loc mai încolo și Poirot, strecurându-se printre cei doi slujbași, se așează în fața lui Bouc.

Expresia de pe fața lui Bouc îi aprinse imaginația – cum obișnuia Poirot să spună. Era limpede că se întâmplase ceva neobișnuit.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— E nimerită întrebarea. Mai întâi, înzăpezirea asta. Iar acum...

Făcu o pauză. Conductorul vagonului de dormit suspină înăbușit.

— Iar acum ce?

— Iar acum un pasager zace mort în patul lui... înjunghiat. Vocea lui Bouc exprima o resemnare disperată.

— Un pasager? Care?

— Un american cu numele de... – caută în niște hîrtii – Ratchett, da, da, Ratchett.

— Într-adevăr, domnule, îngăimă conductorul.

Poirot se întoarse spre el. Omul era alb ca varul.

— Ar fi mai bine să iei loc, spusese Poirot. Nu te prea țin picioarele.

Șeful trenului se dădu la o parte și conductorul se prăvăli într-un colț, ascunzându-și fața în mâini.

— Brrr! făcu Poirot. Văd că nu-i de glumă.

— Bineînțeles. În primul rînd, pentru că o crimă e o nenorocire prin ea însăși. Apoi, de astă dată, și împrejurările sînt neobișnuite. Aici unde ne aflăm nu putem face nicio mișcare. Putem rămîne aici ore întregi, ba chiar zile întregi. Și

încă ceva. În aproape toate țările prin care am trecut, am avut poliție locală pe tren. Dar în Iugoslavia, nu. Înțelegeți?

— Da, asta o să ne dea multă bătaie de cap, spuse Poirot.

— Și nu-i decît începutul. Doctorul Constantine... oh, am uitat să vă prezint. Doctorul Constantine, domnul Poirot.

Cei doi se salutară.

— Doctorul Constantine e de părere că moartea a survenit în jurul orei unu noaptea.

— E greu să te pronunți cu precizie în astfel de situații, spuse doctorul, dar cred că pot afirma cu siguranță că omul a murit între miezul nopții și ora două.

— Cînd a fost văzut domnul Ratchett ultima oară în viață? întrebă Poirot.

— Se știe că era încă în viață pe la ora unu fără douăzeci, cînd a vorbit cu conductorul, îl lămuri Bouc.

— Într-adevăr, spuse Poirot. Am auzit și eu. Asta a fost ultima oară?

— Da.

Poirot se întoarse către doctor, care continuă:

— Fereastra compartimentului domnului Ratchett a fost găsită larg deschisă, lăsînd să se presupună că criminalul a fugit pe acolo. După părerea mea, însă, această fereastră deschisă nu-i decît o cursă. Oricine ar fi ieșit pe acolo ar fi lăsat urme clare în zăpadă. Or, nu există niciun fel de urme.

— Cînd a fost descoperită crima? întrebă Poirot.

— Michel!

Conductorul se ridică. Fața îi era încă palidă și răvășită.

— Spune acestui domn exact ce s-a întîmplat, îi ceru Bouc.

Conductorul începu să vorbească tulburat, întrerupîndu-se din cînd în cînd.

— Valetul domnului Ratchett... a bătut de cîteva ori în ușă, azi dimineață. Niciun răspuns. Apoi, acum vreo jumătate

de oră, a venit și chelnerul. Voia să știe dacă domnul ia micul dejun. Era unsprezece, știți... am deschis ușa cu cheia mea. Dar mai era și lanțul pus. Din nou, niciun răspuns. De altfel, era foarte liniște înăuntru și frig, foarte frig. Fereastra era deschisă și zăpada cădea înăuntru. M-am gândit, că domnul o fi avut o criză. M-am dus după șeful de tren și împreună am rupt lanțul și am intrat. Era... Ah, era îngrozitor!

Își acoperi din nou fața cu mâinile.

— Așadar, ușa era încuiată și lanțul pus pe dinăuntru, spuse Poirot, dus pe gânduri. Nu e sinucidere, ce ziceți?

Doctorul rîse ironic.

— Se înjunghie oare un sinucigaș în douăsprezece... cincisprezece locuri?

Poirot căscă ochii mari.

— Dar asta e o adevărată sălbăticie, spuse el.

— Aici e mîna unei femei, se auzi pentru prima oară glasul șefului de tren. Puteți fi siguri că e mîna unei femei. Numai o femeie poate înjunghia așa.

Doctorul Constantine luă o mină meditativă.

— Trebuie să fi fost o femeie foarte voinică, spuse el. N-aș vrea să vorbesc în termeni tehnici, care mai mult ne-ar încurca, dar pot să vă încredințez că una sau două dintre loviturile au fost atât de puternice, încît au străpuns cîteva zone compacte de oase și mușchi.

— Nu e, după cum se vede, o crimă științifică, spuse Poirot.

— E cu totul neștiințifică, continuă doctorul. Loviturile par date absolut la întîmplare. Unele au nimerit alături, neproducînd aproape nicio rană. E ca și cum făptașul ar fi închis ochii și, cuprins de o furie oarbă, ar fi izbit fără să se uite.

— E o femeie, vorbi iar șeful de tren. Femeile sînt așa. Cînd le apucă furia, devin foarte puternice.

Și dădu din cap, atît de convins încît ceilalți bănuiră că omul vorbește din propria-i experiență.

— Cred că pot și eu să adaug ceva la ceea ce știm pînă în prezent, spuse Poirot. Domnul Ratchett a stat de vorbă ieri cu mine. Mi-a spus, după cîte am înțeles, că viața îi era în pericol.

— Suprimat, ăsta-i cuvîntul american, nu-i așa? spuse Bouc. Aici nu-i o femeie, ci un gangster.

Șeful de tren părea mîhnit de eșecul teoriei sale.

— Dacă e așa, spuse Poirot, atunci a făcut-o un amator.

Tonul vocii sale exprima o dezaprobare profesională.

— E printre călători un american solid, își continuă ideea Bouc, un om cu o figură oarecare, îmbrăcat cam fistichiu. Mestecă tot timpul gumă, ceea ce cred că nu se prea obișnuiește în lumea bună. Știi la cine mă refer?

Conducătorul, căruia îi era adresată întrebarea, încuviință din cap.

— Da, domnule, numărul 16. Dar nu se poate să fi fost el. L-aș fi văzut intrînd sau ieșind din compartiment.

— N-ai fi putut. N-ai fi putut. Dar ajungem și la asta numaidecît. Problema e – ce facem?

Privi înspre Poirot. Acesta îi întoarse privirea.

— Hai, prietene, spuse Bouc. Pricepi ce-aș vrea să-ți cer. Știi ce poți. Te rog, preia acest caz. Nu, nu, nu refuza. Îți dai seama, pentru noi... vreau să spun pentru „Compagnie Internationale des Wagons Lits”, e o chestiune serioasă. Ce bine ar fi, cînd va sosi poliția iugoslavă, să le putem comunica rezultatul! Dacă nu, amînări, neplăceri și cîte și mai cîte. Apoi, după cum știi, tot felul de încurcături pricinuite unor persoane nevinovate. Și, în loc de toate acestea, dumneata rezolvi misterul! Vom spune: „A avut loc o crimă... și iată criminalul!”.

— Și dacă nu-l rezolv?

— Ah, *mon cher*. Vocea domnului Bouc deveni afectuoasă: Doar îți cunosc reputația. Am auzit despre unele din metodele dumitale. E cazul ideal pentru dumneata. Să începi să cercetezi antecedentele tuturor acestor oameni, să le verifici buna-credință – toate astea iau timp și pot isca nenumărate neplăceri. Dar nu te-am auzit oare zicînd că pentru a rezolva un caz, e suficient să te așezi într-un fotoliu și să cugeți? Ei bine, fă asta. Interoghează-i pe toți pasagerii, cercetează cadavrul, examinează indiciile care apar ici și colo, și pe urmă... ce să-ți mai spun, am încredere în dumneata! Sînt sigur că faima dumitale nu-i vorbă goală. Așează-te în fotoliu și cugetă. Pune la treabă – cum te-am auzit de atîtea ori spunînd – micile celule cenușii, și vei afla!

Se aplecă înainte, învăluindu-și prietenul cu o privire plină de afecțiune.

— Încrederea dumitale mă emoționează, spuse Poirot mișcat. După cum bine spui, nu poate fi vorba de un caz dificil. Eu însumi, astă-noapte... dar mai bine să nu vorbim de asta acum. Ca să fiu sincer, întîmplarea mă intrigă. Tocmai mă gîndeam, acum vreo jumătate de oră, că ne așteaptă multe ore de plictiseală, înțepeniți aici. Și acum iată... am în față o problemă care nu cere decît să fie rezolvată.

— Accepți deci? întrebă Bouc, nerăbdător.

— Firește. Preiau acest caz.

— Bravo! Vom fi cu toți la dispoziția dumitale.

— Pentru început, aș dori un plan al vagonului „Istanbul – Calais” și o listă cu numele călătorilor care ocupă diferitele compartimente. Aș mai vrea, de asemenea, să văd pașapoartele și biletele lor de drum.

— Michel o să aibă grijă de toate astea.

Conducătorul ieși.

— Ce alți pasageri mai avem? întrebă Poirot.

— În acest vagon, doctorul Constantine și cu mine sîntem

singurii. În vagonul de București e un domn în vîrstă, puțin șchiop. Conductorul îl cunoaște bine. Apoi vin vagoanele obișnuite, dar ele nu prezintă niciun interes pentru noi, întrucît au fost încuiate astă-noapte, după ce s-a servit cina. Înaintea vagonului „Istanbul – Calais” se află numai vagonul restaurant.

— Se pare, deci, spuse Poirot, că asasinul ar trebui căutat în vagonul „Istanbul – Calais”. Se întoarse către doctor: Asta voi ați să spuneți, mi se pare.

Doctorul încuviință.

— La o jumătate de oră după miezul nopții, ne-am înzăpezit. De atunci nimeni n-a mai părăsit trenul.

Bouc adăugă solemn:

— Asasinul e printre noi... în tren...

CAPITOLUL 6

O FEMEIE?

— **M**ai întâi de toate, spuse Poirot, aş vrea să schimb câteva cuvinte cu tânărul Macqueen. El ar putea să ne dea unele informații prețioase.

— Desigur, aprobă Bouc, întorcându-se către șeful de tren. Poftește-l pe domnul Macqueen.

Șeful de tren plecă să execute ordinul. Între timp, conductorul se întoarse cu un teanc de pașapoarte și bilete de tren. Bouc le luă în primire.

— Mulțumesc, Michel. Cred că ar fi mai bine dacă te-ai întoarce la postul dumitale. Mărturia dumitale o vom primi oficial, mai târziu.

— Prea bine, domnule, spuse acesta și ieși.

— După ce-l vom auzi pe tânărul Macqueen, spuse Poirot, poate că domnul doctor va avea amabilitatea să meargă împreună cu mine în compartimentul domnului Ratchett.

— Desigur.

— După ce vom termina acolo...

În acel moment, însă, ușa se deschise și apăru șeful de tren însoțit de Macqueen. Bouc se ridică.

— Stăm cam înghesuiți aici, spuse el amabil. Poftim în

locul meu, domnule Macqueen. Domnul Poirot se va așeza în fața dumatiale... așa...

Apoi se întoarce către șeful de tren.

— Evacuează pe toată lumea din vagonul restaurant. Vagonul va fi la dispoziția domnului Poirot. Vei conduce ancheta acolo, *mon cher*, nu-i așa?

— Da, cred că e mult mai bine așa.

Macqueen se uita când la unul când la altul, nereușind să înțeleagă franceza lor cam iute.

— *Qu'est-ce qu'il y a? articulă el chinuit. Pourquoi?...¹*

Cu un gest hotărât, Poirot îi făcu semn să se așeze.

Macqueen luă loc și începu din nou:

— Pourquoi...? apoi revenindu-și, o luă pe limba lui: Despre ce e vorba? S-a întâmplat ceva?

Poirot dădu din cap.

— Întocmai. S-a întâmplat ceva. Fii pregătit pentru o lovitură. Patronul dumatiale, domnul Ratchett, a murit.

Macqueen scoase un șuierat. Ochii i se aprinseră puțin. În rest, nu manifestă niciun semn de uimire sau durere.

— Deci, pînă la urmă, tot nu s-au lăsat, spuse el.

— Ce vrei să spui cu asta, domnule Macqueen?

Macqueen ezită.

— Crezi că domnul Ratchett, reluă Poirot, a fost asasinat?

— Păi n-a fost? De astă dată Macqueen era acela care se arăta mirat. Bineînțeles, adăugă el încet, bineînțeles că asta cred. Sau vreți să spuneți că a murit în somn? Nu, bătrînul era tare ca un... ca un...

Se opri, zîmbind încurcat.

— Nu, nu, spuse Poirot, presupunerea dumatiale e întru totul adevărată. Domnul Ratchett a fost asasinat. Înjunghiat. Dar aș vrea să știu de ce erai atît de sigur că a fost omorît, și că n-a murit așa, de moarte bună.

Macqueen șovăi.

— Aș vrea să mă lămuresc, spuse el. Cine sînteți, exact, dumneavoastră? Și de unde sînteți?

— Reprezint „La Compagnie Internationale des Wagons Lits”. Făcu o pauză, apoi adăugă: Sînt detectiv. Numele meu este Hercule Poirot.

Macqueen nu se arătă deloc surprins. Spuse doar:

— Oh, da?

Și așteptă ca celălalt să continue.

— Poate că numele vă spune ceva?

— Da, mi se pare oarecum cunoscut... numai că întotdeauna am fost convins că trebuie să fie numele unui croitor de dame.

Poirot îl privi cu dezgust.

— Nemaipomenit! exclamă el.

— Ce e nemaipomenit?

— Nimic, nimic. Să continuăm. Aș vrea să-mi relatezi, domnule Macqueen, tot ce știi despre mort. Îi erai cumva rudă?

— Nu. Sînt... am fost... secretarul lui.

— De cînd?

— Cam de un an.

— Fii bun și spune-mi tot ce știi.

— Ei bine, l-am întîlnit pe domnul Ratchett în urmă cu un an, în Persia...

Poirot îl întrerupse.

— Ce căutai acolo?

— Venisem de la New York să văd o concesiune petrolieră. Nu cred să vă intereseze. În orice caz, o cam făcusem de oaie, eu și prietenii mei. Domnul Ratchett trăsesese la același hotel. Tocmai se certase cu secretarul său. Mi-a oferit mie postul, și am acceptat. N-aveam nimic de făcut, așa că am fost bucuros să găsesc pe loc o slujbă bine plătită.

— Și de atunci?

— Am tot călătorit. Domnul Ratchett voia să vadă lumea. Numai că-l împiedica faptul că nu știa nicio limbă străină. Eu eram mai mult ghid decît secretar. A fost o viață plăcută.

— Acum, spune-mi tot ce știi despre patronul dumitale. Macqueen ridică, încurcat, din umeri.

— Nu-i chiar atît de ușor.

— Care era numele lui întreg?

— Samuel Edward Ratchett.

— Era cetățean american?

— Da.

— Din ce parte a Americii?

— Nu știu.

— Bine, spune mi atunci ce știi.

— Domnule Poirot, adevărul-adevărat e că nu știu absolut nimic! Domnul Ratchett nu vorbea niciodată despre sine sau despre viața pe care a dus-o în America.

— Care crezi că era motivul?

— Nu știu. Mi-am închipuit că i-o fi fost rușine de originile sale. Așa sînt unii oameni.

— Te satisface această explicație?

— Ca să fiu sincer, nu.

— Avea rude?

— Nu mi-a pomenit niciodată.

Poirot insistă.

— Trebuie să-ți fi formulat vreo ipoteză, domnule Macqueen.

— Da, într-adevăr. În primul rînd, nu cred că Ratchett e numele lui real. Cred că a părăsit America tocmai ca să scape de cineva, sau de ceva. Cred că a reușit... pînă în urmă cu cîteva săptămîni.

— Cînd ce s-a întîmplat?

— Cînd a început să primească scrisori... scrisori de amenințare.

— Dumneata le-ai văzut?

— Da. Eu mă ocupam de corespondență. Prima scrisoare a sosit acum vreo două săptămîni.

— Aceste scrisori au fost distruse?

— Nu. Cred că mai am vreo două printre hîrțiile mele. Una dintre ele, știu că a rupt-o Ratchett într-un moment de furie. Să vi le aduc?

— Dacă ești atît de bun.

Macqueen plecă și se întoarse după cîteva minute. Îi întinse lui Poirot două foi de hîrtie, cam mototolite.

Prima scrisoare avea următorul conținut:

*CREZI CĂ NE-AI TRAS PE SFOARĂ, NU-I AȘA? ȘI CĂ AI SCĂPAT?
Nici nu te gîndi. Sîntem pe cale să punem mîna pe tine, Ratchett. Și
vom pune!*

NICIO SEMNĂTURĂ. FĂRĂ SĂ SCOATĂ O VORBĂ, DOAR CU sprîncenele încruntate, Poirot luă și a doua scrisoare.

*O SĂ TE ÎNHĂȚĂM RATCHETT! DESTUL DE CURÎND. PUNEM NOI
mîna pe tine, pricepi?*

POIROT AȘEZĂ SCRISOAREA DEOPARTE.

— Stilul e același, zise el. Nu însă și scrisul.

Macqueen se holbă la el.

— Dumneata n-ai observat, spuse Poirot binevoitor. E nevoie de un ochi experimentat. Această scrisoare n-a fost scrisă de o singură persoană, domnule Macqueen, ci de două sau mai multe persoane, dintre care fiecare a scris, pe rînd,

cîte o literă sau un cuvînt. Apoi sînt scrise cu litere de tipar, ceea ce îngreunează identificarea autorilor.

Se întrerupse o clipă, apoi reluă:

— Știi că domnul Ratchett mi-a solicitat ajutorul?

— Dumneavoastră?

Uimirea lui Macqueen îl convinse pe Poirot că tînărul nu știa, într-adevăr, nimic.

— Da, mie. Era alarmat. Spune-mi, cum a reacționat cînd a primit prima scrisoare?

Macqueen ezită cîteva clipe.

— E greu de spus. Furia i-a trecut foarte repede... A început să rîdă, liniștit, ca de obicei. Dar într-un fel – și tînărul se înfioră puțin – am simțit că sub calmul lui se ascunde ceva.

Poirot dădu din cap. Apoi îl întrebă pe neașteptate:

— Domnule Macqueen, vrei să-mi spui, dar absolut sincer, ce părere aveai despre patronul dumitale? Țineai la el?

Hector Macqueen rămase tăcut cîteva clipe.

— Nu, spuse el, într-un tîrziu, nu țineam la el.

— De ce?

— Nu pot să vă spun exact. Era întotdeauna, în felul său, foarte amabil. Se întrerupse un moment, apoi urmă: O să vă spun adevărul, domnule Poirot. Îmi era antipatic. Îl disprețuiam și nu aveam încredere în el. Era, sînt sigur, un om crud și periculos. Trebuie, totuși, să recunosc că nu am niciun fel de temeiuri în sprijinul acestei păreri.

— Îți mulțumesc, domnule Macqueen. Încă o întrebare: cînd l-ai văzut ultima dată pe domnul Ratchett în viață?

— Astă-noapte, pe la... se gîndi o clipă – pe la zece. M-am dus în compartimentul lui să-mi dicteze ceva.

— În legătură cu ce?

— Niște plăcuțe de faianță și vase antice pe care le-a

cumpărat în Persia. Nu-i trimiseseră ceea ce cumpărase. A urmat o corespondență lungă și enervantă.

— Și asta a fost ultima dată când Ratchett a mai fost văzut în viață?

— Da, cred că da.

— Știi cumva când a primit Ratchett ultima scrisoare de amenințare?

— În dimineața zilei în care am plecat din Constantinopol.

— Aș mai vrea să te întreb ceva, domnule Macqueen. Erai în termeni buni cu patronul dumitale?

Ochii tânărului sclipiră brusc.

— Ați putea crede că întrebarea asta o să mă ia cu furnicături pe la spate. Dar, cum se spune, „nu mă puteți prinde cu nimic”. Eram în cei mai buni termeni.

— Aș vrea numele dumitale întreg și adresa dumitale din America.

Macqueen își spuse numele – Hector Willard Macqueen – și adresa din New York.

Poirot se lăsă pe spate și-și sprijini capul pe spetează.

— Asta-i tot, deocamdată, domnule Macqueen, spuse. Ți-aș fi recunoscător dacă ai ține pentru dumneata, cîtăva vreme, știrea morții domnului Ratchett.

— Ar trebui înștiințat și valetul lui, Masterman.

— Probabil că știe, îi răspunse Poirot, sec. Dacă-i așa, încearcă să-l convingi să-și țină gura.

— N-o să fie prea greu. E un englez care respectă zicala „ferește-te de cei dimprejur”. Are o părere proastă despre americani și niciun fel de părere despre celelalte naționalități.

— Mulțumesc, domnule Macqueen.

Americanul se ridică și ieși.

— Ei? spuse Bouc. Crezi că a spus adevărul?

— Pare cinstit și dintr-o bucată. N-a simulat niciun fel de

afecțiune pentru stăpînul său, cum ar fi făcut-o dacă ar fi fost amestecat într-un fel. E drept, Ratchett nu i-a spus că a încercat să mă angajeze și că nu a reușit, dar nu cred că asta e împotriva lui. Îmi închipui că domnul Ratchett era un gentleman care nu prea flecărea la întîmplare.

— Ești de părere, deci, că cel puțin o persoană e nevinovată, rosti Bouc, jovial.

Poirot îi aruncă o privire plină de reproș.

— Eu? Eu suspectez pe toată lumea, pînă în ultima clipă. Totuși, trebuie să recunosc că nu prea îl văd pe acest sobru și perspicace Macqueen pierzîndu-și cumpătul și înjunghiindu-și victima de douăsprezece sau paisprezece ori. Nu se potrivește cu felul lui de a fi... nu se potrivește deloc.

— Așa e, spuse Bouc, dus pe gînduri. Asta e fapta unui om aproape înnebunit de ură. Te gîndești mai degrabă la un temperament latin, sau, vorba amicului nostru, șeful de tren, la o femeie.

CAPITOLUL 7
CADA VRUL

Urmat de doctorul Constantine, Poirot o luă spre compartimentul celui ucis, în celălalt vagon. Conducătorul le deschise ușa cu cheia lui. Cei doi intrară. Poirot se întoarse întrebător către doctor.

— A fost deranjat ceva aici?

— Nimic. N-a fost atins nimic. Am avut grijă să nu mișc cadavrul în timp ce-l examinam.

Poirot dădu satisfăcut din cap. Privi împrejur. Primul lucru pe care-l simți fu frigul. Un frig tăios. Fereastra era larg deschisă, iar perdeaua trasă.

— Brr, făcu el.

Doctorul zîmbi.

— N-am vrut s-o închid, spuse el.

Poirot examinează fereastra cu atenție.

— Ai avut dreptate, spuse el. Nimeni n-a ieșit pe-aici. Probabil că fereastra a fost lăsată deschisă tocmai pentru a ne sugera asta, dar dacă așa stau lucrurile, atunci zăpada a dejucat planurile asasinului.

Cercetă amănunțit rama ferestrei. Scoase din buzunar o cutiuță și suflă puțin praf din ea.

— Nicio amprentă. Înseamnă că au fost șterse. Dar chiar

dacă ar fi rămas amprente, ne-ar fi dat prea puține indicii. Ar fi fost, probabil, fie cele ale lui Ratchett, fie ale valetului, fie ale conductorului. În ziua de azi criminalii nu mai fac asemenea greșeli. Astfel stînd lucrurile, adăugă el voios, cred c-am putea închide fereastra. Altfel, o să înghețăm în răcitorul ăsta!

După ce închise fereastra, se întoarse în sfîrșit spre trupul imobil care zăcea întins pe pat, cu fața în sus. Bluza pijamalei, plină de pete ruginii, fusese descheiată și stătea mototolită.

— Am vrut să văd natura rănilor, explică doctorul.

Poirot îi făcu semn că înțelege. Se aplecă deasupra cadavrului. Într-un tîrziu, se îndreptă de mijloc. Fața i se strîmbă puțin.

— Nu-i prea plăcut, spuse. Cineva trebuie să fi stat în locul acesta și să fi lovit întruna. Cîte răni sînt exact?

— Am numărat douăsprezece. Una sau două sînt superficiale... practic niște zgîrieturi. Pe de altă parte, cel puțin trei dintre ele puteau provoca moartea.

Ceva în glasul doctorului îi atrase atenția lui Poirot. Îl privi scrutător. Doctorul se uita deconcertat la cadavru.

— Ceva ți se pare ciudat, nu-i așa? îl întrebă Poirot cu blîndețe. Spune, prietene. Te intrigă ceva?

— Da.

— Ce anume?

— Vezi aceste două răni... aici și aici... și i le arătă cu degetul. Sînt adînci; fiecare lovitură trebuie să fi tăiat mai multe vase de sînge și, cu toate acestea, n-au sîngerat așa cum te-ai fi așteptat.

— Asta înseamnă că?

— Că omul era deja mort... adică mort de cîtva vreme cînd aceste răni au fost făcute. Dar asta e, firește, absurd.

— Așa s-ar părea, spuse Poirot. Dacă nu cumva asasinul nostru și-o fi închipuit că nu și-a făcut cum trebuie treaba, și

s-a întors înapoi să mai îl lovească de cîteva ori – ca să fie sigur! dar asta nu prea are sens! Altceva?

— Ei bine, mai e încă ceva. Vezi această rană, de aici, la brațul drept... lîngă umăr. Ia creionul meu. Poți să lovești așa?

Poirot ridică mîna.

— Aha, spuse el. Înțeleg. Cu mîna dreaptă e extrem de greu... aproape imposibil. Ar fi trebuit să lovească cu mîna răsucită. Dar dacă a lovit cu stînga...

— Exact, domnule Poirot. Lovitura a fost dată aproape sigur cu mîna stîngă.

— Deci, asasinul nostru e stîngaci? Nu, nu poate fi atît de simplu.

— Precum spui, domnule Poirot. Alte lovituri sînt date, în mod evident, cu dreapta.

— Deci, doi oameni. Ne întoarcem din nou la ipoteza a doi asasini, murmură detectivul. Se întoarse brusc spre doctor: Lumina era aprinsă?

— E greu de știut. Conductorul o stinge în fiecare dimineață pe la zece.

— Comutatoarele ne-o vor spune, zise Poirot.

Examină comutatorul lămpii din tavan, ca și al lămpii de la capătul patului. Primul fusese stins, celălalt era închis.

— *Eh bien*, spuse el gînditor. Avem în față ipoteza Primului și a Celui de al Doilea Asasin – cum ar fi spus marele Shakespeare. Primul Asasin și-a înjunghiat victima și a părăsit compartimentul, stingînd lumina. Al Doilea Asasin a intrat pe întuneric, n-a văzut că celălalt, sau cealaltă, își făcuse treaba, și a mai lovit de cel puțin două ori în corpul și așa lipsit de viață. Ce părere ai?

— Strașnic! exclamă doctorul, entuziasmat.

Poirot jubila.

— Crezi? Mă bucur. Numai că mi se pare cam absurd.

— Ce altă explicație ar putea exista?

— Tocmai asta mă întreb. O fi o coincidență, sau ce altceva? Or mai fi și alte contradicții care ar pleda pentru teoria Celor Doi Asasini?

— Cred că aş putea răspunde afirmativ. Cîteva lovituri, cum am mai spus, indică slăbiciune, lipsă de putere sau de hotărîre. Sînt niște lovituri slabe, pe alături. Dar asta de aici... și asta, – și le arată cu degetul – au fost date cu o deosebită forță. Au străbătut mușchiul.

— După părerea dumitale, aceste lovituri sînt date de un bărbat?

— Aproape sigur.

— N-ar putea fi vorba de o femeie?

— O femeie tînă, viguroasă, da, mai ales dacă ar fi fost cuprinsă de o emoție puternică, dar după părerea mea e puțin probabil.

Poirot rămase cîteva clipe tăcut.

Doctorul îl întrebă nerăbdător:

— Înțelegi punctul meu de vedere?

— Perfect, răspunse Poirot. Totul începe să se lămurească de la sine! Asasinul era un bărbat de o mare forță, era slab, era femeie, a lovit cu mîna dreaptă, ba nu, cu stînga... Ah, e într-adevăr nostim!

Vocea îi deveni deodată mînioasă.

— Și victima... cum a reacționat? A strigat? S-a luptat? S-a împotrivit?

Băgă mîna sub pernă și scoase pistolul automat pe care Ratchett i-l arătase cu o zi înainte.

— Nu lipsește niciun glonte, spuse el.

Priviră împrejur. Hainele lui Ratchett atîrnau în cuierul din perete. Pe o măsută, de fapt capacul lavoarului, erau diferite obiecte: o dantură falsă într-un pahar cu apă, un alt pahar gol, o sticlă cu apă minerală, o altă sticlă, și o scrumieră

în care se afla un muc de țigară, câteva bucăți de hîrtie arsă și două chibrituri consumate.

Doctorul ridică paharul gol și-l miroși.

— Iată și explicația inerteiei victimei, spuse el, liniștit.

— A fost adormit?

— Da.

Poirot luă cele două chibrituri din scrumieră și le cercetă atent.

— Ai găsit ceva? îl întrebă doctorul.

— Aceste două chibrituri au forme diferite, spuse Poirot.

Unul e mai plat. Vezi?

— Din astea ți se dau în tren, spuse doctorul.

Poirot pipăi buzunarele hainelor lui Ratchett. Dintr-unul scoase o cutie de chibrituri. Luă cele două chibrituri și le compară cu cele din cutie.

— Acela mai rotund a fost aprins de Ratchett, spuse el. Să vedem dacă avea și din cele plate.

Scotoci cu grijă, dar nu mai găsi nimic. Cercetă cu privirea întreg compartimentul. Părea că nimic nu poate scăpa ochilor lui sfredelitori.

Deodată scoase o exclamație. Se aplecă și ridică ceva de pe podea. Era o batistă mică, foarte fină. Într-unul din colțuri avea brodată o inițială: H.

— Batista unei femei, spuse doctorul. Amicul nostru, șeful de tren, a avut dreptate. E o femeie la mijloc.

— Și ca lucrurile să se potrivească de minune, a lăsat batista la locul crimei! spuse Poirot. Exact ca-n filme. Și ca totul să meargă mai lesne, batista mai are și inițiala brodată pe ea.

— Ce noroc pe noi! exclamă doctorul.

— Nu-i așa?

Tonul lui Poirot îl surprinse pe doctor. Dar înainte să-i

poată cere vreo lămurire, Poirot era din nou întins pe podea. Se ridică, ținând de astă dată în mână un curățitor de pipă.

— O fi al lui Ratchett, opină doctorul.

— N-am găsit în buzunarele lui nicio pipă și nici fire de tutun sau vreo pungă.

— Avem deci un indiciu serios.

— Ah, bineînțeles. Și pică iarăși cum nu se poate mai bine. De astă dată, un indiciu masculin, dacă bagi de seamă! Oricum, nu ne putem plînge de lipsă de indicii în toată povestea asta. Ba dimpotrivă, avem berechet. Apropo, ce-ai făcut cu arma?

— Nici urmă de vreo armă. Înseamnă că asasinul a luat-o cu el.

— Mă întreb de ce, cugetă Poirot cu voce tare.

— Ah!

De astă dată doctorul Constantine fu acela care descoperise ceva, cercetînd buzunarele hainei de la pijama.

— Am uitat de asta, spuse el. Am descheiat haina pijamalei și am lăsat-o așa.

Și scoase din buzunarul de la piept un ceas de aur. Era aproape zdrobit. Limbile indicau unu și un sfert.

— Vezi, strigă Constantine entuziasmat, acum știm ora crimei. De altfel, se potrivește și cu calculele mele. Ce spuneam eu, între miezul nopții și două și, mai precis, în jurul orei unu, deși e greu să te pronunți cu exactitate în astfel de situații! *Eh bien*, iată confirmarea. Unu și un sfert, ora crimei.

— E posibil, da. E foarte posibil.

Doctorul îl privi mirat.

— Scuză-mă, domnule Poirot, dar nu prea te înțeleg.

— Nici eu nu înțeleg. Nu mai înțeleg nimic, și asta, după cum vezi, mă neliniștește.

Zicînd acestea, se aplecă deasupra măsuței, cercetînd bucățele de hîrtie arsă. Murmură ca pentru sine:

— Ceea ce mi-ar trebui acum ar fi o cutie de pălării de damă de pe vremuri.

Doctorul Constantine nu reuși să înțeleagă sensul acestei fraze ciudate, iar Poirot nu-i dădu nici măcar răgazul de a pune întrebări. Deschise ușa, ieși pe coridor și-l strigă pe conductor. Acesta sosi în fugă.

— Cîte femei sînt în acest vagon?

Conductorul socoti pe degete.

— Una, două, trei... șase, domnule. Bătrîna americană, o doamnă suedeză, tînăra englezoaică, contesa Andrenyi și prințesa Dragomiroff cu camerista ei.

Poirot rămase o clipă gînditor.

— Au toate cutii de pălării?

— Da, domnule.

— Atunci, adu-mi-le... stai să vedem... da, numai pe a suedezei și a cameristei. În ele mi-e toată speranța. Le spui că e un control vamal... ceva... orice îți vine...

— E-n regulă, domnule. Niciuna dintre doamne nu e în compartiment acum.

— Atunci, grăbește-te.

Conductorul plecă și se întoarse cu două cutii de pălării. Poirot o deschise pe cea a cameristei, se uită repede prin ea și o puse deoparte. Apoi o luă pe cea a suedezei. După cîteva minute, șuieră satisfăcut. Scoțînd pălăriile cu grijă, luă de pe fund o plasă de sîrmă, strînsă ghem.

— Ah, iată ce-mi trebuia. Cutii din astea se fabricau acum cincisprezece ani. Vezi, pălăriile se prind cu o capsă de plasa asta de sîrmă.

În timp ce vorbea, scoase cu îndemînare două capse. Apoi puse totul la loc și-l rugă pe conductor să le ducă înapoi.

Cînd ușa se închise, se întoarse către doctor.

— Înțelegi, doctore, eu unul n-am încredere în procedeele tehnice. Pe mine mă interesează psihologia, și nu amprentele

de pe o scrumieră. Dar în cazul de față aş primi bucuros un mic ajutor ştiinţific. Compartimentul e plin de indicii, dar pot să fiu sigur că sînt într-adevăr ceea ce par a fi?

— Nu te înţeleg deloc, domnule Poirot.

— Bine, să-ţi dau un exemplu. Găsim batista unei femei. O fi lăsat-o o femeie? Sau bărbatul care a comis crima şi-o fi spus: „Să dau impresia că e o crimă făcută de o femeie. Îl înjunghii de mai multe ori decît e nevoie, lovesc în cîteva locuri slab, inutil, şi arunc apoi batista într-un loc unde sigur va fi observată.” Asta e o posibilitate. Dar mai e şi alta. L-a omorît, într-adevăr, o femeie şi a lăsat acest curăţitor de pipă, pentru a acuza un bărbat. Sau trebuie să presupunem că au fost, de fapt, doi – un bărbat şi o femeie – că fiecare a lucrat separat şi că fiecare a fost într-atît de neglijent încît a lăsat în urmă un indiciu asupra identităţii sale? Sînt cam prea multe coincidenţe aici!

— Dar ce legătură au toate astea cu cutia de pălării? întrebă doctorul, încă nedumerit.

— Ajung şi aici. Deci, după cum spuneam, aceste indicii – ceasul care s-a oprit la unu şi un sfert, batista, curăţitorul de pipă – toate pot fi indicii autentice, sau pot fi un truc. Deocamdată nu mă pot pronunţa. Dar există un indiciu care cred – deşi, repet, mă pot înşela – că nu este un truc. Mă refer la acest băţ de chibrit plat, domnule doctor. Cred că acest băţ a fost folosit de asasin, şi nu de Ratchett. A fost folosit pentru a da foc la o hîrtie compromiţătoare. Probabil un bilet. Iar dacă-i așa, înseamnă că există ceva în acest bilet, vreo greşală, vreo eroare, care ar putea să ne pună pe urmele asasinului. Şi mă voi strădui să aflu ce anume era acel ceva.

Zicînd acestea, ieşi din compartiment, ca să se întoarcă peste cîteva clipe cu o mică lampă de spirt şi cu un fier de frizat părul.

— Îl folosesc pentru mustăţi, spuse el, arătînd spre cleşte.

Doctorul îl urmărea cu multă curiozitate. Poirot întinse cele două ghemuri de sîrmă și, cu mare grijă, puse bucata carbonizată de hîrtie pe unul din ele. Puse a doua plasă de sîrmă deasupra și, ținîndu-le pe amîndouă cu cleștii, le ridică deasupra flăcării lămpii de spirt.

— E ceva improvizat, i se adresează el doctorului, peste umăr. Să sperăm însă că-și va face datoria.

Doctorul era captivat de această operație. Metalul începu să se înroșească. Deodată, văzu urme slabe de litere. Încet, încet, din acestea se formau cuvinte, cuvinte de foc.

Bucățica de hîrtie era foarte mică. Conținea numai trei cuvinte și o parte dintr-un al patrulea.

„... INTEȘTI MICUȚA DAISY ARMSTRONG”.

— Ah! strigă Poirot.

— Îți spune ceva? îl întrebă doctorul.

Ochii lui Poirot străluceau. Puse jos, cu grijă, cleștele.

— Da, spuse. Acum știu care-i adevăratul nume al mortului. Și știu și de ce a trebuit să părăsească America.

— Cum îl chema?

— Cassetti.

— Cassetti... Doctorul Constantine se încruntă! Parcă-mi spune ceva. Cu mulți ani în urmă, dar nu-mi pot aminti... Un caz în America, nu-i așa?

— Da, răspunse Poirot, un caz în America.

Poirot nu vru să spună mai mult. Continuă privind împrejur:

— O să intrăm numaidecît în miezul acestei întîmplări. Dar mai înainte de asta, să verificăm dacă am văzut tot ce era de văzut aici.

Mai controlează o dată, repede dar cu toată atenția, prin buzunarele hainelor lui Ratchett, dar nu mai găsi nimic interesant. Încercă ușa de acces ce dădea în celălalt compartiment, dar constată că era zăvorîtă de cealaltă parte.

— Un lucru nu pot să înțeleg, spuse doctorul Constantine. Dacă asasinul nu a ieșit pe fereastră, iar ușa de acces era închisă de partea cealaltă, ușa care dă pe coridor fiind nu numai încuiată pe dinăuntru, dar și blocată cu lanțul, atunci, cum Dumnezeu a ieșit din compartiment?

— Așa se spune când cineva e legat la mâini și la picioare, încuiat într-o cameră, și totuși... dispare.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun, îi explică Poirot, că dacă ucigașul voia să ne facă să credem că a ieșit pe fereastră, ar fi făcut-o demonstrându-ne, bineînțeles, că celelalte două ieșiri erau blocate. Ca și în cazul persoanei care dispare, la mijloc e un truc. Sarcina noastră e tocmai de a afla care e acest truc.

Se duse spre ușa de acces și o încuie.

— Pentru eventualitatea în care simpaticei doamne Hubbard i-ar veni ideea să facă o investigație la fața locului, pentru a-i scrie fiicei sale.

Mai aruncă o privire împrejur.

— Cred că nu mai avem ce face aici. Să ne înapoiem la prietenul nostru Bouc.

CAPITOLUL 8

CAZUL ARMSTRONG

Îl găsiră pe Bouc terminându-și porția de omletă.

— M-am gândit că el e cel mai nimerit să prînzim de îndată, spuse el, după care se va face curățenie în vagonul restaurant și domnul Poirot își va putea începe ancheta.

— Excelentă idee, spuse Poirot.

Nu-i era nici unuia foame. Mîncară cu toții repede. Abia la cafea reveniră la subiectul care-i preocupa.

— *Eh bien?* întrebă Bouc.

— *Eh bien*, am descoperit identitatea victimei. Știu de ce a trebuit să părăsească neapărat America.

— Cine era?

— Îți amintești de cazul fetei Armstrong? Acesta e omul care a ucis-o pe micuța Daisy Armstrong... Casseti.

— Da, acum îmi aduc aminte. O dramă teribilă... deși am uitat amănuntele.

— Colonelul Armstrong era englez, decorat cu Crucea Victoria. De fapt, era pe jumătate american, maică-sa fiind fiica lui W. K. Van der Halt, milionarul din Wall Street. S-a căsătorit cu fiica Lindei Arden, cea mai celebră actriță de dramă din vremea ei. Trăiau în America și aveau un copil, o fetiță, pe care pur și simplu o idolatrizau. La vîrsta de trei ani

fetița a fost răpită, iar pentru răscumpărarea ei hoțul a cerut o sumă enormă. N-o să vă plictisesc cu toate complicațiile care au urmat. După ce uriașa sumă de două sute de mii de dolari a fost plătită, copilul a fost găsit totuși mort. Fusesse omorât cu cel puțin două săptămîni înainte. Indignarea opiniei publice n-a cunoscut margini. Mai sfișietor însă e ceea ce a urmat. Doamna Armstrong aștepta un alt copil. Din cauza șocului, a născut prematur un copil mort, după care a murit și ea. Soțul, cu inima zdrobită, s-a împușcat.

— Doamne, ce tragedie. Acum îmi amintesc, spuse Bouc. Mi se pare că a mai murit cineva, dacă nu mă înșel?

— Da... nefericita doică, o franțuzoaică, sau elvețiană. Poliția era convinsă că știe ceva în legătură cu crima. Deși ea a tăgăduit, ca scoasă din minți, au refuzat s-o creadă. În cele din urmă, într-un moment de disperare, biata fată s-a aruncat de la fereastră și a murit. Mai târziu, a ieșit la iveală că era absolut nevinovată.

— E îngrozitor să te gîndești la cele petrecute, spuse Bouc.

— Șase luni mai târziu, Casseti a fost arestat ca fiind șeful bandei care a răpit copilul. Folosise și înainte aceleași metode: dacă i se părea că poliția e pe urmele lui, omora copilul răpit, ascundea cadavrul și continua să estorcheze de bani cît mai mult, pînă cînd crima era descoperită. Deci, acesta era Casseti. Datorită averii enorme pe care o adunase și legăturilor cu diferite persoane, a fost achitat pe baza unui viciu de procedură. Oricum, ar fi fost linșat de populație dacă nu ar fi fost atît de deștept ca s-o șteargă. Acum îmi dau seama ce s-a întîmplat. Și-a schimbat numele și a părăsit America. De atunci tot călătorește, într-un cuvînt trăiește ca un gentleman onorabil de pe urma rentelor sale.

— Ah! Ah! ce animal! Vocea lui Bouc exprima un dezgust profund. Nu regret deloc că a murit.

— Sînt de acord cu dumneata.

— Oricum, nu era necesar să fie omorît tocmai în Orient Expres. Mai sînt și alte locuri pe lumea asta, slavă Domnului.

Poirot zîmbi. Își dădea seama că Bouc era subiectiv în legătură cu acest caz.

— Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: a fost oare crima opera unei bande rivale, pe care Casseti a tras-o pe sfoară în trecut, sau un act de răzbunare cu caracter strict personal?

Și îi povesti despre cele cîteva cuvinte descifrate pe bucățica de hîrtie arsă.

— Dacă ipoteza mea e justă, scrisoarea a fost arsă de criminal. De ce? Deoarece în scrisoare apare cuvîntul Armstrong, care e cheia misterului.

— Mai sînt în viață membri ai familiei Armstrong?

— Din păcate, nu știu. Mi se pare că am citit undeva despre o soră mai tînără a doamnei Armstrong.

Poirot expuse în continuare concluziile la care ajunsese împreună cu doctorul Constantine. Bouc se luminează la față cînd află despre ceasul spart.

— Se pare că asta ne indică foarte exact ora crimei.

— Da, spuse Poirot, s-ar potrivi de minune.

Ceva aproape indescritibil în vocea lui Poirot îi intrigă pe ceilalți doi.

— Zici că l-ai auzit pe Ratchett vorbind conductorului la unu fără douăzeci?

Poirot le povesti ce auzise.

— Bine, spuse Bouc, asta dovedește, cel puțin, că Ratchett... sau Casseti, era cu siguranță în viață la unu fără douăzeci.

— Ca să fiu mai precis, la unu fără douăzeci și trei de minute.

— Așadar, putem înregistra oficial că la douăsprezece și

treizeci și șapte de minute domnul Ratchett era în viață. Acesta este primul fapt.

Poirot rămase tăcut, cu privirea ațintită undeva în față. Se auzi un ciocănit la ușă. Intră chelnerul.

— Vagonul restaurant e liber, domnule.

— Atunci să mergem, spuse Bouc ridicându-se.

— Pot să vă însoțesc? întrebă Constantine.

— Desigur, doctore. Dacă nu cumva domnul Poirot are ceva împotrivă?

— Absolut deloc, răspunse acesta.

După obișnuitul schimb de politețuri: „După dumneata, domnule”, „Ba nu, după dumneata!” – părăsiră compartimentul.

PARTEA II
MĂRTURIILE

CAPITOLUL I

MĂRTURIA CONDUCTORULUI VAGONULUI DE DORMIT

În vagonul restaurant, totul fusese pregătit cu grijă. Poirot și Bouc se așezară la o masă, iar doctorul își trase un scaun ceva mai departe. Pe masă, în fața lui Poirot, se întindea planul vagonului „Istanbul – Calais”. Numele pasagerilor erau trecute cu cerneală roșie. Într-un colț al mesei fuseseră puse pașapoartele și biletele de tren. Pe masă se mai găsea hîrtie de scris, cerneală, tocuri și penițe.

— Excelent, spuse Poirot, putem începe ancheta fără alte formalități. Cred că, întâi, ar trebui să înregistrăm mărturia conductorului. Probabil că știi ceva despre el. Ce fel de om e? Putem avea încredere în el?

— Sînt sigur de el. Pierre Michel lucrează pentru compania noastră de mai bine de cincisprezece ani. E francez, de pe lîngă Calais. Foarte conștiincios și cinstit. Poate nu cine știe ce inteligent.

Poirot dădu din cap, înțelegător.

— Bine, spuse el. Să-l chemăm.

Pierre Michel își mai revenise, deși era încă extrem de nervos.

— Sper că domnul nu va crede că a fost o neglijență din partea mea, începu el îngrijorat, uitîndu-se cînd la Poirot,

cînd la Bouc. E groaznic ce s-a întîmplat. Sper că domnul nu crede că am vreun amestec.

După ce-l liniști, Poirot începu ancheta propriu-zisă. Notă mai întîi numele și adresa lui Michel, de cînd e în serviciu și vechimea pe linia Istanbul – Calais. Poirot știa de mai înainte aceste amănunte, dar mai știa că întrebările de rutină îl pun pe om mai în largul lui.

— Și acum, continuă Poirot, să ne întoarcem la evenimentele de astă-noapte. Cînd anume s-a dus domnul Ratchett să se culce?

— Aproape imediat după cină, domnule. De fapt, cu puțin înainte de a părăsi Belgradul. La fel a făcut și cu o noapte înainte. Mi-a cerut să-i fac patul în timp ce se afla încă la masă.

— A mai intrat cineva după aceea în compartimentul lui?

— Valetul său, domnule, și tînărul american, secretarul.

— Altcineva?

— Nu, domnule, cel puțin după cîte știu eu.

— Bine. Și asta a fost ultima oară cînd l-ai văzut sau auzit?

— Nu, domnule. Ați uitat că m-a sunat pe la unu fără douăzeci, la puțină vreme după ce ne-am înzăpezit?

— Spune-mi exact cum s-au petrecut lucrurile.

— Am bătut la ușă, dar mi-a răspuns că n-are nevoie de nimic, că s-a înșelat.

— Ți-a vorbit englezește sau franțuzește?

— Franțuzește.

— Care au fost exact cuvintele lui?

— *Ce n'est rien. Je me suis trompé.*

— Într-adevăr, spuse Poirot, același lucru l-am auzit și eu. Și apoi ai plecat?

— Da, domnule.

— Te-ai reîntors la locul dumitale?

— Nu, domnule. Tocmai sunase o altă sonerie și m-am dus să răspund.

— Acum, Michel, aș vrea să-ți pun o întrebare importantă. Unde te aflai la ora unu și un sfert?

— Eu, domnule? Stăteam pe scăunelul meu de la capătul coridorului.

— Ești sigur?

— Bineînțeles... dacă nu cumva...

— Ei?

— M-am dus în celălalt vagon, cel de la Atena, să stau de vorbă cu colegul meu. Am vorbit despre zăpadă. Asta s-a întâmplat la puțină vreme după unu, dar n-aș putea să vă spun cu precizie ora.

— Și te-ai înapoiat când?

— Știu că am auzit una din soneriile din vagonul meu... Îmi amintesc că v-am mai spus. Era doamna americană, care a sunat de vreo cîteva ori.

— Țin minte, spuse Poirot. Și după aceea?

— După aceea, domnule? Da, m-ați sunat dumneavoastră, v-am mai adus niște apă minerală, apoi la vreo jumătate de oră după aceea am făcut patul în compartimentul tînărului american, secretarul domnului Ratchett.

— Domnul Macqueen era singur în compartiment când i-ai făcut patul?

— Colonelul englez de la numărul 15 era cu el. Stăteau de vorbă.

— Ce-a făcut colonelul după ce l-a părăsit pe domnul Macqueen?

— S-a dus în compartimentul lui.

— Numărul 15 e foarte aproape de locul duminicilor, nu-i așa?

— Întocmai, domnule. E al doilea compartiment de la capăt.

— Avea patul aranjat?

— Da, domnule. I-l pregătisem cînd se afla la masă.

— Pe la ce oră se întîmplau toate astea?

— N-aș putea spune precis, domnule. Dar, în orice caz, nu trecuse de două.

— Și apoi?

— Am rămas la locul meu pînă dimineța.

— Te-ai mai dus în vagonul de la Atena?

— Nu, domnule.

— Poate ai adormit?

— Nu cred, domnule. Din cauză că trenul stătea pe loc, n-am moțăit, cum fac de obicei.

— Ai văzut vreun pasager trecînd pe coridor?

Omul se gîndi cîteva clipe.

— Una dintre doamne s-a dus la toaleta din celălalt capăt al vagonului.

— Care doamnă?

— Nu știu. Era departe pe coridor, și era cu spatele la mine. Purta un chimono roșu-încis, cu niște balauri desenați pe el.

Poirot dădu din cap.

— Și după aceea?

— Nu s-a mai întîmplat nimic pînă dimineță.

— Ești sigur?

— Ah, pardon, domnule. Dumneavoastră ați deschis ușa și v-ați uitat o clipă afară.

— Bine, prietene, spuse Poirot. Tocmai mă întrebam dacă o să-ți amintești de asta. Dar fiindcă veni vorba, m-a trezit la un moment dat un zgomot, o bufnitură, de parcă cineva greu s-ar fi lovit de ușa mea. Ai vreo idee ce ar fi putut să fie?

Conducătorul făcu ochii mari.

— N-a fost nimic, domnule, absolut nimic, sînt sigur.

— Atunci, înseamnă că oi fi avut un coșmar, filozofă Poirot.

— Dacă nu cumva, interveni Bouc, zgomotul venea din compartimentul vecin.

Poirot nu luă în seamă această observație. Sau poate nu dorea s-o facă față de conductor.

— Să trecem la un alt punct, spuse el. Să presupunem că în noaptea trecută un ucigaș s-a urcat în tren. E absolut sigur că n-ar fi putut să-l părăsească după comiterea crimei?

Pierre Michel clătină hotărât din cap.

— Nici nu s-ar fi putut ascunde pe undeva?

— Au fost scotocite toate ungherele, spuse Bouc. Renunță la o asemenea idee, prietene.

— În afară de asta, observă Michel, nimeni nu poate intra în vagonul de dormit fără să-l văd eu.

— Care a fost ultima gară?

— Vincovici.

— Ce oră era?

— Ar fi trebuit să plecăm din Vincovici la 11.58. Din cauza vremii, însă, am avut o întârziere de douăzeci de minute.

— Ar fi putut să vină cineva dinspre celelalte vagoane?

— Nu, domnule. După ce masa de seară e servită, ușa spre celelalte vagoane se încuie.

— Dumneata ai coborât din tren la Vincovici?

— Da, domnule. Am coborât pe peron, ca de obicei, și am rămas lângă scară. Ceilalți conductorii au făcut la fel.

— Dar ușa din față, de lângă vagonul restaurant?

— Rămîne întotdeauna încuiată pe dinăuntru.

— Acum nu-i chiar atît de încuiată.

Michel păru o clipă surprins, apoi se luminează la față.

— O fi deschis-o vreun pasager, ca să privească zăpada de afară.

— Probabil, spuse Poirot.

Stătu cîteva clipe pe gînduri, bătînd cu degetele în masă.

— Domnul îmi găsește vreo vină? întrebă Michel cu sfială.
Poirot îi zîmbi încurajator.

— N-ai prea avut noroc, prietene, îi spuse. Ah, mai e încă ceva. Ai spus că ai auzit o altă sonerie tocmai cînd băteai la ușa domnului Ratchett. De altfel, am auzit-o și eu. A cui era?

— A prințesei Dragomiroff. Dorea s-o chem pe cameristă.

— Și ai chemat-o?

— Da, domnule.

Poirot se aplecă asupra planului din fața lui. Îi făcu semn din cap lui Michel.

— Asta-i tot, deocamdată.

— Mulțumesc, domnule.

Michel se ridică. Se uită înspre Bouc.

— Nu te necăji, îi spuse acesta amabil. Nu văd să fi greșit cu ceva.

Mulțumit, Pierre Michel ieși.

CAPITOLUL 2

MĂRTURIA SECRETARULUI

Cîteva clipe, Poirot păru pierdut în gînduri.
— Cred, spuse el într-un tîrziu, c-ar fi bine să mai stăm o dată de vorbă cu domnul Macqueen, avînd în vedere datele pe care le avem la dispoziție.

Tînărul american își făcu de îndată apariția.

— Cum mai merg treburile?

— Nu prea rău. De la ultima noastră discuție am mai aflat cîte ceva... și anume identitatea domnului Ratchett.

— Da? Hector Macqueen se aplecă înainte, vădit mirat.

— Ratchett, după cum bănuiai și dumneata, era doar un nume fictiv. Adevăratul lui nume era Cassetti. Știi, Cassetti, cel care a înfăptuit celebrele răpiri de copii... printre care și pe cea a micuței Daisy Armstrong.

Macqueen păru cu totul uluit; apoi brusc, se întunecă la față.

— Ticălosul naibii! izbucni el.

— Nu știai nimic în această privință, domnule Macqueen?

— Nu, domnule, spuse americanul, răspicat. Dac-aș fi știut, mi-aș fi retezat mîna dreaptă, mai degrabă decît să fi lucrat pentru el!

— Văd că ești foarte pornit, domnule Macqueen.

— Am și de ce. Tatăl meu a fost procurorul care s-a ocupat de acest caz, domnule Poirot. Am văzut-o pe doamna Armstrong de câteva ori... era o femeie admirabilă. Atît de nobilă... era distinsă. Fața i se strîmbă de furie: Dacă un om și-a meritat vreodată soarta, atunci acesta e Ratchett... sau Casseti. Mă bucur că a sfîrșit-o astfel. Unul ca ăsta nu merită să trăiască!

— Dai impresia că ai fi fost în stare să aplici chiar dumneata această pedeapsă bine meritată.

— Așa e. Eu... se opri brusc. Roșeața îi năvăli în obraji. Mi se pare că mă acuz pe mine însumi...

— Te-aș fi bănuît mai degrabă, domnule Macqueen, dacă ai fi afișat o tristețe fără margini aflînd de moartea patronului dumitale.

— Nu cred c-aș fi fost în stare de așa ceva, chiar de-ar fi trebuit să mă salvez de la scaunul electric, spuse Macqueen, aspru.

Apoi adăugă:

— Dacă nu sînt prea curios, cum ați reușit să aflați? Mă refer la identitatea lui Casseti.

— Am găsit în compartimentul lui resturi dintr-o scrisoare.

— Desigur... vreau să zic... cam imprudent din partea bătrînului.

— Depinde, remarcă Poirot, din ce punct de vedere privești lucrurile.

Macqueen păru cam năucit de această remarcă. Se holbă la Poirot, încercînd parcă să-i ghicească gîndurile.

— Datoria mea, spuse Poirot, este de a afla ce a făcut fiecare pasager. Nimeni nu trebuie să se supere, înțelegi? E o chestiune de procedură, și atîta tot.

— Firește. Dați-i drumul, iar eu voi face tot ce pot pentru a vă ajuta.

— Nu mai e nevoie să te întreb de numărul compartimentului, spuse Poirot zîmbind, întrucît l-am împărțit cu dumneata o noapte. E vorba de cușetele 6 și 7, clasa a doua. După plecarea mea ai rămas singur?

— Întocmai.

— Și acum, domnule Macqueen, aș vrea să-mi spui tot ce ai făcut astă-noapte, de cînd ai părăsit vagonul restaurant.

— Nimic mai simplu. M-am întors în compartiment, am citit puțin, apoi la Belgrad am coborît pe peron, dar cum era prea frig, m-am întors în tren. Am stat o vreme de vorbă cu o tînră doamnă, o englezoaică – stă în compartimentul de alături. Apoi am intrat în discuție cu colonelul Arbuthnot... și de fapt, mi se pare că ați trecut pe lîngă noi tocmai atunci. Pe urmă m-am dus la domnul Ratchett, unde, cum v-am mai spus, am luat cîteva note privind scrisorile pe care intenționa să le expedieze. După ce am terminat, i-am spus noapte bună și am ieșit. Colonelul Arbuthnot mai era încă pe coridor. Cum compartimentul lui fusese aranjat pentru noapte, i-am propus să vină la mine. Am comandat niște băutură, pe care am dat-o repede gata. Am discutat politică, despre India, despre propriile noastre greutăți financiare și despre criza din Wall Street. De obicei, nu mă prea omor după englezi – sînt niște tipi înțepați – dar ăsta mi-a plăcut.

— Știi la ce oră a plecat de la dumneata?

— Destul de tîrziu. Cam spre două.

— Ați băgat de seamă că trenul se oprișe?

— Da. Ne-am cam mirat. Ne-am uitat afară și am văzut că se depusese un strat gros de zăpadă, dar nu ne-am închipuit că-i ceva prea grav.

— După ce v-ați despărțit, ce-ați făcut fiecare?

— Colonelul s-a dus spre compartimentul lui, iar eu l-am chemat pe conductor să-mi facă patul pentru noapte.

— Unde ai stat în timp ce conductorul era în compartimentul duminical?

— Pe coridor, lângă ușă; am fumat o țigară.

— Și apoi?

— Apoi m-am băgat în pat și am dormit până dimineața.

— Ai coborât din tren în cursul serii?

— Eram cu Arbuthnot. Ne-am gândit să coborâm la... cum se numea? aha... la Vincovici... ca să ne mai dezmoțim puțin picioarele. Dar era al naibii de frig și viscoalea, așa că ne-am urcat curînd înapoi.

— Pe ce ușă ați coborât?

— Cea mai apropiată de compartimentul meu.

— Cea de lângă vagonul restaurant?

— Da.

— Îți amintești dacă era încuiată?

Macqueen se concentrează.

— Da, da, mi se pare că era. În orice caz, era un fel de bară vîrîtă prin clanță. La asta vă gîndeți?

— Da. La întoarcere ați pus bara la loc?

— Ah, nu, nu cred. Eu am urcat ultimul, dar nu-mi amintesc s-o fi pus la loc. E ceva important? adăugă el brusc.

— S-ar putea. Bănuiesc că în vreme ce stăteai de vorbă cu colonelul Arbuthnot, ușa compartimentului duminical era deschisă?

Macqueen făcu semn că da.

— Aș dori să-mi spui atunci dacă, de la plecarea din Vincovici și pînă cînd te-ai culcat, ai remarcat pe cineva trecînd pe coridor.

Macqueen se încruntă.

— Cred că a trecut o dată conductorul, spuse el, venind dinspre vagonul restaurant. Și o femeie, care a trecut în sens invers.

— Care dintre pasagere?

— Nu știu. Nu mi-am dat seama. Tocmai încercam să-l conving pe Arbutnot în legătură cu ceva, înțelegeți? Mi se pare că am zărit, în treacăt, ceva de mătase roșie. Nu m-am uitat și, oricum, nu i-aș fi putut vedea fața. După cum știți, compartimentul meu e cu fața la vagonul restaurant, astfel încât orice trece pe coridor în direcția aceea, îmi apare de îndată cu spatele.

Poirot aprobă.

— Bănuiesc că se ducea la toaletă.

— Și eu cred.

— La întoarcere ai văzut-o?

— Ca să vă spun drept, n-am văzut-o, dar fiindcă mi-ați amintit, îmi dau într-adevăr seama, acum, că trebuie să se fi și întors.

— Încă o întrebare. Fumezi pipă, domnule Macqueen?

— Nu, domnule.

Poirot medită câteva clipe.

— Cred că pentru moment am terminat. Aș vrea acum să-l văd pe valetul domnului Ratchett. Apropo, amîndoi călătoriți de obicei cu clasa a doua?

— El, da. Eu însă, în mod normal, merg cu clasa întâi, iar dacă e posibil, chiar în compartimentul de lângă cel al domnului Ratchett. Își lăsa bagajul la mine în compartiment și, cînd avea nevoie de ceva, îi era foarte la îndemînă. De astă dată, însă, toate cușetele de la clasa întâi erau ocupate, în afară de una, pe care a luat-o el.

— Pricep. Îți mulțumesc, domnule Macqueen.

CAPITOLUL 3
MĂRTURIA VALETULUI

Americanului îi urmă palidul englez, cu fața inexpressivă. Așteptă în picioare, foarte politicos, pînă cînd Poirot îl invită să ia loc.

— După cîte știu, dumneata ești valetul domnului Ratchett?

— Da, domnule.

— Numele dumitale?

— Edward Henry Masterman.

— Vîrsta?

— Treizeci și nouă de ani.

— Adresa de acasă?

— Friar Street, 21, Olerkenwell.

— Ai auzit că stăpînul dumitale a fost ucis?

— Da, domnule. O întîmplare teribilă.

— Ai vrea să-mi spui, te rog, la ce oră l-ai văzut ultima oară pe domnul Ratchett?

Valetul se gîndi.

— Trebuie să fi fost în jurul orei nouă, domnule.

— Spune-mi cu cuvintele dumitale cum au decurs lucrurile.

— M-am prezentat ca de obicei la domnul Ratchett, ca să văd ce ordine are să-mi dea.

— Care erau îndatoririle dumitale precise?

— Să-i strâng sau să-i așez hainele, domnule. Să-i pun proteza dentară într-un pahar cu apă și să am grijă să aibă tot ce-i trebuie pentru la noapte.

— Stăpînul dumitale s-a comportat ca de obicei?

— Cred, domnule, că era indispus, spuse Masterman după ce se gîndi puțin.

— În ce sens, indispus?

— În legătură cu o scrisoare pe care tocmai o citise. M-a întrebat dacă eu am adus-o. I-am spus, firește, că nu eu, dar el a început să mă ocărască și îmi găsea nod în papură în tot ce făceam.

— Era ceva neobișnuit în asta?

— Oh, nu, domnule. Își pierdea repede cumpătul...
depinde de motivul supărării.

— Stăpînul dumitale lua vreodată somnifere?

Doctorul Constantine ciuli urechile.

— Întotdeauna cînd călătorea cu trenul, domnule. Spunea că altfel nu poate dormi.

— Știi cumva ce somnifer obișnuia să ia?

— Sînt sigur că n-aș putea să vă spun, domnule. Pe sticlă nu se afla indicat ce somnifer era. Scria doar: „Pentru dormit. A se lua înainte de culcare”.

— Astă-noapte a luat?

— Da, domnule. I l-am turnat într-un pahar, pe care i l-am pus la îndemîină, pe noptieră.

— Erai de față cînd l-a luat?

— Nu, domnule.

— Ce s-a întîmplat în continuare?

— L-am întrebat dacă mai dorește ceva și cînd ar vrea să-l

scol a doua zi dimineață. Mi-a spus că nu vrea să fie deranjat pînă nu sună el.

— Nimic deosebit în asta?

— Nu, domnule. Cînd se trezea suna după conductor, pe care-l trimitea să mă cheme în momentul cînd voia să se dea jos din pat.

— Se scula devreme, sau nu?

— Depinde de starea de spirit în care se afla, domnule. Uneori se scula să ia micul dejun, alteori dormea pînă la prînz.

— Deci, nu te alarmai dacă trecea dimineața și nu te chema?

— Nu, domnule.

— Știai că stăpînul dumitale avea dușmani?

— Da, domnule.

Vocea nu trăda nici cea mai mică emoție.

— Cum ai aflat?

— L-am auzit vorbind cu domnul Macqueen despre cîteva scrisori, domnule.

— Țineai la patronul dumitale, Masterman?

Fața valetului deveni – dacă e cu puțință – și mai inexpressivă.

— N-aș vrea să vorbesc despre asta, domnule. Era un stăpîn generos.

— Dar nu țineai la el?

— Să spunem mai curînd că americanii nu prea îmi plac, domnule.

— Ai fost vreodată în America?

— Nu, domnule.

— Îți amintești să fi citit în ziare despre afacerea Armstrong?

Obrajii lui Masterman prinseseră puțină culoare.

— Da, domnule, desigur. O fetiță nu-i așa? Ceva revoltător.

— Știai că stăpînul dumitale, domnul Ratchett, fusese principalul instigator al răpirii fetei?

— Nu, domnule, nici nu mi-ar fi trecut prin cap. Pentru prima oară vocea valetului sună mai cald, puțin emoționată: Nu prea îmi vine să cred, domnule.

— Totuși, acesta e adevărul gol-goluț. Și-acum, să vedem ce-ai făcut dumneata în noaptea trecută. E o formalitate, înțelegi? După ce ai ieșit de la domnul Ratchett...

— I-am comunicat domnului Macqueen că stăpînul meu îl cheamă. Apoi m-am întors în compartimentul meu și am citit.

— Care e compartimentul dumitale?

— Ultimul de clasa a doua, domnule. Lîngă vagonul restaurant.

Poirot se uită pe plan.

— Mda... și care e cușeta dumitale?

— Cea de jos, domnule.

— Numărul 4?

— Întocmai, domnule.

— Mai e cineva cu dumneata?

— Da, domnule. Un italian.

— Vorbește englezește?

— Un fel de engleză, domnule. Vocea lui Masterman exprima în acel moment dispreț și mîhnire: Am înțeles că a fost în America... la Chicago...

— Stați de vorbă?

— Nu, domnule. Prefer să citesc.

Poirot zîmbi. Își putea imagina scena: solidul și volubilul italian încercînd să străpungă platoșa de dispreț și reprobare a celui mai gentleman dintre gentilemeni.

— Dacă nu sînt prea indiscret, ce anume citeai?

— Acum, domnule, tocmai citesc „Prizoniera dragostei”, de doamna Arabella Richardson

— E bună?

— O găsesc deosebit de agreabilă, domnule.

— Bine, să mergem mai departe. Deci te-ai întors în compartimentul dumitale și ai citit „Prizoniera dragostei”. Pînă cînd?

— Pe la vreo zece și jumătate, domnule, italianul a vrut să se culce. Așa încît conductorul a venit și a făcut paturile.

— Iar dumneata te-ai băgat imediat în pat și ai adormit?

— M-am băgat în pat, domnule, dar n-am adormit.

— De ce?

— Mă durea măseaua, domnule.

— Oh... e ceva cumplit.

— Într-adevăr cumplit, domnule.

— Ai luat ceva?

— Mi-am pus puțin ulei de cuișoare, domnule, care mi-a mai luat din durere, totuși n-am fost în stare să dorm. Am aprins lumina de la capul patului și am citit... să mai uit.

— Și n-ai dormit deloc?

— Ba da, domnule, am ațipit pe la patru dimineța.

— Și tovarășul dumitale?

— Italianul? Oh, tot timpul a sforăit.

— N-a ieșit deloc în timpul nopții?

— Nu, domnule.

— Dar dumneata?

— Nici eu, domnule.

— Ai auzit ceva în timpul nopții?

— Nu cred, domnule. Nimic neobișnuit, vreau să spun. Trenul stătea pe loc, așa că era liniște.

Poirot rămase mut cîteva secunde, apoi spuse:

— Mda, cred că nu mai sînt multe de spus. N-ai putea să ne lămurești deloc asupra tragediei?

— Din păcate, nu. Îmi pare rău, domnule.

— După câte știi dumneata, exista vreo neînțelegere sau chiar dușmănie între stăpînul dumitale și domnul Macqueen?

— Oh, nu, domnule. Domnul Macqueen este un gentleman foarte simpatic.

— Unde ai lucrat înainte de a fi angajat de domnul Ratchett?

— Am fost în serviciul lui sir Henry Tomlinson din Grosvenor Square.

— De ce ai plecat de acolo?

— Domnul Tomlinson pleca în Africa Orientală și nu mai avea nevoie de serviciile mele. Dar sînt sigur că vă va vorbi de bine despre mine.

— De cînd lucrezi pentru domnul Ratchett?

— Exact de nouă luni, domnule.

— Mulțumesc, Masterman. Apropo, fumezi pipă?

— Nu, domnule, numai țigări, țigări obișnuite.

— Mulțumesc. E suficient, spuse Poirot și îi făcu semn că e liber.

Valetul șovăi.

— Vă rog să mă scuzați, domnule, dar bătrîna doamnă din America este foarte agitată. Spune că știe totul despre ucigaș. E într-o stare foarte nervoasă, domnule.

— În acest caz, spuse Poirot zîbind, s-o chemăm.

— Pot să-i comunic, domnule? Vrea neapărat să stea de vorbă cu cineva autorizat. Conducătorul a încercat s-o liniștească.

— Poți s-o trimiți, prietene, spuse Poirot. Să auzim ce are să spună.

CAPITOLUL 4

MĂRTURIA DOAMNEI HUBBARD

Doamna Hubbard sosi gîfîind, aproape fără suflu, puternic surescitată; de-abia reuși să vorbească.

— Aș vrea să știu cine e persoana autorizată aici cu care aș putea să stau de vorbă. Am niște informații, foarte, foarte importante. Dacă dumneavoastră, domnilor...

Privirea ei neîncrezătoare trecu de la unul la celălalt, cîntărindu-i.

Poirot înclină capul.

— O să-mi comunicați mie, doamnă, spuse el, dar mai înainte, vă rog să luați loc.

Doamna Hubbard se prăvăli, extenuată, pe scaunul din fața ei.

— Iată ce vreau să vă spun. Astă-noapte am avut un asasin în tren, și acest asasin s-a aflat tocmai în compartimentul meu!

Făcu o pauză pentru a da spuselor ei un accent dramatic.

— Sînteți sigură, doamnă?

— Firește că sînt sigură! Auzi ce întrebare! Eu știu ce vorbesc. Vă voi spune tot ce am de spus. M-am băgat în pat și am adormit, cînd deodată m-am trezit – era complet

întuneric – și mi-am dat seama că în compartimentul meu se afla un bărbat. Eram atît de înspăimîntată, încît n-am putut să strig, dacă vă puteți închipui așa ceva. Stăteam și-mi spuneam: Dumnezeuule, fie-ți milă, o să mă ucidă. Nici nu vă pot descrie în ce stare eram. Trenurile astea dezgustătoare, îmi spuneam, și toate nenorocirile despre care citisem. Și mă gîndeam: Oricum, bijuteriile n-o să mi le poată lua, deoarece, știți, le băgasem într-un ciorap pe care-l vîrîsem sub pernă... Nu era prea confortabil... poți să faci și cucuie, înțelegi? Unde rămăsesem?

— V-ați dat seama, doamnă, că un bărbat se afla în compartimentul dumneavoastră.

— Așa, da. Stăteam deci cu ochii închiși și mă gîndeam ce-aș putea face și-mi spuneam: Sînt foarte mulțumită că fică-mea nu știe în ce situație mă aflu. Apoi, nu știu cum, mi-am revenit și am început să pipăi cu mîna împrejur, pînă am dat de sonerie. Am sunat după conductor. Și am sunat, și am sunat, dar nu venea nimeni, și vă rog să mă credeți că am simțit că mi se oprește inima-n loc. Dumnezeuule – mi-am spus – te pomenești că i-au omorît pe toți. Trenul stătea pe loc, și era o liniște de mormînt. Am tot apăsas pe sonerie pînă cînd, oh, în sfîrșit! am auzit pași alergînd pe coridor și apoi o ciocănitură în ușă. Intră, am strigat, și am aprins în același moment lumina. Și, vă rog să mă credeți, nu era nici picior de om înăuntru.

Asta i se păru doamnei Hubbard apogeul dramatic al întregii peripeții, în loc ca lucrurile să se petreacă invers.

— Și ce s-a întîmplat apoi, doamnă?

— I-am spus omului ce se întîmplase, dar părea că nu mă crede. Își închipuia c-am visat. L-am pus să se uite sub banchetă, deși el spune că e prea strîmt ca să intre un om. Era absolut clar că bărbatul o ștersese, dar sînt sigură că fusese

înăuntru, așa că felul cum a încercat conductorul să mă potolească m-a scos din sărite! Eu nu sînt genul de om care să viseze bazaconii, domnule... nici nu știu cum vă cheamă...

— Poirot, Madame, iar dinșii sînt domnul Bouc, director al companiei, și doctorul Constantine.

Doamna Hubbard murmură:

— Încîntată de cunoștință... și își continuă istorisirea: N-o să pretind acum că am făcut ceea ce trebuia să fac. Mi-a intrat în cap că trebuie să fi fost bărbatul din compartimentul vecin... bietul om care a fost ucis. I-am spus conductorului să se uite la ușa de acces, fiind aproape convinsă că nu era încuiată. Și, într-adevăr, nu era. I-am spus s-o încuie și, după ce a plecat, am coborît din pat și am proptit un geamantan în ea, pentru mai multă siguranță.

— Ce oră era, doamnă Hubbard?

— N-aș putea să vă spun. Nu m-am uitat deloc la ceas. Eram atît de îngrozită...

— Care e teoria dumneavoastră acum?

— Oh, dar totul mi se pare cum nu se poate mai clar. Omul din compartimentul meu era asasinul. Cine altul ar fi putut fi?

— Și credeți că s-a întors în compartimentul vecin?

— De unde să știu unde s-a dus? Doar țineam ochii închiși.

— Trebuie să se fi strecurat afară, pe coridor.

— Ei bine, nu știu ce să vă spun. Înțelegeți odată că eram cu ochii închiși.

Doamna Hubbard suspină adînc.

— Dumnezeu, cît eram de speriată! Dacă ar fi știut fata mea...

— Nu credeți, cumva, doamnă, că ceea ce ați auzit dumneavoastră, era, de fapt, zgomotul produs de cineva care se mișca în compartimentul de alături, al mortului?

— Nu, nu cred, domnule... cum ziceați... aha, Poirot. Omul se afla în același compartiment cu mine. Și, ce vreți mai mult, am și o dovadă.

Și triumfătoare, scoase de sub masă o poșetă voluminoasă prin care începu să cotrobăie. Scoase, rînd pe rînd, două batiste mari, curate, o pereche de ochelari cu ramă de os, un tub cu aspirină, un pachetel cu sare Glauber, un tub de celuloid cu bomboane de mentă, o legătură de chei, o foarfecă, un carnet de cecuri, fotografia clară a unui copil, niște scrisori, cinci șiraguri de mătănii pseudo-orientale și un mic obiect metalic... un nasture.

— Vedeți acest nasture? Ei bine, aflați că nu e al meu. Eu nu port așa ceva. L-am găsit azi dimineață cînd m-am trezit.

Îl puse pe masă. Bouc se aplecă să-l vadă și scoase o exclamație.

— Dar ăsta e un nasture de pe tunica conductorilor de la vagoanele de dormit!

— Ar putea exista o explicație naturală a acestui fapt, spuse Poirot, și se întoarse prevenitor spre doamna Hubbard. E posibil, doamnă, ca acest nasture să fi căzut de pe uniformă conductorului, fie cînd a căutat prin compartimentul dumneavoastră... fie astă-noapte cînd v-a făcut patul.

— Nu știu ce e cu dumneavoastră, domnii mei. Ca și cum n-ați avea nimic altceva mai bun de făcut decît să-mi găsiți nod în papură. Ascultați aici. Aseară, înainte de a mă culca, citeam o revistă. Înainte să sting lumina am pus revista pe un geamantănaș care se afla pe podea, lângă fereastră. Ați priceput pînă aici?

Cei trei bărbați îi dădură toate asigurările.

— Bun! Să mergem mai departe, atunci. De lângă ușă conductorul s-a uitat sub banchetă, apoi a intrat înăuntru, dar nu s-a apropiat deloc de fereastră. Ei bine, azi dimineață acest

nasture se afla exact pe coperta revistei. Aș vrea să știu cum numiți dumneavoastră asta?

— Eu o numesc dovadă, doamnă, spuse Poirot.

Răspunsul păru să o mai domolească.

— Îmi vine nu știu ce să fac cînd nu sînt crezută!

— Ne-ați spus lucruri foarte interesante și prețioase, rosti Poirot, amabil. Acum, aș putea să vă pun și eu cîteva întrebări?

— Bineînțeles.

— Cum se face că, deși îngrijorată din cauza lui Ratchett, n-ați încuiat mai înainte ușa dintre compartimente?

— Ba am încuiat-o, i-o întoarse doamna Hubbard, prompt.

— Da?

— De fapt, am întrebat-o pe suedeză – e un suflet atît de bun – dacă era încuiată și mi-a spus că da.

— Dumneavoastră n-ați verificat?

— Eram în pat, iar poșeta mea atîrna de clanța ușii, așa că n-am putut vedea.

— Ce oră era cînd ați întrebat-o?

— Să mă gîndesc. Să fi fost zece și jumătate, sau unsprezece fără un sfert. Venise să-mi ceară o aspirină. I-am spus să caute în geanta mea.

— Erați în pat?

— Da.

Deodată izbucni în rîs.

— Săraca de ea... era într-un hal. Știți, deschisese fără să vrea ușa celuiilalt compartiment.

— Al lui Ratchett?

— Da. Știți cît de greu e cînd mergi pe coridor și toate ușile sînt închise. O deschisese din greșală. Era foarte nenorocită din cauza asta. Ratchett izbucnise în rîs, se pare,

și îmi închipui că trebuie să-i fi spus ceva nu tocmai drăguț. Săraca, era foarte agitată: „Oh, am greșit ușa, zicea, mă simt atât de prost. Nu-i un om drăguț; mi-a spus: Ești prea bătrână”.

Doctorul Constantine chicoti, și doamna Hubbard îl țintui cu o privire înfricoșătoare.

— Nu era deloc un om amabil, reluă ea. Auzi, să spui așa ceva unei doamne. Și nici nu-i frumos să rîzi în asemenea cazuri.

— Ați mai auzit, după asta, vreun zgomot în compartimentul lui Ratchett? întrebă Poirot.

— Nu, nu tocmai.

— Ce vreți să spuneți, doamnă?

— Ei bine – făcu o pauză – sforăia...

— Ah, sforăia?

— Îngrozitor. Cu o noapte înainte nici n-am putut să dorm.

— L-ați mai auzit sforăind după ce-ați tras sperietura aceea cu bărbatul din compartimentul dumneavoastră?

— Dar cum, domnule Poirot, ce întrebare-i asta? Doar era mort!

— Da, într-adevăr, așa e. Poirot păru buimăcit; după o clipă întrebă: Vă amintiți de cazul Armstrong, doamnă?

— Da, desigur. Și cum a scăpat teafăr netrebnicul ăla? Să mi-l fi dat pe mîna mea...

— N-a scăpat. E mort. A murit astă-noapte.

— Vreți să spuneți că...?

De emoție, doamna Hubbard se ridicase aproape de pe scaun.

— Da, da, era Ratchett.

— Ei bine, ce să mai spun! Trebuie să-i scriu tot fiicei mele. Nu v-am spus eu noaptea trecută că omul ăsta are o față

fioroasă? Vedeți, am avut dreptate. Fiică-mea spunea întotdeauna: Când mami are o presimțire, poți să pariezi pe ultimul dolar că așa va fi.

— Cunoașteți vreun membru al familiei Armstrong, doamnă Hubbard?

— Nu. Trăiau într-un cerc foarte restrâns.. Dar se spunea că doamna Armstrong e o femeie admirabilă și că soțul ei o adora.

— Bine, doamnă Hubbard, ne-ați ajutat foarte mult, foarte mult, într-adevăr. Poate sînteți bună să-mi spuneți numele dumneavoastră întreg?

— De ce nu? Caroline Martha Hubbard.

— Vreți să notați aici adresa dumneavoastră?

Doamna Hubbard se execută, fără să se întrerupă însă din vorbit.

— Dar nici nu-mi vine să cred. Cassetti... în trenul nostru. Și am avut o presimțire în legătură cu el, nu-i așa, domnule Poirot?

— Într-adevăr, doamnă. Să nu uit, doamnă, aveți cumva un capot de mătase, roșu-vișiniu?

— Doamne, ce întrebare nelalocul ei! Bineînțeles că nu. Am două capoate la mine, unul de flanelă roz, din acela comod, pentru călătorii, și altul pe care mi l-a dăruit fiică-mea, făcut în casă, de mătase purpurie. Dar pentru Dumnezeu, de ce vă interesează capoatele mele?

— Știți, doamnă, cineva într-un chimono vișiniu a intrat noaptea trecută în compartimentul dumneavoastră, și al lui Ratchett. E foarte greu, cum ați spus și dumneavoastră, când toate ușile sînt închise, să știi care-i compartimentul tău.

— Aflați însă că nicio femeie într-un chimono vișiniu n-a intrat în compartimentul meu.

— Atunci trebuie să fi intrat la Ratchett.

Doamna Hubbard își strînse buzele și spuse cu severitate:

— Nici nu mă mir.

Poirot se aplecă spre ea, încordat.

— Deci, ați auzit o voce de femeie alături?

— Nu știu de unde ați mai scos-o și pe-asta, domnule Poirot. N-am auzit... Dar... de fapt... am auzit.

— Dar când v-am întrebat adineauri dacă ați auzit ceva în compartimentul alăturat, mi-ați spus că ați auzit doar sforăitul lui Ratchett.

— Da, e destul de adevărat. A sforăit o vreme. Apoi... Doamna Hubbard se cam înroși. Nu e prea plăcut să vorbești despre lucrurile astea.

— La ce oră ați auzit o voce de femeie?

— Nu știu. Mă trezisem doar o clipă și am auzit o femeie vorbind. Nu mi-a fost deloc greu să-mi închipui unde era. Tocmai îmi spuneam: „Iată ce fel de om e. Ei bine, nici nu mă mir”, – și pe urmă am adormit din nou. Sînt sigură că n-aș fi pomenit de asta unor domni străini, dacă nu m-ați fi silit.

— Asta se întîmpla înainte de povestea cu bărbatul din compartimentul dumneavoastră, sau după?

— Asta-i bună. La fel m-ați întrebat și adineauri! Cum i-ar fi vorbit o femeie dacă era mort?

— Scuzați-mă. Cred că v-ați făcut o impresie foarte proastă despre mine, doamnă.

— Cred că vi se mai încurcă mintea puțin așa, din cînd în cînd. Dar parcă tot nu-mi vine să cred că era monstrul acela de Cassetti... Ce-o să spună fică-mea...

Poirot o ajută să-și pună lucrurile la loc, în geantă, și o conduse apoi pînă la ușă.

În ultimul moment, îi spuse:

— V-a căzut batista, doamnă.

Doamna Hubbard se uită la batista pe care el i-o întindea.

— Nu-i a mea, domnule Poirot. A mea e aici.

— Scuzați. Văzusem inițiala H pe ea și m-am gîndit că...

— Da, e curios, dar sigur nu e a mea. Ale mele au inițialele C.M.H. Și apoi, sînt batiste serioase, nu bibelouri scumpe de la Paris. Ce poți să faci cu o batistă ca asta?

Niciunul din bărbați nu reuși să găsească un răspuns satisfăcător, așa că doamna Hubbard părăsi salonul triumfătoare.

CAPITOLUL 5
MĂRTURIA SUEDEZEI

Bouc luă nasturele lăsat de doamna Hubbard și-l întoarse pe toate fețele.

— Nasturele ăsta... Nu înțeleg nimic. Înseamnă că pînă la urmă, ar putea să aibă vreun amestec Pierre Michel? Se opri, dar văzînd că Poirot nu-i răspunde, îl întrebă: Ce-ai de spus, prietene?

— Nasturele ăsta dovedește multe, zise Poirot pierdut în gînduri. Dar înainte de a comenta dovezile ce le avem pînă în acest moment, cred că ar trebui să stăm de vorbă cu suedeza.

Căută în grămada de pașapoarte din fața lui.

— Aha, asta e. Greta Ohisson, patruzeci și nouă de ani.

Bouc dădu chelnerului instrucțiunile cuvenite și, în scurtă vreme, în vagonul restaurant intră doamna cu părul gălbui strîns într-un coc, și cu fața lungă, blîndă, ca de oaie. Se uită cu ochii ei miopi, prin ochelari, la Poirot. Părea foarte calmă.

Întrucît înțelegea și vorbea franțuzește, discutară în această limbă. Poirot îi puse, pentru început, cîteva întrebări al căror răspuns îl cunoștea dinainte: numele, vîrsta și adresa. Apoi o întrebă cu ce se ocupă. Ea îi spusese că fusese supraveghetoare într-o școală a misionarilor de lîngă Istanbul.

— Ați aflat, desigur, de cele petrecute azi noapte, domnișoară?

— Bineînțeles. E îngrozitor. Iar doamna Hubbard mi-a spus că asasinul a fost și în compartimentul ei.

— Am aflat, domnișoară, că ați fost cea din urmă persoană care l-a văzut în viață pe Ratchett?

— Nu știu. Se poate. Am deschis din greșeală ușa compartimentului lui Ratchett. M-am simțit îngrozitor de prost. O greșeală copilărească.

— L-ați văzut într-adevăr?

— Da. Citea o carte. Mi-am cerut scuze și am închis ușa.

— V-a spus ceva?

Obrajii respectabilei femei se îmbujorară ușor.

— A râs și mi-a spus niște cuvinte. Nu... nu le mai țin minte.

— Ce-ați făcut după aceea, domnișoară? întrebă Poirot trecînd, cu tact, la alt subiect.

— M-am dus la doamna Hubbard. I-am cerut niște aspirină și mi-a dat.

— V-a întrebat cumva dacă ușa ce dă spre compartimentul domnului Ratchett era încuiată?

— Da.

— Și era?

— Da.

— Ce-ați făcut apoi?

— M-am întors în compartimentul meu, am luat aspirina și m-am întins.

— Ce oră era?

— Cînd m-am băgat în pat, era unsprezece fără cinci. Știu, pentru că m-am uitat la ceas înainte de a-l întoarce.

— Ați adormit repede?

— Nu prea. Capul nu mă mai durea atît de tare, totuși am stat trează o vreme.

— Trenul se oprișe înainte ca dumneavoaștră să fi adormit?

— Nu cred. Ne-am oprit, mi se pare, într-o gară tocmai cînd eram gata să așipesc.

— Trebuie să fi fost Vincovici. Compartimentul dumneavoaștră e acesta, domnișoară? întrebă Poirot și îi arată cu degetul pe plan.

— Da.

— Dumneavoaștră ocupați cușeta de sus, sau de jos?

— Cea de jos, numărul 10.

— Mai stați cu cineva?

— Da, o tînră doamnă din Anglia. E foarte drăguță și amabilă. Vine de la Bagdad.

— După ce trenul a plecat din Vincovici, a părășit compartimentul?

— Nu, sînt sigură că nu.

— Cum puteți fi sigură dacă dormeați?

— Dorm foarte ușor. Sînt obișnuită să mă trezesc la cel mai mic zgomot. Sînt sigură că dacă ar fi coborît din cușeta ei, m-ar fi trezit.

— Dar dumneavoaștră ați mai ieșit din compartiment?

— Pînă azi dimineață, nu.

— Aveți un capot vișiniu, domnișoară?

— Nu. Am unul foarte comod de lînă cafenie.

— Dar al doamnei care stă cu dumneavoaștră, miss Debenham?

— Al ei e mov palid, din cele care se cumpără în Orient.

Poirot dădu din cap. Apoi o întrebă pe un ton prietenos:

— De ce călătoriți? Sînteți în vacanță?

— Da, mă duc acasă să mă odihnesc. Dar mai înainte, voi trece pe la Lausanne, pe la sora mea, unde o să rămîn cam o săptămînă.

— Poate sînteți atît de bună să notați aici numele și adresa sorei dumneavoastră.

— Cu plăcere.

Luă hîrtia și tocul și scrise ceea ce i se ceruse.

— Ați fost în America, domnișoară?

— Nu, dar o dată era cît p-aci să ajung acolo. Trebuia să însoțesc o doamnă invalidă, dar călătoria a fost contramandată în ultimul moment. Mi-a părut foarte rău. Sînt niște oameni foarte buni americanii. Dau mulți bani pentru școli și spitale. Sînt foarte practici.

— Vă amintiți să fi auzit ceva despre cazul Armstrong?

— Nu. Despre ce e vorba?

Poirot îi explică.

Greta Ohisson era indignată. Cocul ei gălbui tremura de emoție.

— Cum pot fi pe lume oameni atît de răi! Nici nu-ți vine să crezi. Sărmana mamă. Mă doare inima pentru ea.

Inimoasa suedeză plecă, cu fața ei cumsecade îmbujorată și cu lacrimi în ochi.

Poirot scria de zor pe o foaie de hîrtie.

— Ce scrii acolo, prietene? se interesă Bouc.

— *Mon cher*, îmi stă în obicei să fiu precis și ordonat. Am întocmit un mic tabel cronologic al evenimentelor.

După ce sîrși de scris, îi întinse lui Bouc hîrtia.

9.15

Trenul pleacă din Belgrad.

Pe la 9.40

Valetul îl părăsește pe Ratchett, lăsîndu-i pregătît somniferul.

Pe la 10.00

Macqueen pleacă din compartimentul lui Ratchett.

Pe la 10.40

Greta Ohisson îl vede pe Ratchett (ultima dată văzut în viață).

N. B. Era treaz și citea o carte.

0.10

Trenul pleacă din Vincovici (cu întârziere).

0.30

Trenul se înzăpezește.

0.37

Se aude soneria lui Ratchett. Conducătorul răspunde.

Ratchett îi spune: „*Ce n'est rien. Je me suis trompé*”.

Pe la 1.17

Doamna Hubbard crede că e cineva în compartimentul ei. Sună după conducător.

BOUC DĂDU SATISFĂCUT DIN CAP.

— E cât se poate de clar, spuse el.

— Nu ți se pare nimic ciudat?

— Nu, totul pare foarte limpede și firesc. E absolut evident că crima a fost comisă la ora 1.15. Ceasul găsit ne dovedește acest lucru, iar cele spuse de doamna Hubbard nu fac decît să confirme. În ce mă privește, aș avea o bănuială asupra identității ucigașului. Părerea mea e, prietene, că e vorba de italian. Vine din America – de la Chicago și adu-ți aminte că arma italienilor e cuțitul și că înjunghie nu o dată, ci de mai multe ori.

— E adevărat.

— Fără nicio îndoială, asta e rezolvarea misterului. E evident că el și cu acest Ratchett au lucrat împreună la răpirea fetei. Casseti e un nume italianesc. Probabil că, într-un fel sau altul, Ratchett i-a jucat o festă, cum spun ei. Italianul l-a urmărit, i-a trimis mai întîi scrisori de

amenințare, pînă cînd, în cele din urmă, s-a răzbunat crunt. Totul e cam nu se poate mai simplu.

Poirot clătină din cap, neîncrezător.

— Mi-e teamă că nu-i deloc atît de simplu, murmură el.

— Sînt convins că acesta e adevărul, insistă Bouc, tot mai încîntat de teoria sa.

— Și atunci, ce facem cu valetul (și durerea sa de dinți), care s-a jurat că italianul n-a ieșit din compartiment?

— Într-adevăr, aici e buba.

Poirot îi făcu cu ochiul.

— Da, e o neșansă pentru teoria dumitale, în schimb e o șansă deosebită pentru amicul nostru, italianul, că valetul domnului Ratchett a avut o durere de dinți.

— Totul se va lămuri, spuse Bouc cu o siguranță princiară.

Poirot clătină din nou din cap.

— Nu-i deloc așa de simplu, murmură el.

CAPITOLUL 6

MĂRTURIA PRINȚESEI
DRAGOMIROFF

— Să auzim ce are de spus Pierre Michel despre acest nasture, spuse Poirot.

Conducătorul fu rechemat. Părea îngrijorat.

Bouc își dresе vocea.

— Michel, începu el, avem aici un nasture de la tunică dumată. A fost găsit în compartimentul doamnei Hubbard. Ce ai de spus despre asta?

Mîna conducătorului se îndreaptă automat spre tunică.

— Dar n-am pierdut niciun nasture, domnule. Trebuie să fie vreo greșeală.

— Foarte ciudat.

— Nu pot găsi nicio explicație, domnule.

Omul părea uimit, în niciun caz însă vinovat sau încurcat.

— Datorită circumstanțelor în care a fost găsit, declară Bouc cu multă seriozitate, este absolut cert că acest nasture a fost lăsat de către bărbatul care a fost astă-noapte în compartimentul doamnei Hubbard, cînd ea a sunat.

— Dar, domnule, nu era nimeni acolo. Doamna trebuie să fi visat.

— N-a visat, Michel. Asasinul lui Ratchett a trecut pe acolo și a pierdut acest nasture.

Cînd înțelesul cuvintelor lui Bouc îi deveni clar, Pierre Michel fu cuprins de o puternică agitație.

— Nu-i adevărat, domnule, nu-i adevărat! strigă el. Mă acuzați de crimă. Pe mine? Sînt nevinovat, absolut nevinovat. De ce să fi ucis un domn pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte?

— Unde ai fost cînd a sunat doamna Hubbard?

— V-am mai spus, domnule, în celălalt vagon, unde stăteam de vorbă cu colegul meu.

— Să-l chemăm.

— Așa să faceți, domnule, vă implor.

Îl chemară pe conductorul din celălalt vagon și el confirmă de îndată cele spuse de Pierre Michel. Adăugă că mai fusese cu el și conductorul din vagonul atașat la București. Au discutat despre situația creată de înzăpezire. Stăteau de vorbă de vreo zece minute, cînd lui Michel i s-a părut că aude o sonerie. Deschizînd ușile dintre vagoane, auziră cu toții soneria. Suna repetat, insistent. Michel fugi în grabă să răspundă.

— Vedeți, domnule, nu sînt vinovat, strigă Michel cu glas îngrijorat.

— Dar prezența acestui nasture, cum o explici?

— Nu pot să explic, domnule. E un mister pentru mine. Toți nasturii mei sînt la locul lor.

Și ceilalți doi conductori declarară că nu au pierdut niciun nasture. De asemenea, că nu fuseseră deloc în compartimentul doamnei Hubbard.

— Liniștește-te, Michel, îi spuse Bouc, și gîndește-te la momentul cînd ai fugit să-i răspunzi doamnei Hubbard. Te-ai întîlnit cu cineva pe coridor?

— Nu, domnule.

— Ai văzut pe cineva îndepărtîndu-se de tine pe coridor?

— Încă o dată, nu, domnule.

— Ciudat, spuse Bouc.

— Nu, tocmai, remarcă Poirot. E o chestiune de timp. Doamna Hubbard se trezește simțind pe cineva în compartimentul ei. Cîteva minute rămîne paralizată, cu ochii închiși. Probabil că atunci s-a strecurat asasinul afară, pe coridor. Apoi ea începe să sune. Dar conductorul nu vine de îndată. El aude abia al treilea sau al patrulea apel. Aș putea spune că a fost timp suficient pentru...

— Pentru ce? Pentru ce, *mon cher*? Nu uita că jur-împrejurul trenului sînt nămeți uriași de zăpadă.

— Două căi îi erau accesibile misteriosului asasin, continuă Poirot calm. Ar fi putut intra în una din toalete, sau ar fi putut dispărea într-unul din compartimente.

— Dar toate erau ocupate.

— Da.

— Vrei să spui că s-ar fi putut înapoia în propriul său compartiment?

Poirot dădu afirmativ din cap.

— Se potrivește, se potrivește, murmură Bouc. În timpul celor zece minute cît a lipsit conductorul, asasinul iese din compartimentul său, intră în cel al lui Ratchett, îl ucide, încuie ușa și îi pune lanțul pe dinăuntru, trece prin compartimentul doamnei Hubbard și se înapoiază liniștit și în siguranță în compartimentul lui, în timp ce conductorul sosește.

Poirot murmură:

— Nu-i deloc atît de simplu, prietene. Doctorul poate să-ți confirme.

Bouc le făcu semn celor trei conductori că pot să plece.

— Mai avem de vorbit cu încă opt pasageri, spuse Poirot. Cinci care călătoresc cu clasa întâi – prințesa Dragomiroff, contele și contesa Andrenyi, colonelul Arbuthnot și domnul Hardman – iar trei cu a doua –

domnișoara Debenham, Antonia Foscarelli și camerista prințesei, Fräulein Schmidt.

— Pe cine vrei să vezi mai întâi... pe italian?

— Ai ce ai dumneata cu italianul! Nu, vom porni din vârful piramidei. Poate doamna prințesă va fi atât de amabilă să ne acorde câteva minute din timpul dumneaei. Transmite-i această rugămintă, Michel.

— Da, domnule.

— Spune-i că putem să o vizităm noi, dacă dînsa nu vrea să se deranjeze, adăugă Bouc.

Prințesa Dragomiroff refuză însă această din urmă propunere și veni ea însăși în vagonul restaurant. Îi salută pe cei prezenți cu o ușoară înclinare a capului și se așează în fața lui Poirot.

Fața ei mică, de broască, părea și mai gălbejită decît în ajun. Era urîță și totuși, aidoma broaștelor, avea ochii ca niște nestemate, negri și scrutați, lăsînd să se întrevadă o energie ascunsă și o forță intelectuală ce impresionau din primul moment.

Vocea îi era profundă, bine articulată, puțin metalică.

Bouc îngăimă câteva scuze, dar prințesa i-o tăie scurt.

— Nu trebuie să vă cereți scuze, domnilor. Am aflat că s-a comis o crimă. Și, firește, trebuie să-i interogați pe toți pasagerii. Sînt gata să vă pot ajuta pe cît îmi este cu putință.

— Sînteți foarte amabilă, doamnă, spuse Poirot.

— Deloc. Îmi fac datoria. Ce doriți să știți?

— Numele dumneavoastră de botez și adresa, doamnă.

Poate preferați să le scrieți chiar dumneavoastră?

Poirot îi întinse o foaie de hîrtie și un creion, dar prințesa le dădu deoparte.

— Puteți să scrieți, spuse ea, nu-i greu – Natalia Dragomiroff, Avenue Kleber, 17, Paris.

— Ați fost la Constantinopol și acum vă înapoiți acasă, doamnă?

— Da, am stat la ambasada austriacă. Împreună cu mine călătorește și camerista mea.

— Sînteți bună să-mi relatați, pe scurt, ce-ați făcut astă-noapte, după ce ați luat masa de seară?

— Cu plăcere. I-am cerut conductorului să-mi facă patul în timp ce mîncam. După aceea, m-am retras de îndată în compartimentul meu. Am citit pînă la ora unsprezece, cînd am stins lumina.. Dar n-am reușit să adorm din cauza unor dureri reumatice. Pe la unu fără un sfert am sunat după camerista mea. Mi-a făcut un masaj și apoi mi-a citit pînă cînd am ațipit. Nu pot să vă spun precis cînd a plecat. Să fi fost unu și jumătate, sau chiar mai tîrziu.

— Trenul se oprișe?

— Da.

— N-ați auzit nimic, vreau să zic nimic neobișnuit, în acest timp, doamnă?

— Nu.

— Care e numele cameristei dumneavoastră?

— Hildegarde Schmidt.

— De cînd timp e în serviciul dumneavoastră?

— De cincisprezece ani.

— Aveți încredere în ea?

— O încredere absolută. Familia ei e de pe o moșie din Germania a răposatului meu soț.

— Ați fost vreodată în America, doamnă?

Prințesa ridică mirată din sprîncene la această subită schimbare de subiect.

— De mai multe ori.

— Ați cunoscut la un moment dat o familie cu numele de Armstrong? O familie care a avut o soartă tragică?

— Îmi vorbiți de niște prieteni, domnule.

— Îl cunoașteți bine pe colonelul Armstrong?

— Pe el mai puțin; dar soția lui, Sonia Armstrong, era fina mea. Eram prietenă cu mama ei, actrița Linda Arden. Linda Arden era un mare talent, una din cele mai mari tragediene ale lumii, ca Lady Macbeth, sau ca Magda, era inegalabilă. Nu eram numai o admiratoare a artei ei, dar și o prietenă apropiată.

— A murit?

— Nu, nu, trăiește, dar într-o completă izolare. Sănătatea ei e foarte subredă, trebuie să stea întinsă aproape toată vremea.

— Mi se pare că a avut și o altă fiică?

— Da, mult mai tânără decît doamna Armstrong.

— Trăiește?

— Firește.

— Unde e?

Bătrîna femeie îl scrută încordată.

— Aș vrea să știu motivul acestor întrebări. Ce legătură au ele cu problema care ne interesează, cu crima din tren?

— Au următoarea legătură, doamnă: cel asasinat a fost răspunzător de răpirea și uciderea fetei doamnei Armstrong.

— Ah!

Sprîncenele drepte i se arcuiră. Capul îi deveni mai țeapăn.

— După părerea mea, în cazul acesta ceea ce s-a întîmplat este de-a dreptul admirabil. Să mă scuzați pentru acest punct de vedere puțin nelalocul lui.

— E foarte firesc, doamnă. Și acum, să ne întoarcem la întrebarea la care nu ne-ați răspuns. Unde se află fiica mai mică a Lindei Arden, sora doamnei Armstrong?

— Sincer vorbind, n-aș putea să vă spun, domnule. Am pierdut legătura cu generația mai tânără. Mi se pare că s-a

măritat acum cîțiva ani cu un englez și s-a instalat în Anglia. În acest moment, însă, nu-mi amintesc numele lui.

Așteptă o clipă, apoi spuse:

— Mai aveți ceva să mă întrebați, domnilor?

— Aș vrea să vă pun o întrebare oarecum personală, doamnă. Ce culoare are capotul dumneavoastră?

Prințesa se încruntă puțin.

— Presupun că aveți un motiv întemeiat pentru a-mi pune o astfel de întrebare. Capotul meu este de satin albastru.

— Asta-i tot, doamnă. Vă sînt foarte recunoscător că ați răspuns atît de prompt la întrebările mele.

Ea făcut un gest de nerăbdare, cu mîna. Apoi se ridică – și ceilalți o dată cu ea – și spuse:

— Vă rog să mă scuzați, domnule, pot să vă întreb care e numele dumneavoastră? Figura dumneavoastră mi se pare oarecum cunoscută.

— Numele meu, doamnă, este Hercule Poirot.

Prințesa rămase tăcută cîtăva vreme.

— Hercule Poirot, spuse ea. Da, îmi amintesc acum. Mîna destinului.

Și ieși, foarte dreaptă, puțin prea țeapănă.

— Iată o adevărată doamnă, spuse Bouc. Ce părere ai despre ea, prietene?

Hercule Poirot clătină numai din cap.

— Mă întreb, spuse el, ce o fi vrut să spună prin destin.

CAPITOLUL 7

MĂRTURIA CONTELUI ȘI CONTESEI ANDRENYI

În continuare fură chemați contele și contesa Andrenyi. Cu toate acestea, numai contele răspunse invitației.

Era un bărbat chipeș, de peste 1,80 m, lat în umeri și subțire în șolduri. Purta un costum bine croit de stofă englezească și putea fi luat drept englez, dacă n-ar fi avut mustățile prea lungi și ceva neinsular în linia pomeților.

— Ei bine, domnilor, spuse el, cu ce vă pot fi de folos?

— Cred că înțelegeți, domnule, începu Poirot, că dat fiind cele întâmplate, sînt nevoit să pun unele întrebări tuturor pasagerilor.

— Perfect, perfect, spuse contele, dezinvolt. Înțeleg perfect situația dumneavoastră. Mi-e teamă, însă, că soția mea și cu mine n-o să vă putem fi de prea mare folos. Am dormit și n-am auzit nimic.

— Cunoașteți identitatea decedatului, domnule?

— Am aflat că era americanul acela voinic... care avea o figură răutăcioasă. Stătea la masa aceea.

Și arătă, cu capul, masa la care stătuseră Ratchett și Macqueen.

— Da, exact, domnule, aveți perfectă dreptate. Vă întrebam însă dacă știți numele acestui om?

— Nu.

Figura contelui exprima o mare nedumerire.

— Dacă vreți să-i aflați numele, spuse apoi contele, n-aveți decît să vă uitați în pașaportul lui.

— Numele din pașaport e Ratchett, vorbi Poirot. Dar acesta, domnule, nu este numele lui adevărat. De fapt, îl cheamă Cassetti și a fost autorul celebrului furt de copii din America.

Vorbind, Poirot îl urmărea atent pe conte, dar acesta păru netulburat de noutăți; doar privirea denota o oarecare curiozitate.

— Ah, spuse, asta clarifică, firește, lucrurile. Extraordinară țară, America.

— Ați fost acolo, domnule conte?

— Am stat un an la Washington.

— Ați cunoscut poate familia Armstrong?

— Armstrong... Armstrong... e greu să-mi aduc aminte... Întîlnești atîta lume...

Zîmbi și dădu din umeri.

— Dar să ne întoarcem la problema noastră, domnilor, spuse el. Cu ce vă pot ajuta?

— La ce oră v-ați retras aseară, domnule?

Poirot privi pe furiș la planul de pe masă: contele și contesa Andrenyi ocupau compartimentele alăturate, 12 și 13.

— În timp ce eram la masă, unul din compartimente a fost pregătit pentru noapte. Cînd ne-am întors am stat o vreme în celălalt.

— Ce număr avea acesta?

— 13. Am jucat o partidă de pichet. Pe la unsprezece, soția mea s-a dus să se culce. Conducătorul mi-a făcut patul și m-am culcat și eu. Am dormit zdravăn pînă dimineața.

— Ați remarcat oprirea trenului?

— Nu, nu mi-am dat seama pînă azi dimineață.

— Dar soția dumneavoastră?

— Soția mea ia întotdeauna un somnifer când călătorește cu trenul. Și aseară și-a luat doza obișnuită de trional.

Se opri.

— Îmi pare rău că nu vă pot ajuta în niciun fel.

Poirot îi întinse o foaie de hîrtie și un creion.

— Vă mulțumesc, domnule conte. Numai o formalitate. Dacă vreți să notați aici numele și adresa dumneavoastră.

Contele scrise încet, cu grijă.

— Scriu așa, pentru dumneavoastră, spuse el. Denumirea moșiei mele creează unele dificultăți celor nefamiliarizați cu limba.

Îi înapoie lui Poirot hîrtia și se ridică în picioare.

— E cu totul inutil să mai vină și soția mea, spuse el. Nu vă poate spune nimic în plus.

Ochii lui Poirot sclipiră aproape imperceptibil.

— Firește, firește, spuse el. Totuși, mi-ar face plăcere să schimb cîteva cuvinte cu doamna contesă.

— Vă asigur că nu e deloc necesar.

Vocea contelui devenise autoritară.

— Va fi numai o formalitate, repetă Poirot, îngăduitor dar neclintit. Vă rog să mă înțelegeți, e necesar pentru raportul meu.

Contele cedă, înfuriat.

— Cum doriți.

Se înclină sec și ieși.

Poirot întinse mîna după pașaport. Găsi acolo, înregistrate în ordine, numele și titlurile contelui. Trecu la o altă rubrică: împreună cu soția. Numele ei de botez: Elena Maria; numele de fată, Goldenberg; vîrsta: douăzeci de ani. Un funcționar neglijent făcuse, cîndva, o pată de grăsime pe pașaport.

— Are pașaport diplomatic, observă Bouc. Trebuie să fim

atenți să nu-l jignim cumva pe conte. Acești oameni nu pot avea nicio legătură cu crima.

— Fii liniștit, bătrîne, voi fi plin de tact. O pură formalitate, doar.

Se opri, întrucât contesa tocmai intra în vagon. Avea un aer timid, dar era încântătoare.

— M-ați chemat, domnilor?

— Numai o formalitate, doamnă contesă. Poirot se ridică curtenitor și o invită să ia loc. Numai pentru a vă întreba dacă ați văzut sau auzit ceva în noaptea trecută, ceva care ar putea arunca o lumină asupra acestei întâmplări.

— Nu știu nimic domnule. Dormeam.

— N-ați auzit, de pildă, vreo mișcare, sau forfotă în compartimentul vecin? Doamna Hubbard, care ocupă acest compartiment, a avut aproape o criză de nervi și a sunat după conductor.

— N-am auzit nimic, domnule. Știți, luasem un somnifer.

— Aha, înțeleg... Bine, nu vă mai rețin – și, în timp ce ea se ridica, grăbită – o clipă numai. Aceste date, numele dumneavoastră de fată, vârsta și celelalte sînt trecute exact?

— Foarte exact, domnule.

— Sînteți bună atunci să semnați aici?

Contesa Andrenyi semnă grăbită: un scris grațios, ușor înclinat – Elena Andrenyi.

— L-ați însoțit pe bărbatul dumneavoastră în America, doamnă?

— Nu, domnule. Zîmbi, roșindu-se ușor. Pe atunci nu eram căsătoriți. Ne-am căsătorit acum un an.

— Aha, da. Mulțumesc, doamnă. Fiindcă veni vorba, soțul dumneavoastră fumează?

Ea îl privi uimită.

— Da, desigur.

— Pipă?

— Nu, țigări și trabuc.

— Mulțumesc.

Contesa șovăi; privi curioasă spre Poirot. Încântători ochi: negri, migdalați, cu gene negre, foarte lungi, reliefate pe albul fin al obrazilor. Buzele, de un roșu foarte închis, exotice, erau ușor întredeschise. Era minunată.

— De ce mă întrebați?

— Doamnă – și Poirot făcu un gest larg cu mâna – detectivii trebuie să pună tot felul de întrebări. De pildă, ați vrea să-mi spuneți ce culoare are capotul dumneavoastră?

Contesa îl privi buimăcită, apoi izbucni în râs.

— Are culoarea spicului. E într-adevăr important?

— Foarte important, doamnă.

— Sînteți detectiv?

Vocea îi era naivă, copilăroasă.

— Un detectiv care vă stă la dispoziție, doamnă.

— Credeam că atîta timp cît sîntem în Iugoslavia, la granița cu Italia, n-o să fie niciun detectiv în tren.

— Eu nu sînt un detectiv iugoslav, doamnă. Sînt un detectiv internațional.

— Sînteți în serviciul Ligii Națiunilor?

— Sînt în serviciul lumii, doamnă, spuse Poirot, emfatic. Lucrez mai ales la Londra. Vorbiți englezește? o întrebă el deodată în limba engleză.

— Puțin, da.

Avea un accent încântător.

Poirot se înclină din nou.

— Nu vă mai reținem, doamnă. Vedeți, n-a fost atît de îngrozitor.

Ea zîmbi. Îi salută din cap și ieși.

— Ce femeie frumoasă, spuse Bouc încîntat, și oftă: N-am prea avansat.

— Nu, spuse Poirot. Doi oameni care n-au văzut și n-au auzit nimic.

— Acum e rîndul italianului, nu-i așa?

Poirot nu-i răspunse pentru moment; examina pata de grăsime de pe pașaportul diplomatic al contelui ungur.

CAPITOLUL 8

MĂRTURIA COLONELULUI
ARBUTHNOT

Poirot se dezmetici, tresărind ușor. Privi ștregărește spre Bouc.

— Oh, bunul și vechiul meu prieten, spuse el. Vezi, am devenit ceea ce se numește un snob! Am socotit că e mai nimerit să termin mai întâi cu clasa întâi, înainte de a trece la clasa a doua. Așa că acuma urmează chipeșul colonel Arbuthnot.

Socotind că franceza colonelului era mult prea săracă, Poirot purtă discuția în englezește. După ce numele, vârsta, adresa și vechimea în armată a colonelului fură precis stabilite, Poirot își începu ancheta propriu-zisă:

— Veniți din India și mergeți acasă, în concediu, sau cum spunem noi, *en permission*, nu-i așa?

Colonelul Arbuthnot, deloc interesat în răstălmăcirile străinilor, răspunse cu o autentică concizie britanică:

— Da.

— Dar nu mergeți acasă cu vaporul?

— Nu.

— De ce nu?

— Am preferat să călătoresc pe uscat din motive personale. „Și asta – părea să spună tonul vocii lui – e un

argument pentru voi, pușlamale mici care vă băgați nasul unde nu vă fierbe oala”.

— Veniți direct din India?

Colonelul răspunse tăios:

— M-am oprit o noapte la Ur, în Caldeea, să vizitez cetatea, și apoi trei zile la Bagdad, în compania unui ofițer de aviație, un prieten de-al meu.

— V-ați oprit trei zile la Bagdad. Am aflat că și domnișoara Debenham vine de la Bagdad. Probabil că ați întâlnit-o acolo?

— Nu, deloc. Pe domnișoara Debenham am întâlnit-o pentru prima oară în trenul Kirkuk – Nissibin.

Poirot se aplecă puțin. Luă un aer complice, persuasiv, puțin cam nepotrivit pentru ceea ce avea de gând să spună.

— *Monsieur*, aș vrea să vă rog ceva. Dumneavoastră și domnișoara Debenham sînteți singurii englezi din tren. Aș vrea să știu ce părere aveți unul despre celălalt.

— Mi se pare cu totul contrar uzanțelor, replică colonelul rece.

— Nu tocmai. Înțelegeți, această crimă a fost comisă, după toate probabilitățile, de o femeie. Omul a fost înjunghiat de nu mai puțin de douăsprezece ori. Chiar șeful trenului s-a pronunțat de îndată că e mîna unei femei. Ei bine, atunci ce trebuie să fac în primul rînd? Să le „iau la bani mărunți”, cum spun americanii, pe toate femeile care călătoresc cu vagonul Istanbul – Calais. Dar cu o englezoaică e mai greu. Englezii sînt foarte reținuți. Ce fel de persoană e această domnișoară Debenham? Ce știți despre ea?

— Domnișoara Debenham, spuse colonelul cu oarecare căldură în glas, e o lady.

— Ah, făcu Poirot și păru satisfăcut de răspuns. Deci nu credeți că ar putea fi implicată în acest asasinat.

— Dar e absurd, spuse Arbuthnot. Acest om îi era cu totul străin... nu-l mai văzuse niciodată înainte.

— V-a spus ea asta?

— Da. De îndată ce l-a văzut, a făcut câteva observații asupra figurii lui nu tocmai simpatice. Dacă o femeie este implicată în această crimă, cum dați dumneavoastră a înțelege (ceea ce, după părerea mea, e o simplă presupunere, nefondată pe vreo dovadă), atunci pot să vă asigur că nu domnișoara Debenham este aceea.

— Văd că puneți foarte mult suflet, spuse Poirot, zîmbind.

Colonelul îl privi cu multă răceală.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

Căutătura colonelului îl cam descumpăni pe Poirot. Se uită în jos, apoi începu să frunzărească hîrțiile din fața lui.

— Toate astea sînt doar amănunte, spuse el. Să fim practici și să ne întoarcem la fapte. Avem temeuri să credem că crima a avut loc la ora unu și un sfert noaptea trecută. Intră în procedura obligatorie să întrebăm pe fiecare pasager ce făcea la acea oră.

— Perfect. La unu și un sfert, după cîte îmi amintesc, stăteam de vorbă cu tînărul american... secretarul celui asasinat.

— Aha! Erați în compartimentul lui, sau în al dumneavoastră?

— Eram la el.

— E vorba de tînărul cu numele de Macqueen, nu-i așa?

— Da.

— Vă este prieten, sau cunoștință?

— Nu, nu l-am mai văzut niciodată înainte de această călătorie. Ieri am schimbat întîmplător câteva cuvinte și apoi amîndoi am fost interesați să continuăm discuția. De obicei, nu-mi plac americanii... n-ai ce discuta cu ei. — Poirot zîmbi,

amintindu-și de opiniile lui Macqueen despre britanici... – Dar tînărul acesta mi-a plăcut. Îi intraseră în cap niște idei stupide despre situația din India; asta-i cel mai rău la americani... sînt foarte sentimentali și cu capul în nori. În orice caz, părea interesat de ceea ce îi spuneam. Cunosco această țară de aproape treizeci de ani. Iar pe mine mă interesa ce putea el să-mi spună despre situația financiară din America. Apoi am trecut la politica internațională, în general. Am fost cu totul surprins cînd m-am uitat la ceas și am văzut că se făcuse două fără un sfert.

— Atunci ați întrerupt discuția?

— Da.

— Ce-ați făcut după aceea?

— M-am dus la culcare.

— Patul era aranjat?

— Da.

— Dumneavoastră ocupați compartimentul... să vedem... numărul 15... penultimul din capătul celălalt al vagonului?

— Da.

— Unde se afla conductorul cînd ați luat-o spre compartimentul dumneavoastră?

— Stătea la o măsuță, la capătul culoarului. De altfel, Macqueen l-a chemat tocmai în momentul cînd intram la mine în compartiment.

— Pentru ce l-a chemat?

— Să-i facă patul, bănuiesc. Compartimentul lui nu fusese aranjat pentru noapte.

— Acum, domnule colonel, vă rog, să vă gîndiți bine. În timp ce vorbeați cu domnul Macqueen, a trecut cineva pe coridor prin dreptul ușii?

— Au trecut mulți, dacă mă gîndesc bine. N-am fost atent.

— Da, dar eu mă refer... hai să zicem, la ultima oră și

jumătate din discuția dumneavoastră. Ați coborât la Vincovici, nu-i așa?

— Da, dar numai un minut, pentru că viscolea și era un frig groaznic. M-am simțit chiar foarte mulțumit când m-am întors în zăpușeala asta, deși nu mă pot abține să nu remarc că e cam scandalos modul cum sînt supraîncălzite aceste trenuri.

Bouc suspină.

— E foarte greu să mulțumești pe toată lumea, observă el. Englezii deschid tot ce le iese în față, uși, ferestre, după care vin ceilalți și le închid la loc. E tare greu în aceste condiții.

Nici Poirot, nici colonelul Arbuthnot nu-i dădură vreo atenție.

— Acum, domnule, căutați să vă reamintiți cît mai exact, îl încurajă Poirot. Afară era frig. V-ați reîntors în tren. V-ați așezat din nou, ați fumat poate o țigară, sau pipă...

Se opri o fracțiune de secundă.

— Pipă. Macqueen fuma țigări.

— Trenul pornește din nou. Dumneavoastră vă fumați pipa. Discutați despre situația din Europa, din întreaga lume. S-a făcut tîrziu. Cei mai mulți călători s-au dus să se culce. Gîndiți-vă, trece cineva prin dreptul ușii?

Arbuthnot se încruntă, încercînd să-și reamintească.

— Greu de spus. Înțelegeți, n-am fost atent.

— Dar aveți spiritul de observație al soldatului. Remarcați fără să vă dați seama, s-ar putea spune.

Colonelul se concentrează din nou, apoi clătină din cap.

— Nu știu, nu-mi amintesc să fi trecut cineva, în afară de conductor. Stați o clipă... a mai trecut o femeie, mi se pare.

— Ați văzut-o? Era tînă, bătrînă?

— N-am văzut-o. Nu mă uitam într-acolo. Doar un fișit și o undă de parfum.

— Parfum? Un parfum bun?

— Cum să vă spun, mai degrabă picant, dacă înțelegeți ce

vreau să spun. Îl simți de la o poștă. Dar, stați puțin, s-ar putea să fi fost ceva mai devreme. Exact cum spuneți, e genul acela de lucruri pe care le observi fără să-ți dai seama. Știi că, la un moment dat, în seara aceea, mi-am spus: „Femeie... parfum... și-a dat cam mult.” Dar nu sînt sigur cînd s-a întîmplat asta... dacă nu cumva... aha, ba da, trebuie să fi fost după Vincovici.

— De ce?

— Pentru că-mi amintesc că am simțit parfumul tocmai pe cînd vorbeam despre Rusia. Îmi amintesc raționamentul... femeie... ceea ce m-a făcut să mă gîndesc la situația femeilor din Rusia. Și știu că n-am ajuns la Rusia decît spre sfîrșitul discuției noastre.

— N-ați putea fi mai precis?

— Nu. Trebuie să fi fost cam în ultima jumătate de oră.

— Trenul se opri?

Colonelul încuviință din cap:

— Da, sînt sigur că da.

— Bine, să trecem la alt subiect. Ați fost vreodată în America, domnule colonel?

— Niciodată, și nici n-aș vrea să mă duc.

— Ați cunoscut vreun colonel Armstrong?

— Armstrong, Armstrong... am cunoscut doi sau trei Armstrongi. Tommy Armstrong din regimentul 60, nu la el vă referiți, nu-i așa? Apoi, Selby Armstrong, care a fost ucis pe Somme.

— Mă refer la colonelul Armstrong, căsătorit cu o americană și al cărui singur copil a fost răpit și ucis.

— Da, îmi aduc aminte că am citit despre asta...

Îngrozitoare poveste. Nu cred să-l fi întîlnit, deși bineînțeles am auzit despre el. Toby Armstrong. Bun băiat, toți îl iubeau. A avut o ascensiune admirabilă. A primit și Crucea Victoria.

— Omul asasinat astă-noapte este cel care i-a ucis fetița.

Fața colonelului se înăspri.

— Atunci, după părerea mea, porcul ăsta a meritat-o. Deși aș fi preferat să-l văd spânzurat, cum se cuvine, sau electrocutat, cum se obișnuiește acolo la ei.

— Deci, preferați legea și ordinea în locul răzbunării personale.

— Ce să mai vorbim, nu ne putem răzbuna și înjunghia așa, cum fac corsicanii sau cei din Mafia. Orice s-ar spune, procesul cu jurați e un sistem bun.

Poirot îl fixă câteva clipe, chibzuind.

— Mda, mormăi apoi. Sînt convinși de asta. Domnule colonel, cred că v-am întrebat tot ce era de întrebat. Din ce vă puteți reaminti din noaptea trecută, e ceva care vă pare – mai ales acum, privind înapoi – suspect?

Colonelul reflectă câteva momente.

— Nu, spuse el, nimic. Dacă nu cumva...

Șovăi.

— Continuați, vă rog.

— De fapt, nu contează, spuse colonelul încet. Dar ați menționat orice.

— Întocmai. Spuneți.

— Oh, dar e un nimic. Un amănunt. Cînd mă întorceam în compartimentul meu, am observat că ușa de lîngă mine, a compartimentului din capăt, știți...

— Da, numărul 16.

— Ei bine, ușa nu era bine închisă, iar cel dinăuntru se uita pe furiș afară. Apoi a închis ușa repede. Știu că nu e ceva grav, dar mi s-a părut puțin ciudat. Vreau să zic că e absolut normal să deschizi ușa și să scoți capul afară dacă vrei să vezi ceva. Dar, așa, pe furiș, mi-a atras atenția.

— Mda, făcu Poirot, neîncrezător.

— V-am spus că nu e nimic, important, încercă să se scuze colonelul Arbuthnot. Dar știți cum e: în primele ore după

miezul nopții totul e liniștit, și atunci întâmplarea arată sinistru... ca într-un roman polițist. E un fleac, într-adevăr.

Arbuthnot se ridică.

— Dacă nu mai aveți nevoie de mine...

— Vă mulțumesc, domnule colonel.

Colonelul ezită un moment. Disprețul său natural, atât de vehement la început, pentru acești „străini” care-i puneau întrebări, se evaporase.

— E vorba de domnișoara Debenham, spuse el cam încurcat. Vă asigur că nu are niciun amestec. E o pukka sahib. Și, îmbujorat la față, ieși.

— Ce înseamnă pukka sahib? întrebă nedumerit doctorul Constantine.

— Înseamnă, îi explică Poirot, că tatăl și frații domnișoarei Debenham au avut același fel de educație ca și colonelul Arbuthnot.

— Oh! exclamă doctorul dezamăgit. Deci n-are nimic de-a face cu crima.

— Întocmai, spuse Poirot.

Rămase pe gânduri, bătînd darabana cu degetele în masă.

— Colonelul Arbuthnot fumează pipă, spuse, uitîndu-se la ceilalți doi. În compartimentul lui Ratchett am găsit un curățitor de pipă. Ratchett fuma numai trabuc.

— Crezi că...?

— El e deocamdată singurul care a recunoscut că fumează pipă. Pe de altă parte, a auzit de colonelul Armstrong... poate chiar l-a cunoscut, deși nu vrea să mărturisească.

— Crezi deci că e posibil ca...?

Poirot clătină energic din cap.

— Tocmai, e imposibil, cu totul imposibil, ca un englez onorabil, cam prostănac și cinstit, să-și înjunghie un dușman de douăsprezece ori! Nu vă dați seama cît de imposibil e?

— Asta-i psihologie, remarcă Bouc.

— Și trebuie să ținem seamă de psihologie. Această crimă are o semnătură și e limpede că ea nu aparține colonelului Arbuthnot. Dar să trecem la următorul pasager.

De data asta Bouc nu mai pomeni de italian, dar nu se putu împiedica să nu se gîndească la el.

CAPITOLUL 9

MĂRTURIA DOMNULUI HARDMAN

Ultimul dintre pasagerii de clasa întâi, domnul Hardman, era americanul acela voinic, plin de viață, care stătea la masă cu italianul și cu valetul, Masterman.

Purta un costum cadrilat, puțin cam bătător la ochi, cămașă roz, un ac de cravată strălucitor și mesteca tot timpul. Pe fața lui lată, cărnoasă, cam din topor, se citea buna dispoziție.

— 'Neața, domnilor. Vă stau la dispoziție.

— Ați aflat de crimă, domnule... ăă... Hardman?

— Firește.

Își trecu, cu îndemânare, guma de mestecat pe altă măsea.

— Sîntem nevoiți să punem anumite întrebări tuturor pasagerilor.

— Din partea mea, nicio obiecție. Cred că e singurul mod de a descurca treaba.

Poirot aruncă o privire pe pașaportul din fața lui.

— Sînteți Cyrus Bethman Hardman, cetățean al Statelor Unite, patruzeci și unu de ani, comis-voiajor al unei firme de panglici pentru mașinile de scris?

— Chiar el în persoană.

— Călătoriți de la Istanbul spre Paris?

— Exact.

— Motivul?

— Afaceri.

— Mergeți întotdeauna cu clasa întâi?

— Da, domnule. Firma îmi plătește cheltuielile de deplasare. Și le făcu cu ochiul.

— Să trecem, domnule Hardman, la evenimentele petrecute astă-noapte.

Americanul dădu din cap.

— Ce-ați putea să ne spuneți?

— Exact nimic.

— Oh, asta-i păcat. Poate vreți să ne spuneți, domnule Hardman, ce-ați făcut după ce ați terminat masa de seară?

Pentru prima oară americanul păru că nu are un răspuns gata. Se hotărî totuși:

— Scuzați-mă, domnilor, dar cu cine am onoarea?

Lămuriți-mă, dacă sînteți buni.

— Dînsul e domnul Bouc, director al companiei vagoanelor de dormit, dînsul e doctorul care a examinat cadavrul...

— Iar dumneavoastră?

— Iar eu sînt Hercule Poirot. La propunerea companiei, anchetez acest caz.

— Am auzit de dumneavoastră, spuse Hardman. Chibzui cîteva secunde. Cred că e mai bine să joc cinstit.

— E, într-adevăr, recomandabil să ne spuneți tot ce știți, remarcă Poirot sec.

— V-aș spune dacă aș ști. Dar nu știu. Nu știu nimic, v-am mai spus. Deși ar fi trebuit să știu ceva. Asta mă scoate din sărute, pentru că ar fi trebuit.

— Fiți bun și lămuriți-ne, domnule Hardman.

Hardman oftă, scoase din gură, calm, guma de mestecat și o puse într-un buzunar. Instantaneu, întreaga sa personalitate

se metamorfoză parcă. Dintr-un personaj de teatru deveni un om în carne și oase. Tonul nazal al vocii dispăru.

— Pașaportul ăsta e oleacă măsluit, spuse. Iată, de fapt, cine sînt.

Poirot cercetă cartea de vizită pe care acesta i-o întinse. Bouc se uită peste umărul lui:

DL. CYRUS B. HARDMAN
AGENȚIA DE DETECTIVI MCNEIL
NEW YORK

POIROT CUNOȘTEA FIRMA. ERA UNA DINTRE CELE MAI cunoscute și mai reputeate agenții particulare de detectivi din New York.

— Acum, domnule Hardman, spuse el, să auzim ce înseamnă asta.

— Desigur. Se mai întîmplă și astfel de lucruri. Ajung pînă în Europa, tot urmărind un cuplu de escroci... fără nicio legătură cu cazul de față. Termin cu ei la Istanbul. Telegrafiez șefului, care îmi cere să mă reîntorc. Aș fi luat-o binișor înapoi spre micuțul New York, cînd primesc asta.

Scoase din buzunar o scrisoare. Purta antetul hotelului Tokatlian.

*DRAGĂ DOMNULE, SÎNT INFORMAT CĂ LUCRAȚI PENTRU
Agenția de detectivi McNeil. Fiți bun și prezentați-vă la mine la ora
patru, azi după-amiază.*

Semnat: S. E. Ratchett.

. . .

— *EH BIEN?*

— M-am dus la ora anunțată, și domnul Ratchett m-a pus în temă. Mi-a arătat două scrisori pe care le primise.

— Era alarmat?

— Zicea că nu, dar își pierduse cumpătul. Mi-a făcut propunere: să iau același tren cu el, spre Paris, și să am grijă să nu-i facă cineva de petrecanie. Ei bine, domnilor, am călătorit cu același tren și cu toate astea, cineva i-a făcut de petrecanie. Sînt, bineînțeles, foarte mîhnit. N-am prea fost la înălțime.

— Ți-a spus ce anume să faci?

— Firește. A pus singur totul la punct. Mi-a spus să mă instalez în compartimentul de lîngă el, dar era ocupat. Singura cușetă liberă era numărul 16, și a trebuit să mă lupt puțin ca s-o obțin. Cred că conductorul ține compartimentul acela în rezervă – dar nu contează. După ce-am inspectat cîmpul de bătaie, mi-am dat seama că numărul 16 era o poziție strategică ideală. În față mai era doar vagonul restaurant, iar ușa laterală de acces se încuie noaptea. Asasinul putea deci fie să pătrundă pe ușa de acces din spatele vagonului, fie să vină din alt vagon. În ambele cazuri trebuia să treacă prin dreptul compartimentului meu.

— N-aveați nici cea mai mică idee, îmi închipui, în ce privește identitatea eventualului asasin?

— Ba nu, știam cum arată. Domnul Ratchett mi-l descrisese.

— Ce?

Ceilalți trei mai că nu săriseră în picioare. Hardman continuă:

— Un omuleț negricios, cu voce de femeie, cam așa mi l-a descris bătrînul. Mai zicea că nu crede să se întîmple ceva în prima noapte, ci mai degrabă în a doua sau a treia.

— Știa el ceva, murmură Bouc.

— Știa în orice caz mai mult decît i-a spus secretarului, vorbi Poirot, clătînd din cap. V-a mai dat amănunte despre el? De pildă, de ce îl amenințase cu moartea?

— Nu, în privința asta s-a arătat mai reținut. Mi-a spus doar că tipul e fioros și că are de gînd să-l lichideze.

— Un omuleț negricios, cu voce de femeie, repetă Poirot, preocupat.

Apoi uitîndu-se fix la Hardman:

— Știți, desigur, cine era în realitate?

— Cine, domnule?

— Ratchett, firește. L-ați recunoscut?

— Nu vă înțeleg.

— Numele adevărat al lui Ratchett era Casseti. El a fost acela care a ucis-o pe fetița colonelului Armstrong.

Domnul Hardman scoase un șuierat prelung.

— Asta e o surpriză! Ei bine, domnule, nu-l recunoscusem. Cînd s-a întîmplat nenorocirea, eram undeva, prin vest. Cred că i-am văzut niște fotografii în ziare, dar pot să vă spun că nu mi-aș recunoaște nici propria mea mamă din ele. Acum nu mă mai mir că au vrut să-i vină de hac.

— Cunoașteți pe cineva care să fi avut vreo legătură cu cazul Armstrong și care să corespundă acestei descrieri?

Hardman chibzui cîteva clipe.

— Dificil de dat un răspuns. Aproape toți care au avut de-a face cu acest caz au murit.

— Mai era și fata care s-a aruncat de la fereastră...

— Da, așa e. Asta ar fi o posibilitate. Fata era de undeva din străinătate. O fi avînd niște rude pe-acolo. Dar nu trebuie să uitați că acest Casseti a mai fost implicat și în alte cazuri. S-a ocupat doar un timp de povestea asta murdară cu răpirile. Nu trebuie să vă concentrați numai asupra cazului cu răpirea.

— Avem însă motive să credem că această crimă e legată de tragedia familiei Armstrong.

Hardman îl privi întrebător. Poirot tăcu însă. Americanul clătină din cap.

— Nu țin minte pe cineva cu înfățișarea asta, care să fie implicat în cazul Armstrong. Dar, să nu uităm, n-am fost la fața locului și, ca atare, nu știu prea multe.

— Bine, să reluăm discuția noastră, domnule Hardman.

— Nu prea mai am ce să vă spun. Am dormit în timpul zilei, iar noaptea am stat la pîndă. În prima noapte, nimic deosebit. În noaptea asta, la fel, cel puțin atît cît am observat eu. Țineam ușa puțin întredeschisă și pîndeam. N-a trecut niciun străin.

— Sînteți sigur, domnule Hardman?

— Mai mult ca sigur. Nu s-a urcat nimeni în tren și n-a venit nimeni dinspre celelalte vagoane. Pot să jur.

— De la postul dumneavoastră de observație îl vedeți pe conductor?

— Bineînțeles. Stătea pe scăunelul lui exact în raza privirilor mele.

— Și-a părăsit locul după oprirea de la Vincovici?

— Asta a fost ultima gară? Da, cum să nu, a răspuns la vreo două apeluri... asta cam imediat după ce trenul se oprise definitiv. După aceea a trecut prin dreptul meu spre vagonul din spate... să fi fost cam unu și un sfert atunci. Nu după multă vreme s-a auzit zbîrnîitul prelung, nebunesc, al unei sonerii, și conductorul s-a întors în fugă. Am ieșit pe coridor să văd ce se întîmplase – eram puțin nervos, vă dați seama. Era americanca bătrînă. O apucaseră pandaliile, nu știu din ce pricină. Mai să mă pufnească rîsul. Apoi s-a dus la un alt compartiment, s-a întors și a luat niște apă minerală. După ce a terminat și cu asta, s-a așezat din nou la locul lui, pînă cînd a

fost rugat să facă patul cuiva din celălalt capăt al vagonului. Pe urmă, cred că nu s-a mai mișcat pînă la cinci dimineța.

— A moțait?

— Nu știu. Se prea poate.

Poirot dădu din cap. Involuntar, mâinile sale orînduiau hîrțile de pe masă. Scoase din nou fișa de înregistrare.

— Fiți bun și semnați aici.

Hardman se supuse.

— Spuneți-mi, domnule Hardman, e cineva în tren care ar putea să confirme cine sînteți?

— În tren? Nu, nu tocmai. Dacă nu cumva tînărul Macqueen. Îl cunosc destul de bine, l-am văzut la biroul tatălui său, la New York, dar nu cred să-și amintească de mine. Nu, domnule Poirot, trebuie să așteptați să ajungem undeva și să telegrafiați la New York. Dar credeți-mă, nu vă spun povești. Ei bine, salutare, domnilor. Mi-a făcut plăcere să vă cunosc, domnule Poirot.

Poirot îi oferi o țigară.

— Sau poate preferați pipă?

— Eu? Nu.

Se servi singur, apoi ieși.

Cei trei se uitară unul la altul.

— Crezi că a spus adevărul? întrebă doctorul Constantine.

— Da. Cunosc genul. Și-apoi, e o poveste care poate fi foarte ușor verificată.

— Ne-a dat o informație foarte interesantă, spuse Bouc.

— Da, într-adevăr.

— Un bărbat mic, negricios, cu o voce pițigăiată.

— O descriere care nu se potrivește nimănui din tren, observă Poirot.

CAPITOLUL 10

MĂRTURIA ITALIANULUI

— **S**i acum, spuse Poirot, clipind șiret din ochi, spre încântarea prietenului nostru Bouc, o să-l chemăm pe italian.

Antonio Foscarelli se strecură în vagon, iute și elastic ca o pisică. Fața îi radia de bunăvoință; o față autentică de italian, surâzătoare, oacheșă.

Vorbea o franceză curgătoare, curată, cu un ușor accent.

— Numele dumitale e Antonio Foscarelli?

— Da, domnule.

— Ești naturalizat în America?

Foscarelli zîmbi.

— Da, domnule. E mai bine pentru afaceri.

— Lucrezi ca reprezentant al firmei de automobile Ford?

— Da, să vedeți...

Urmă o relatare plină de viață și culoare, însoțită de gesturi și exclamații. La sfârșitul ei, cei trei ascultători docili se puteau socoti aproape pe de-a-ntregul informați asupra modului cum își conduce Foscarelli afacerile, asupra călătoriilor sale, a venitului și a părerilor sale despre Statele Unite și despre majoritatea țărilor europene. Foscarelli nu era

omul de la care să scoți cu cleștele informații și amănunte; dimpotrivă, te sufoca cu ele.

Figura lui blîndă, copilăroasă, radia de plăcere cînd, cu un ultim gest elocvent, făcu o pauză, scoase batista și își șterse fruntea asudată.

— Așa că vedeți, încheie el, fac afaceri pe picior mare. Sînt în pas cu vremea. Mă refer la vînzări!

— Deci, în ultimii zece ani ai mai fost din cînd în cînd în Statele Unite?

— Da, domnule. Ah, îmi amintesc și acum prima zi cînd am luat vaporul spre America! Maică-mea, surioara mea...

Poirot îl întrerupse, brusc, din reverie:

— În timpul șederii dumitale în Statele Unite, te-ai întîlnit vreodată cu răposatul?

— Niciodată. Dar cunosc genul ăsta de oameni – și pocni degetele, cu înțeles. Foarte respectabil, foarte bine îmbrăcat, dar dedesubt e totul putred. Pot să vă spun, din experiență, că era un mare escroc. Asta e părerea mea.

— Părerea dumitale e într-un totul corectă, spuse Poirot sec. Ratchett este numele fictiv al lui Casseti, hoțul de copii.

— Ce v-am spus eu? Viața m-a învățat să fiu perspicace, să cunosc omul după figură. Nici nu se poate altfel. Numai în America înveți, într-adevăr, cum să vinzi o marfă.

— Îți amintești de cazul Armstrong?

— Deloc. Vreți să ziceți de numele ăsta? Mi se pare că era o fetiță mică, nu-i așa?

— Da, o întîmplare foarte tragică.

Italianul fu prima persoană care nu împărtăși această părere.

— Ei, ce să-i faci, astfel de lucruri se mai întîmplă, comentă el filozofic, într-o țară atît de mare ca America.

Poirot i-o tăie scurt.

— Ai întâlnit vreodată vreun membru al familiei Armstrong?

— Nu, nu cred. De altfel, nici nu poți să știi. Să vă dau, de pildă, câteva cifre. Numai anul trecut am vândut...

— Domnule, fi bun și rămâi la subiect.

Mîinile italianului se agitară.

— De o mie de ori iertare.

— Spune-mi, te rog, întocmai – ce ai făcut astă-noapte după cină?

— Cu plăcere. Am rămas în vagonul restaurant cît am putut mai mult. E mai amuzant. Tăifăsuiseam cu americanul de la masa mea. El vinde panglici pentru mașinile de scris. Apoi m-am dus în compartimentul meu. Era pustiu. Mizerabilul John Bull care ocupă cealaltă cușetă era la stăpînul său. În cele din urmă, s-a întors, morocănos, ca de obicei. Nu vorbește deloc... răspunde doar cu da și nu. Păcătoasă rasă, englezii ăștia, deloc simpatici. Stătea într-un colț, țeapăn și citea o carte. Apoi a venit conductorul și ne-a făcut paturile.

— Numerele 4 și 5, murmură Poirot.

— Întocmai, ultimul compartiment. Eu am cușeta de sus. M-am băgat sub pled, am fumat și am citit. Englezul cel mititel avea, mi se pare, o durere de dinți. Tot bea dintr-un pahar umplut cu ceva care mirosea de te trăsnea. Stătea în pat și gemea. Eu am adormit numaidecît. De cîte ori mă trezeam, îl auzeam gemînd.

— Știi dacă a ieșit în timpul nopții din compartiment?

— Nu cred s-o fi făcut; aș fi auzit. Știți, lumina de pe coridor te trezește automat, crezi că-s vameșii la frontieră.

— Vorbea despre stăpînul său? Manifesta vreo aversiune față de el?

— V-am spus că nu deschidea gura. Nu era deloc simpatic. Un pește.

— Ziceai că fumezi... pipă, trabuc?

— Numai țigări.

Poirot îi oferi una. Italianul o luă.

— Ai fost vreodată la Chicago? îl întrebă Bouc.

— Oh, da, frumos oraș, dar cunosc mai bine New Yorkul, Washingtonul, Detroitul. Ați fost în Statele Unite? Nu? Ar trebui să vă duceți, e...

Poirot îi întinse o foaie de hîrtie.

— Dacă ești bun să semnezi și să scrii adresa dumitale permanentă.

Italianul scrisese cu înflorituri. Apoi se ridică, surîzînd ca întotdeauna, fermecător.

— Asta-i totul? Nu mai aveți nevoie de mine? Bună ziua, domnilor. Aș vrea să scăpăm de înzăpezire. Am o întîlnire la Milan... Dădu din cap, trist: O să pierd afacerea.

Și ieși.

Poirot se întoarse spre prietenul său.

— A stat multă vreme în America, observă Bouc, e italian, iar italienii folosesc cuțitul! Și mai sînt și mari mincinoși! Nu-mi plac italienii.

— Se vede, zîmbi Poirot. Și poate că ai dreptate, dar îți atrag atenția, prietene, că nu avem absolut nicio dovadă împotriva lui.

— Și cum rămîne cu psihologia? Italienii nu înjunghie?

— Firește, spuse Poirot, mai ales în focul unei dispute. Dar aici avem de-a face cu un alt fel de crimă. Ceva îmi spune că această crimă a fost pusă la cale și realizată cu mult cap. E o crimă lucidă, bine gîndită. Nu e, cum să spun, o crimă latină. E o crimă pusă la cale de o minte calculată, inteligentă, prudentă... o minte anglo-saxonă, cred.

Luă ultimele două pașapoarte.

— S-o chemăm acum pe domnișoara Debenham.

CAPITOLUL 11

MĂRTURIA DOMNIȘOAREI
DEBENHAM

Cînd o văzu apărînd în pragul ușii, Poirot simți că i se confirmă părerea ce și-o făcuse despre ea.

Era foarte îngrijit îmbrăcată, într-o jachetă neagră și o fustă gri, după moda franțuzească. Părul negru, ondulat era strîns la spate.

Atitudinea ei era calmă și netulburată. Se așeză în fața lui Poirot și a lui Bouc și îi privi întrebătoare.

— Numele dumneavoastră este Mary Hermione Debenham și aveți douăzeci și șase de ani, nu-i așa? începu Poirot.

— Da.

— Englezoaică?

— Da.

— Sînteți atît de amabilă, domnișoară, să scrieți aici adresa dumneavoastră de acasă?

Ea consimți. Avea un scris clar și lizibil.

— Ce ne puteți spune, domnișoară, despre evenimentele din noaptea trecută?

— Din păcate, nu vă pot spune nimic. M-am băgat în pat și am adormit.

— Spuneți-mi, domnișoară, vă afectează foarte mult faptul că s-a comis o crimă în acest tren?

Întrebarea era, evident, surprinzătoare, Mary Debenham făcu ochii mari.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— E o întrebare foarte simplă, domnișoară. O să v-o repet. Sînteți foarte afectată că s-a comis o crimă în trenul acesta?

— Nu m-am gîndit, într-adevăr, din punctul ăsta de vedere. Nu, n-aș putea spune că mă afectează.

— O crimă vi se pare ceva normal?

— E, bineînțeles, un lucru neplăcut, spuse Mary Debenham cu o voce calmă.

— Sînteți foarte anglo-saxonă, domnișoară. Nu vă arătați prea emotivă.

Ea zîmbi.

— Îmi pare rău că nu mă pot manifesta isteric pentru a arăta că am totuși sensibilitate. Și, în fond, în fiecare zi mor oameni.

— Mor, într-adevăr. Dar asasinați, mai rar.

— Oh, desigur.

— Îl cunoașteți pe defunct?

— L-am văzut pentru prima oară ieri, la masă.

— Și ce impresie v-a făcut?

— De-abia l-am observat.

— Nu v-a făcut impresia unei personalități nefaste?

Ea înălță ușor din umeri.

— Nu mi-a trecut deloc prin cap așa ceva.

Poirot o privi cu multă atenție.

— Cred că vă cam displace maniera în care conduc ancheta, spuse el, clipind din ochi. Un englez, vă spuneți în sinea dumneavoastră, n-ar lucra așa. El ar fi pus toate lucrurile la punct, s-ar fi ținut numai de fapte, ar fi făcut, cum se

spune, o treabă pe cinste. Dar vedeți, domnișoară, am și eu micile mele ciudățenii. Mai întâi mă uit bine la cel din fața mea, încerc să-mi dau seama ce fire e și pun întrebările în consecință. Adineauri am interogat un domn care nu s-a lăsat pînă nu mi-a spus tot ce știa despre orice îi venea pe limbă. Ei bine, pe el l-am ținut strict la subiect. Doream să-mi răspundă doar cu da sau nu, așa sau nu-i așa – și atît. Apoi ați venit dumneavoastră. Mi-am dat seama de la început că sînteți ordonată și metodică, că vă veți limita la problema discutată, că răspunsurile dumneavoastră vor fi concise și la obiect. Și, pentru că, după cum știți, domnișoară, natura umană e perversă, dumneavoastră vă pun întrebări cu totul diferite. Vă întreb ce simțiți, ce credeți. Nu vă place această metodă?

— Vă rog să mă iertați, dar mi se pare că pierdem timpul. Faptul că-mi place sau nu figura domnului Ratchett nu cred că e de prea mare folos în descoperirea asasinului.

— Știți cine era de fapt Ratchett, domnișoară?

Ea dădu din cap afirmativ.

— Doamna Hubbard ne-a spus la toți.

— Și ce părere aveți despre cazul Armstrong?

— A fost ceva cu totul înspăimîntător, spuse ea cu o voce dură.

Poirot o privi îndelung

— Veniți de la Bagdad, mi se pare, domnișoară Debenham?

— Da.

— Și mergeți la Londra?

— Da.

— Cu ce v-ați ocupat la Bagdad?

— Am lucrat ca guvernantă la doi copii.

— Vă reîntoarceți după vacanță?

— Nu sînt sigură.

— De ce?

— Bagdadul nu prea îmi e la îndemână. Aș prefera un post la Londra, dacă aș găsi unul convenabil.

— Înțeleg. Mă gîndeam că probabil sînteți pe cale să vă măritați.

Domnișoara Debenham nu răspunse. Se uită, calmă, la Poirot. I se putea citi clar în ochi: „Sînteți impertinent”.

— Ce părere aveți despre domnișoara Ohisson, cu care stați în compartiment?

— E o ființă simplă, cumsecade.

— Ce culoare are capotul pe care-l poartă?

Mary Debenham îl privi mirată.

— Un fel de cafeniu. E de lînă naturală.

— Dacă nu sînt indiscret, îndrăznesc să spun că am observat culoarea capotului dumneavoastră. Pe drumul de la Alep la Istanbul. Un mov palid, mi se pare.

— Da, așa e.

— Mai aveți și un alt capot, domnișoară? Unul vișiniu, de pildă?

— Nu, acela nu-i al meu.

Poirot se aplecă brusc înainte. Părea o pisică gata să se arunce asupra șoarecelui.

— Dar al cui e?

Femeia se dădu înapoi, speriată.

— Nu știu. Ce vreți să spuneți?

— Dumneavoastră n-ați spus „Nu, n-am așa ceva”, ci ați spus „Acela nu e al meu”, ceea ce înseamnă că acela aparține altcuiva.

Domnișoara Debenham dădu din cap afirmativ.

— Da.

— Al cui e, atunci? E vorba de cineva din tren? întrebă Poirot.

— V-am spus: nu știu. M-am trezit pe la cinci dimineața cu impresia că trenul stătea pe loc de multă vreme. Am

deschis ușa și m-am uitat pe coridor, crezînd că sîntem într-o stație. Atunci am văzut pe cineva îmbrăcat într-un chimono vișiniu, la celălalt capăt al coridorului.

— Și nu știți cine era? Avea părul blond, negru, sau cărunț?

— N-aș putea spune. Avea o bonetă pe cap și n-am văzut-o decît din spate.

— Și ca talie?

— Destul de înaltă și subțire, după cîte am putut să-mi dau seama, dar nu sînt foarte sigură. Chimonoul era brodat cu balauri.

— Da, da, așa e, cu balauri.

Poirot rămase cîteva clipe tăcut.

— Nu reușesc să înțeleg. Nu reușesc să înțeleg deloc. Totul parcă n-are niciun sens, murmură el.

Apoi ridicînd capul, spuse:

— Nu vă mai rețin, domnișoară.

— Oh, exclamă ea, luată puțin pe neașteptate.

Se ridică de îndată în picioare. Ajunsă în pragul ușii, șovăi o clipă, apoi se întoarse înapoi.

— Suedeza... domnișoara Ohisson, nu-i așa... pare puțin îngrijorată. Zice că i-ați spus că a fost ultima persoană care l-a văzut pe Ratchett în viață. Are impresia, cred, că o suspectați din această cauză. N-aș putea oare să-i spun că se înșală? Știți, efectiv, e genul de om care nu s-ar atinge nici de o muscă.

În timp ce rostea aceste cuvinte, zîmbi puțin.

— La ce oră s-a dus să ia aspirina de la doamna Hubbard?

— Puțin după zece și jumătate.

— Cîtă vreme a lipsit?

— Vreo cinci minute.

— A mai părăsit compartimentul în timpul nopții?

— Nu.

Poirot se întoarse către doctor.

— E posibil ca Ratchett să fi fost omorât așa devreme?
Doctorul scutură din cap.

— Atunci cred că vă puteți liniști prietena domnișoară.

— Vă mulțumesc!

Pe neașteptate îi zîmbi. Avea un zîmbet simpatic.

— E ca o oaie, știți. O apucă frica și începe să behăie.

Se întoarse și ieși.

MĂRTURIA CAMERISTEI

Bouc privi intrigat înspre prietenul său.

— Nu te prea înțeleg, bătrîne. Ce-ai încercat să faci?

— Căutam o fisură.

— O fisură?

— Da, în armura aceasta de sînge rece a domnișoarei Debenham. Doream să-i zdruncin siguranța. Dacă am reușit? Nu știu. Dar un lucru știu: că nu se aștepta să procedez așa cum am procedat.

— O suspectezi, murmură Bouc. Dar de ce? Pare o tînă ră foarte încîntătoare... ultimul om din lume care să fie amestecat într-o astfel de crimă.

— Și eu sînt de aceeași părere, interveni doctorul Constantine. E calmă, neemotivă. N-ar fi înjunghiat un om, l-ar fi tîrît mai degrabă prin sălile tribunalelor.

Poirot oftă.

— Trebuie să vă scoateți, amîndoi, din cap ideea că avem de-a face cu o crimă subită și nepremeditată. Cît despre motivele pentru care o bănuiesc pe domnișoara Debenham, ele sînt două la număr. Mai întîi, din cauza unei conversații pe care am surprins-o și despre care nu v-am vorbit încă.

Și le relată curiosul schimb de cuvinte pe care-l auzise, fără să vrea, în trenul spre Istanbul

— E într-adevăr curios, spuse Bouc după ce Poirot termină. Oricum, trebuie să găsim o explicație. Dacă bănuielile dumitale au un temei, atunci înseamnă că amîndoi sînt amestecați, adică atît ea cît și englezul acela bățos.

— Or, tocmai acest element nu e confirmat de fapte, îi replică Poirot. Înțelegi, dacă amîndoi ar fi implicați, ar trebui să ne așteptăm ca fiecare din ei să-i furnizeze celuilalt un alibi, nu-i așa? Or, tocmai așa ceva nu se întîmplă, cum vă spun. Alibiul domnișoarei Debenham ni-l dă suedeza, pe care n-o mai văzuse niciodată înainte, în vreme ce alibiul colonelului Arbuthnot e confirmat de către Macqueen, secretarul lui Ratchett. Nu, această soluție e prea facilă.

— Spuneai că mai ai și un alt motiv s-o bănuiești pe domnișoara Debenham, îi reaminti Bouc.

Poirot zîmbi.

— Da, dar acesta e doar psihologic. Mă întreb: e posibil ca domnișoara Debenham să fi pus la cale această crimă? În spatele crimei se ascunde – sînt sigur de asta – o minte inteligentă, capabilă, care judecă totul la rece. Această descriere se potrivește domnișoarei Debenham.

Bouc clătină din cap.

— Cred că greșești, prietene. Eu n-o văd pe această tînără englezoaică în postură de criminală.

— Ei, și-acum, spuse Poirot, luînd în mînă ultimul pașaport, e momentul să trecem la numele care încheie lista noastră. Hildegarde Schmidt, camerista.

Chemată de chelner, Hildegarde Schmidt se afla afară și aștepta, impresionată, lîngă ușă. Poirot o invită să ia loc. Ea se așeză, cu mîinile în poală, și aștepta cuminte să fie întrebată. Părea o fință foarte cumsecade, deosebit de respectuoasă și, probabil, nu prea inteligentă.

De data asta Poirot adoptă o metodă cu totul diferită de cea folosită cu Mary Debenham. Se arată cît se poate de amabil și blînd, făcînd-o pe femeie să se simtă în largul ei. După ce o invită să-și scrie numele și adresa, trecu pe nesimțite spre ceea ce-l interesa.

Discuția avu loc în nemțește.

— Am vrea să aflăm cît mai multe despre cele petrecute astă-noapte. Știm că dumneata nu ne poți spune cine știe ce despre crima propriu-zisă, dar poate, totuși, ai auzit sau ai văzut ceva care, deși dumitale nu-ți spune nimic, să ne fie nouă de folos. Înțelegi?

După figura ei se părea că nu. Fața mare și blajină avea o expresie prostească, neajutorată.

— Nu știu nimic, domnule, îngăimă ea.

— Știi însă, de pildă, că stăpîna dumitale a trimis după dumneata astă-noapte? Asta știi?

— Asta, da.

— Îți amintești pe la ce oră?

— Nu, domnule. Știți, dormeam cînd a venit chelnerul și m-a anunțat.

— Aha, da... De obicei erai chemată noaptea?

— Da, domnule. Prea buna doamnă are deseori nevoie de îngrijiri noaptea. Nu doarme prea bine.

— *Eh bien*, deci ai fost înștiințată și te-ai sculat. Ți-ai pus un capot pe dumneata?

— Nu, domnule. Mi-am pus o rochie. N-aș fi vrut să mă duc la excelența sa în capot.

— Oricum, e un capot foarte frumos... vișiniu, nu-i așa? Ea îl privi uimită.

— E un capot de flanel, albastru-închis, domnule.

— Aha! Ei, continuă. A fost o mică glumă din partea mea. Deci, te-ai dus la doamna prințesă. Și ce-ai făcut la dînsa?

— I-am făcut masaj, domnule, și apoi i-am citit ceva. Nu

citesc prea bine, dar excelența sa spune că e cum nu se poate mai bine. Asta o ajută să adoarmă. Când era aproape să ațipească, mi-a spus să mă duc, așa că am pus deoparte cartea și m-am întors în compartiment.

— Știi cumva cât era ceasul?

— Nu, domnule.

— Bine. Cîtă vreme ai stat cu doamna prințesă?

— Cam vreo jumătate de oră, domnule.

— Bine, continuă.

— Mai întâi i-am adus excelenței sale o cuvertură din compartimentul meu. Era foarte frig, deși caloriferul dogorea. I-am aranjat cuvertura și dînsa mi-a spus noapte bună. I-am turnat niște apă minerală, apoi am stins lumina și am ieșit.

— Și după aceea?

— După aceea, nimic, domnule. M-am întors în compartimentul meu și m-am culcat.

— N-ai întâlnit pe nimeni pe coridor?

— Nu, domnule.

— N-ai văzut cumva o doamnă într-un kimono vișiniu cu balauri brodați?

Ochii blajini se holbară la el.

— Nu, nu, domnule. Nu era nimeni în afară de conductor. Toată lumea dormea.

— Dar pe conductor l-ai văzut?

— Da, domnule.

— Ce făcea?

— Tocmai ieșea dintr-un compartiment, domnule.

— Ce? strigă Bouc, aplecîndu-se agresiv spre ea. Din care?

Hildegarde Schmidt tresări îngrozită. Poirot se uită cu reproș la prietenul său.

— Dar bineînțeles, spuse el, conductorul trebuie să răspundă deseori noaptea la sonerii. Îți amintești din ce compartiment a ieșit?

— Era pe la mijlocul vagonului, domnule. La două sau trei uși de compartimentul doamnei prințese.

— Aha. Spune-ne, acum te rog, cum au decurs exact lucrurile.

— Era aproape să dea peste mine, domnule. Tocmai mă întorceam din compartimentul meu cu cuvertura pentru doamna prințesă.

— Iar el a ieșit dintr-un compartiment, și era cît pe-aci să te izbească? În ce direcție se ducea?

— Înspre mine, domnule. Și-a cerut scuze, a trecut pe lângă mine și a luat-o înspre vagonul restaurant. Tocmai atunci s-a auzit o sonerie, dar nu cred că s-a dus să răspundă.

Se opri o clipă, apoi reluă:

— Nu înțeleg. Cum se face că...?

Poirot o liniști.

— E o chestiune de timp, de rutină. Sărmanul conductor, se pare că a avut o noapte agitată. Întîi te-a sculat pe dumneata, apoi a trebuit să răspundă la alte sonerii.

— Dar era altul decît cel care m-a sculat pe mine, domnule. Era altul.

— Ah! Altul? L-ai mai văzut înainte?

— Nu, domnule.

— Crezi că l-ai recunoaște dacă l-ai vedea?

— Cred că da, domnule.

Poirot șopti ceva la urechea lui Bouc. Acesta se ridică, se duse lângă ușă și dădu un ordin.

Poirot continuă cu întrebările, în felul său prietenos, binevoitor.

— Ai fost în America, Frau Schmidt?

— Niciodată, domnule. Trebuie să fie o țară frumoasă.

— Ai auzit, probabil, că cel ucis era... vinovat de moartea unui copil?

— Da, am auzit, domnule. E îngrozitor... atîta răutate.

Bunul Dumnezeu n-ar trebui să îngăduie asemenea lucruri. La noi, în Germania, oamenii nu sînt atît de ticăloşi.

Îi dădură lacrimile. Sufletul ei bun, de mamă, era adînc mişcat.

— A fost o crimă îngrozitoare, spuse Poirot, grav.

Scoase o batistă din buzunar şi i-o arătă.

— E a dumitale, Frau Schmidt?

Femeia o examinează în tăcere. După cîteva clipe ridică ochii. Obrajii i se îmbujorară puţin.

— Ah, nu, nu e a mea, domnule.

— Am văzut iniţiala H. De aceea m-am gîndit c-o fi a dumitale.

— E batista unei cucoane. E o batistă foarte scumpă, brodată de mînă. Cred că e de la Paris.

— Deci nu e a dumitale şi nici nu ştii a cui e?

— Eu? Oh, nu, domnule.

Din cei de faţă, numai Poirot sesiză nuanţa de ezitare din vocea ei. Bouc îi şopti ceva la ureche. Poirot dădu din cap şi îi spuse femeii:

— Au sosit cei trei conductori. Fii atît de bună şi spune-ne pe care din ei l-ai întîlnit astă-noapte pe cînd te duceai cu pledul.

Cei trei bărbaţi intrară. Pierre Michel, apoi solidul conductor din vagonul Atena – Paris, şi cel din vagonul de la Bucureşti

Hildegard Schmidt îi privi şi clătină din cap.

— Nu, domnule. Nu-i niciunul dintre ei.

— Bine, dar ei sînt singurii conductori din tren. Trebuie să te fi înşelat.

— Sînt absolut sigură, domnule. Aceştia sînt toţi înalţi, bine făcuţi. Cel pe care l-am întîlnit eu era mărunţ şi negricios şi avea mustăcioară. Şi avea o voce piţigăiată, ca de femeie. Mi-aduc aminte foarte bine, domnule.

CAPITOLUL 13

RECAPITULAREA MĂRTURIILOR
PASAGERILOR

— Un bărbat mărunț, negricios, cu voce de femeie, spuse Bouc.

Cei trei conductori și Hildegarde Schmidt ieșiră.

— Nu mai înțeleg nimic, dar absolut nimic, izbucni Bouc, disperat. Înseamnă deci că dușmanul de care vorbea Ratchett s-a aflat totuși în tren? Dar unde e acum? Cum de s-a evaporat așa, deodată? Mi se învîrtește capul, pur și simplu. Spune ceva, prietene, te implor. Arată-mi cum poate imposibilul să devină posibil!

— Iată o frază inteligentă. Într-adevăr, spuse Poirot. Imposibilul nu poate să se fi întîmplat, ca atare imposibilul trebuie să fie posibil, în ciuda aparențelor.

— Explică-mi atunci, pe scurt, ce s-a întîmplat în tren astă-noapte.

— Nu sînt vrăjitor, *mon cher*. Sînt, ca și dumneata, foarte încurcat. Afacerea asta progresează într-un fel foarte încîlcit.

— Ba nu progresează de fel. Stă pe loc.

Poirot clătină din cap.

— Nu, nu putem spune așa ceva. Am făcut totuși cîțiva pași. Știm anumite lucruri. Am auzit declarațiile pasagerilor.

— Și ce ne spun ele? Absolut nimic.

— Eu n-aș vorbi așa, prietene.

— Poate exagerez. Americanul, Hardman și camerista, ei, da, într-adevăr ne-au spus câteva lucruri utile. Mai precis, au făcut ca întreaga afacere să apară și mai încălțită decît era.

— Nu, nu, spuse Poirot, liniștindu-l.

Bouc se întoarse spre ei.

— Ei, atunci vorbește. Să vedem de ce e în stare înțelepciunea lui Hercule Poirot.

— Nu ți-am spus că sînt, ca și dumneata, foarte nedumerit? Dar cel puțin, putem să judecăm problema. Putem aranja, în ordine și metodic, faptele de care dispunem.

— Te rog continuă, domnule, insistă și doctorul Constantine.

Poirot își dresе glasul, în timp ce împăturea o bucată de sugativă.

— Să recapitulăm cazul în faza în care se află acum. În primul rînd, cunoaștem câteva fapte incontestabile. Acest tip, Ratchett, sau Cassetti, a fost înjunghiat de douăsprezece ori și a murit noaptea trecută. Iată faptul numărul unu.

— De acord, de acord, bătrîne, spuse Bouc, ironic.

Hercule Poirot nu se arată deloc descumpănit. Continuă imperturbabil:

— Voi omite deocamdată anumite aspecte, cam ciudate, pe care le-am discutat cu doctorul Constantine. Voi ajunge și la ele numaidecît. Al doilea fapt important, după mine, este ora crimei.

— Asta, din nou, e una din puținele date certe, spuse Bouc. Crima a fost comisă la unu și un sfert noaptea. Totul concură în a arăta acest lucru.

— Nu totul. Există, desigur, dovezi suficiente în sprijinul acestei supoziții.

— Mă bucur că recunoști și atît.

Poirot continuă, fără să dea atenție întreruperii:

— Avem în față trei posibilități. Prima: crima a fost comisă, precum spui, la unu și un sfert. Această posibilitate se sprijină pe declarațiile cameristei nemțoaice, Hildegarde Schmidt. De asemenea, se potrivește cu afirmația doctorului Constantine.

A doua posibilitate: crima a fost comisă mai târziu, iar ora indicată de ceas e un truc.

A treia posibilitate: crima a fost comisă mai devreme și, în acest caz, problema ceasului se repetă.

Acum, dacă admitem prima posibilitate ca fiind cea mai probabilă, în sprijinul ei existînd cele mai multe dovezi, sîntem nevoiți să admitem și unele fapte ce decurg de aici. În primul rînd, dacă crima a fost comisă la unu și un sfert, criminalul n-a putut să părăsească trenul. Și atunci, se pune întrebarea: Unde se află? Și cine e?

Pentru început, să examinăm cu atenție dovezile pe care le avem. Prima oară am auzit de existența acestui bărbat – mărunț și negricios, cu voce de femeie – din gura lui Hardman. El ne-a spus că Ratchett i-a vorbit de acest om și că l-a angajat să-l apere de el. Nu avem nicio dovadă în acest sens, în afară de cele spuse de Hardman. Să trecem la următoarea problemă: este oare Hardman ceea ce pretinde că este, și anume un detectiv al agenției din New York?

Ceea ce mi se pare foarte interesant în acest caz este că nu beneficiem de niciuna din înlesnirile de care ar dispune poliția. Astfel, nu putem verifica sinceritatea acestor oameni. Trebuie să ne bazăm numai pe deducții. Pentru mine cazul devine, din acest motiv, cu atît mai interesant. Nu mai e o treabă de rutină, ci de intelect. Mă întreb: Putem accepta cele spuse de Hardman despre sine ca fiind adevărate? Mă hotărâsc și răspund: Da. Cred că putem accepta versiunea lui Hardman.

— Te bazezi pe intuiție, sau, cum spun americanii, ai o presimțire? întrebă doctorul Constantine.

— Deloc. Am în vedere numai probabilități. Hardman călătorește cu un pașaport fals – deci dă imediat de bănuît. Primul lucru pe care-l va face poliția, cînd va sosi, va fi să-l rețină pe Hardman și să telegrafieze pentru a-i verifica identitatea. În cazul multor pasageri va fi dificil de stabilit buna lor credință; pentru cei mai mulți dintre ei, nici nu se va încerca probabil așa ceva, mai ales dacă nimic nu dă de bănuît. Dar cu Hardman totul e simplu. Ori e cel care se dă, ori nu. Ca atare, cred că spusele lui sînt adevărate.

— Îl absolvi de orice bănuială?

— Nicidecum. M-ai înțeles greșit. După cîte știu, orice detectiv american poate avea propriile sale motive de a dori să-l omoare pe Ratchett. Nu, ceea ce am vrut să spun este că putem accepta, cred, versiunea lui Hardman în ce privește propria-i identitate. Povestea aceea că Ratchett l-ar fi solicitat și angajat nu e imposibilă, e chiar foarte probabilă, deși, firește, nu e sigur adevărată. Dacă am admite că este adevărată, trebuie să căutăm ceva care s-o confirme. Și acest ceva îl găsim exact acolo unde te așteptai mai puțin, anume în declarațiile Hildegardei Schmidt. Modul cum l-a descris pe bărbatul întîlnit pe coridor, îmbrăcat în uniformă de conductor, se potrivește perfect cu relatarea lui Hardman. Mai există vreun element care să sprijine aceste două declarații? Există. Mă gîndesc la nasturele găsit în compartimentul ei de către doamna Hubbard. Și mai există și o altă declarație în acest sens, pe care probabil n-ați luat-o în seamă.

— Care anume?

— E vorba de mențiunea, atît a colonelului Arbuthnot cît și a lui Hector Macqueen, potrivit căreia conductorul a trecut prin dreptul compartimentului lor. Ei nu au acordat nicio

importanță faptului, dar, domnilor, Pierre Michel a declarat că nu și-a părăsit locul decît în cîteva ocazii, pe care noi le știm; niciuna însă nu i-a solicitat prezența la capătul vagonului, după compartimentul în care stăteau Arbuthnot și Macqueen. Prin urmare, povestea cu omulețul negricios cu voce de femeie, îmbrăcat în uniformă de conductor, se bazează pe mărturiile – directe sau indirecte – a patru persoane.

— Am o mică observație, interveni doctorul Constantine. Dacă cele spuse de Hildegard Schmidt sînt adevărate, cum se face că adevăratul conductor nu și-a amintit s-o fi văzut, atunci cînd s-a dus să răspundă la soneria doamnei Hubbard?

— Cred că și asta are o explicație. Cînd conductorul a ajuns la doamna Hubbard, camerista se afla încă în compartimentul stăpînei sale. Iar cînd, în cele din urmă, s-a reîntors în compartimentul ei, conductorul era înăuntru, la doamna Hubbard.

Bouc așteptă cu nerăbdare sfîrșitul acestei explicații.

— Bine, bine, prietene, spuse el. Deși îți admir prudența cu care faci fiecare pas înainte, nu mă pot împiedica să nu observ că n-ai atins încă punctul nevralgic. Toți sîntem de acord că această persoană există. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: unde s-a dus?

Poirot clătină din cap, nemulțumit.

— Greșești. Ești înclinat să pui căruța înaintea cailor. Înainte de a mă întreba „Unde a dispărut acest om?” trebuie să mă întreb „Acest om există, într-adevăr?” Deoarece este un lucru de care e ușor să-ți dai seama, dacă omul nostru e o invenție... o născocire, e cît se poate de ușor să-l faci să dispară, așa că încerc să stabilesc, în primul rînd. Că această persoană există în carne și oase.

— Și ajungînd la concluzia că există... *eh bien*, unde se află în acest moment?

— La această întrebare, nu se pot da decît două răspunsuri, *mon cher*. Sau se mai află încă ascuns în tren, într-un locșor atît de bine ales încît nici nu ne trece prin cap, sau e vorba, ca să spun așa, de două persoane. Adică, este atît el însuși – omul de care se temea Ratchett – cît și un pasager din tren, atît de bine deghizat încît Ratchett nu l-a recunoscut.

— Asta-i o idee, spuse Bouc, luminîndu-se la față. După cîteva clipe, însă, se întunecă din nou: Există totuși o obiecție...

Poirot îi luă vorba din gură.

— Statura individului, asta voiai să spui? Cu excepția valetului lui Ratchett, toți călătorii sînt bărbați înalți, adică – italianul, colonelul Arbuthnot, Hector Macqueen, contele Andrenyi. Prin urmare, rămîne valetul... presupunere care nu prea stă în picioare. Dar mai există și o altă posibilitate. Nu uita vocea de femeie. Acest element ne permite să alegem între două alternative: sau individul era deghizat în femeie, sau este de fapt femeie. O femeie înaltă, îmbrăcată în haine bărbătești, pare scundă.

— Dar Ratchett ar fi știut, fără îndoială.

— Poate că a știut. Poate că această femeie mai încercase să-l omoare, îmbrăcată tot în haine bărbătești, ca să-și facă treaba mai bine. E posibil ca Ratchett să fi bănuit că ea va folosi același truc și de aceea i-a atras atenția lui Hardman că e vorba de un bărbat. Totuși, a amintit de vocea femeiască.

— E o posibilitate, spuse Bouc. Dar...

— Ascultă, prietene, cred că e momentul să-ți relatez unele contradicții sesizate de doctorul Constantine.

Și îi expuse, în amănunțime, concluziile la care ajunseseră amîndoi în ce privește natura rănilor descoperite. Bouc mormăi ceva, destul de neîncrezător.

— Știu, spuse Poirot îngăduitor, știu exact ce simți. Că îți se învîrte capul, nu-i așa?

— Toată povestea e o fantezie, strigă Bouc.

— Întocmai. E absurdă, neverosimilă, imposibilă. Așa mi-am spus și eu. Și totuși, prietene, ea există! Faptele nu pot fi ocolite.

— E o nebunie.

— Nu-i așa? Totul e așa de lipsit de noimă, încât uneori mă torturează gândul că, de fapt, trebuie să fie foarte simplu... Dar asta nu-i decît una din „micile mele idei”.

— Doi asasini, gemu Bouc. Și încă în Orient Express.

Aproape că-i dădură lacrimile.

— Și acum, să facem fantezia și mai fantastică, spuse Poirot bine dispus. Noaptea trecută s-au aflat în tren doi străini misterioși. Mai întîi, conductorul descris de Hardman și văzut de Hildegarde Schmidt, de colonelul Arbuthnot și de domnul Macqueen. Apoi, femeia îmbrăcată într-un chimonou vișiniu – o femeie înaltă, subțire – pe care au văzut-o Pierre Michel, domnișoara Debenham, domnul Macqueen și eu însumi, și a adulmecat-o, ca să spun așa, colonelul Arbuthnot! Cine e această femeie? Nimeni din tren n-a recunoscut că ar avea un chimonou vișiniu. Și această femeie, la rîndul ei, a dispărut. O fi ea una și aceeași persoană cu falsul conductor? Ori e cu totul altcineva? Și unde sînt, atunci, aceste două persoane? Și, fiindcă veni vorba, unde e uniforma de conductor, și unde e chimonoul vișiniu?

— Ah, iată în sfîrșit ceva palpabil, se rezezi Bouc, înfierbîntat. Trebuie să cercetăm bagajele tuturor pasagerilor. Da, asta poate să ne aducă ceva.

Poirot se ridică în picioare.

— Îndrăznesc să fac o profeție, spuse el.

— Știi unde se află?

— Am o mică idee.

— Ei bine, unde?

— Veți găsi chimonoul în bagajul unuia dintre bărbați, iar uniforma conductorului în bagajul Hildegardei Schmidt.

— Al Hildegardei Schmidt? Crezi că...?

— Nu ceea ce crezi dumneata. O să-mi formulez ideea în felul următor: dacă Hildegarde Schmidt e vinovată, uniforma ar putea fi găsită în bagajul ei, dar dacă e nevinovată, atunci cu siguranță, o vom găsi acolo.

— Dar cum se...? începu Bouc și se opri brusc. Ce e zgomotul acesta care se apropie? strigă el. Parcă ar fi o locomotivă.

Zgomotul se auzi mai aproape. Erau țipetele ascuțite ale unei femei, însoțite de proteste. Ușa de la capătul vagonului restaurant zbură în lături. Doamna Hubbard dădu buzna înăuntru.

— Asta-i prea de tot, strigă ea. Prea de tot. În geanta mea, în geanta mea. Un cuțit mare, mînjit de sînge.

Și deodată, împleticindu-se, leșină în brațele lui Bouc.

CAPITOLUL 14

MĂRTURIA CUȚITULUI

Mai mult brutal decît cavaleriește, Bouc sprijini doamna leșinată de o masă din apropiere. Doctorul Constantine strigă după unul din chelneri, care sosi într-un suflet.

— Ține-i capul așa, spuse doctorul. Cînd o să-și revină, dă-i puțin coniac, înțelegi?

Apoi se repezi după ceilalți doi. Crima îl pasiona prea mult, în timp ce doamnele în vîrstă leșinate nu-l interesau cîtuși de puțin.

Se poate ca doamna Hubbard să-și fi revenit ceva mai repede cu ajutorul celor prescrise de doctorul Constantine. Fapt e că două-trei minute mai tîrziu, stătea bine înfîptă în scaun, sorbind coniac din paharul adus de chelner. O luase cu povestea de la început.

— Nici nu pot să spun ce îngrozitor a fost. Cred că nimeni de aici nu poate să mă înțeleagă. De mic copil eram foarte, foarte sensibilă. Numai cînd văd sînge... ah... și acum mi se face rău cînd mă gîndesc.

Chelnerul îi întinse din nou paharul.

— Mai beți puțin, doamnă.

— Crezi că o să-mi facă bine? De cînd mă știu, nu beau. N-am pus niciodată gura pe alcool sau pe vin. Toți din familia mea sînt abștinenți. Totuși, dacă e așa, ca o doctorie...

Și mai trase o dușcă.

Între timp, Poirot și Bouc, urmați îndeaproape de doctorul Constantine, parcurgeau în grabă vagonul, spre compartimentul doamnei Hubbard. În fața ușii se strînseseră aproape toți pasagerii vagonului. Conducătorul, cu o figură răvășită, de-abia îi mai ținea în loc.

— *Mais il n'y a rien à voir*¹, spunea el în franțuzește și traducea apoi în alte cîteva limbi.

— Fiți bun și dați-mi voie, ceru Bouc.

Și strecurîndu-și rotunjimile printre călătorii curioși care blocau accesul, intră în compartiment, urmat de Poirot.

— Mă bucur că ați venit, domnule, spuse conducătorul răsufliînd ușurat. Fiecare voia să intre. Iar doamna Hubbard, Dumnezeule, ce-a mai țipat! Am crezut că au omorît-o și pe ea! Am venit într-un suflet, iar ea stătea aici și urla ca scoasă din minți. O ținea una și bună, că se duce după dumneavoastră, și a plecat strigînd cît o ținea gura și povestind celor întîlniți pe coridor ce i se întîmplase.

Adăugă apoi, făcînd un gest cu mîna:

— E înăuntru, domnule. Nu l-am atins.

De clanța ușii de acces atîrna o geantă voluminoasă, cadrilată, de mușama. Dedesubt, pe podea, în locul unde căzuse din mîna doamnei Hubbard, se afla un pumnal cu lama dreaptă, ascuțit în vîrf, cu plăsele de os sculptat, o imitație orientală de duzină. Lama avea niște pete ca de rugină.

Poirot ridică cu grijă.

— Da, murmură el. Nu mai rămîne nicio îndoială. Asta-i arma noastră, doctore, ce zici?

Doctorul o examinează.

— Nu trebuie să fii atît de precaut, îi spuse Poirot. N-o să găsim decît amprentele doamnei Hubbard.

— Într-adevăr, aceasta-i arma, spuse doctorul după cîteva momente. Ea ne va explica toate rănile.

— Te implor, prietene, nu te grăbi cu astfel de afirmații.

Doctorul îl privi uimit.

— Sîntem și așa copleșiți de coincidențe. Doi oameni se hotărăsc să-l înjunghie pe Ratchett noaptea trecută. E prea de tot ca fiecare din ei să fi ales aceeași armă.

— În privința asta, poate, coincidența nu-i atît de mare cum pare, spuse doctorul. Mii de asemenea imitații de pumnale orientale sînt fabricate și apoi expediate bazelor din Constantinopol.

— M-ai liniștit puțin, dar numai puțin, spuse Poirot.

Privi atent la ușa din fața lui, apoi ridicînd geanta, încercă clanța. Ușa nu cedă. Cam la un picior deasupra clanței se afla pus zăvorul. Poirot trase zăvorul, împinse din nou ușa, dar aceasta nu se mișcă.

— Am încuiat-o noi pe partea cealaltă, îți amintești? îi atrase atenția doctorul.

— Așa e, spuse Poirot, absent.

Pe față i se putea citi o expresie de uluială.

— Se potrivește, nu-i așa? spuse Bouc. Omul nostru a trecut prin acest compartiment. Pe cînd închidea ușa de acces a dat peste poșetă. Atunci i-a venit ideea să ascundă în ea cuțitul plin de sînge. Apoi, fără să-și dea seama c-o trezise pe doamna Hubbard, a ieșit prin cealaltă ușă, în coridor.

— Da, da, murmură Poirot. Așa trebuie să se fi întîmplat. Figura lui exprima aceeași uluială.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă Bouc. Ceva te nemulțumește, nu-i așa?

— Nu te izbește și pe dumneata același lucru? Nu, bineînțeles că nu. E aici o mică încurcătură.

Conducătorul băgă capul pe uşă.

— Doamna Hubbard se întoarce.

Doctorul Constantine se simţea puţin vinovat. Îşi dădea seama acum că o tratase cam necavalereşte pe doamna Hubbard. Dar ea nu-i reproşă nimic. Toată energia şi zelul ei erau concentrate în altă parte.

— Am venit să vă spun ceva, neaparat, zise ea, gîfîind. Eu nu mai stau în compartimentul ăsta! Nu mai dorm aici la noapte, nici dacă îmi daţi un milion de dolari!

— Dar, doamnă...

— Ştiu ce-o să spuneţi, dar eu vă anunţ clar că nu mai vreau! Mai bine stau toată noaptea pe coridor!

Începu să plîngă.

— Oh, dac-ar şti fiica mea... dac-ar putea să mă vadă în ce hal sînt.

Poirot o întrerupse hotărît:

— N-aţi înţeles bine, doamnă. Cererea dumneavoastră este cu totul rezonabilă. Bagajul vă va fi de îndată transportat în alt compartiment.

Doamna Hubbard îşi luă batista de la ochi.

— Da? Oh, mă simt mai bine. Dar, fără îndoială că peste tot e plin, dacă nu cumva unul dintre domni...

Fu rîndul lui Bouc să vorbească:

— Bagajul dumneavoastră, doamnă, va fi dus în alt vagon. Veţi avea un compartiment în vagonul alăturat, cel de la Belgrad.

— Oh, e minunat. Ştiţi, nu sînt o femeie din cale-afară de nervoasă, dar să dorm în compartimentul acesta, despărţită doar cu o uşă de un mort... Se cutremură. Poţi să înnebuneşti de-a binelea aici.

— Michel, strigă Bouc, du acest bagaj într-unul din compartimentele libere din vagonul Atena – Paris.

— Da, domnule. Să aibă acelaşi număr ca acesta, 3?

— Nu, răspunse Poirot înaintea lui Bouc. Cred că doamna s-ar simți mai bine să aibă un alt număr, să zicem 12.

— Bine domnule.

Conducătorul ridică bagajul. Doamna Hubbard se întoarse spre Poirot, recunoscătoare.

— Sînteți foarte amabil și delicat. Apreciez asta, vă asigur.

— N-aveți pentru ce, doamnă. Vă vom însoți. Vrem să vă vedem instalată confortabil.

Doamna Hubbard, însoțită de cei trei bărbați, se îndreptă radioasă spre noua ei cușetă.

— E perfect.

— Vă convine, doamnă? Precum vedeți, e întocmai ca și cel pe care l-ați părăsit.

— Așa e... numai că-i cu fața în cealaltă parte. Dar nu contează. Trenurile astea merg mai întâi într-o direcție, apoi în alta. Îi spuneam fiicei mele: Aș vrea un compartiment cu fața la locomotivă, iar ea îmi zicea: De ce, mami, ăla nu-i bun pentru tine, că dacă dormi cu capul într-o parte, o să te trezești cînd trenul e în cealaltă parte. Și avea întru totul dreptate. Noaptea trecută am intrat în Belgrad cu fața și am plecat cu spatele.

— Oricum, doamnă, sînteți mulțumită acum?

— Ei bine, nu. N-aș putea spune asta. Stăm aici înzăpeziți, nimeni nu mișcă un deget, iar vaporul meu pleacă poimîine.

— Doamnă, spuse Bouc, nu uitați că toți sîntem în aceeași situație.

— Da, asta-i adevărat, recunosc doamna Hubbard. Dar nimeni altcineva n-a avut de-a face cu un asasin care să-i umble prin compartiment în miezul nopții.

— Ceea ce mă uluiește însă, spuse Poirot, este cum a putut asasinul să intre în compartimentul dumneavoastră, din moment ce ușa de acces, precum ne-ați spus, era încuiată. Sînteți sigură că era încuiată?

— Păi cum, suedeza a încercat-o în fața mea.

— Să reconstituim scena. Stăteți întinsă în pat, așa, și nu puteați vedea dacă era încuiată sau nu?

— Da, nu vedeam din cauza poșetei. Oh, trebuie să-mi cumpăr una nouă. Îmi face rău la stomac când o văd pe asta.

Poirot luă poșeta și o agăță de clanța ușii de acces.

— Întocmai, pricep, spuse el. Zăvorul e chiar sub clanță, iar poșeta îl acoperă. Din locul în care erați, deci, nu puteați vedea dacă zăvorul era pus sau nu.

— Păi, tocmai asta v-am spus!

— Iar domnișoara Ohisson stătea aici, între dumneavoastră și ușă. A verificat zăvorul și v-a spus că era închis.

— Exact.

— Totuși, doamnă, e posibil ca dînsa să se fi înșelat. Înțelegeți ce vreau să spun? Poirot era nerăbdător să-i explice: Zăvorul acesta nu-i decît o proeminență de metal... așa. Întors la dreapta, blochează ușa, lăsat drept, nu. Dînsa, probabil, a împins numai ușa, și cum ușa era încuiată de cealaltă parte, a tras concluzia că, de fapt, era încuiată de aici.

— Cred că e cam stupid din partea ei.

— Doamnă, oamenii cei mai buni, cei mai amabili, nu sînt întotdeauna și cei mai deștepți.

— Asta așa e, firește.

— Fiindcă veni vorba, doamnă, ați călătorit spre Smirna cu trenul?

— Nu. Am luat vaporul direct spre Istanbul. Un prieten de-al fiicei mele, domnul Johnson (un om cu totul admirabil, pe care mi-ar face plăcere să-l cunoașteți) m-a întâmpinat și m-a purtat prin tot Istanbulul. Orașul m-a dezamăgit foarte mult... Totul îi dă răpănat. Cît despre moscheile lor și papucii aceia uriași pe care trebuia să ți-i pui peste pantofi, ce să mai vorbim... Unde rămăsesem?

— Spuneți că domnul Johnson v-a întâmpinat...

— Întocmai. M-a văzut pe puntea unui vapor poștal francez care mergea la Smirna. Soțul fiicei mele aștepta pe chei. Ce-o să spună când o să audă ce mi s-a întâmplat! Fiică-mea zicea că asta e cea mai sigură și mai comodă călătorie imaginabilă. Nici nu te instalezi bine în compartimentul tău, spunea ea, și te și trezești la Paris, unde te așteaptă American Expresul. Și, oh – cum o să anulez acum traversarea cu vaporul? Ar trebui să-i înștiințez... dar nu pot face nimic. E îngrozitor...

Doamna Hubbard era gata să izbucnească din nou în plîns.

Poirot, care începuse să dea ușoare semne de nerăbdare, profită de ocazie:

— Ați suferit un șoc, doamnă. Chelnerul va primi instrucțiuni să vă aducă ceai și niște biscuiți.

— Nu-mi aduc aminte să mă fi omorît vreodată după ceai, articulă doamna Hubbard printre lacrimi. Asta e un obicei mai mult englezesc.

— Atunci cafea, doamnă. Aveți nevoie de un stimulent.

— Coniacul acela m-a înveselit cam prea tare. Cred că aș vrea niște cafea.

— Excelent. Trebuie să vă refaceți forțele.

— Să-mi refac, ce? Ia te uită ce expresie nostimă!

— Dar mai întâi, doamnă, o mică formalitate de îndeplinit. Îmi permiteți să cercetez bagajul dumneavoastră?

— Pentru ce?

— Vrem să examinăm bagajele tuturor pasagerilor. N-aș fi vrut să vă reamintesc o întâmplare neplăcută, dar nu uitați poșeta dumneavoastră...

— Oh, Dumnezeule! Poate aveți dreptate. N-aș mai suporta încă o surpriză.

Controlarea bagajului ei dură foarte puțin. Doamna

Hubbard nu-și luase prea multe lucruri cu ea: o cutie de pălării, o valiză ieftină și un sac de voiaj bine burdușit. Toată treaba ar fi durat și mai puțin dacă nu s-ar fi amestecat doamna Hubbard, rugându-l să umble cu multă grijă printre fotografiile „ficei mele” și ale unor copii cam urîței, „copiii ficei mele, nu-i așa că-s scumpi?”.

CAPITOLUL 15

MĂRTURIA BAGAJELOR
PASAGERILOR

După ce debită cîteva minciuni politicoase cu privire la „micuții” din fotografie și o asigură pe doamna Hubbard că va cere să-i fie adusă cafeaua, Poirot reuși să se retragă împreună cu cei doi prieteni.

— Vasăzică, cu primul bagaj n-am nimerit-o, observă Bouc. Cine urmează?

— Cred că ar fi mai comod s-o luăm compartiment cu compartiment. Ceea ce înseamnă că începem cu numărul 16, unde stă simpaticul nostru domn Hardman.

Hardman, care fuma un trabuc, îi întâmpină binevoitor:

— Intrați, domnilor... dacă așa ceva e omenеște cu puțință. E cam strîmt aici pentru o șuetă.

Bouc îi explică scopul vizitei lor, la care solidul detectiv dădu din cap cu înțelegere.

— E în regulă. Ca să fiu sincer, mă și miram că n-ați descins mai devreme. Astea sînt cheile mele, domnilor, iar dacă doriți să-mi cotrobăiți și prin buzunare, sînteți bineveniți. Să dau cuferele jos.

— Asta o s-o facă conductorul. Michel!

Cele două cufere ale lui Hardman fură repede cercetate și

puse la loc. Conțineau poate cam multă băutură alcoolică. Hardman le făcu cu ochiul.

— Nu te prea controlează la graniță, dacă te aranjezi cu conductorul. I-am strecurat un teanc de bancnote turcești, și pînă acum n-am avut niciun fel de bătaie de cap.

— Și la Paris?

Hardman le făcu iarăși cu ochiul.

— Pînă ajung eu la Paris, ce mai rămîne întră tocmai bine într-o sticlută cu apă de păr.

— Nu sînteți un adept al prohibiției, domnule Hardman, spuse Bouc zîmbind.

— Cum să vă spun, prohibiția nu mi-a dat niciodată de furcă.

— Aha, făcu Bouc. Bar clandestin. Articulă cuvintele tacticos, savurîndu-le. Denumirile voastre americane sînt atît de nostime, de expresive.

— Mi-ar place mult să mă duc în America, interveni Poirot.

— Ați avea de învățat cîteva metode moderne acolo, spuse Hardman. Europa trebuie să se trezească, prea e adormită.

— E adevărat că America e țara progresului, recunosc Poirot. Îi admir în multe privințe pe americani. Numai că – sau poate nu sînt eu în pas cu moda – femeile americane mi se par mai puțin fermecătoare decît compatrioatele mele. Cred că nu e nimic mai cochet și mai încîntător decît o tînără franțuzoaică sau belgiancă.

Hardman privea îngîndurat pe fereastră.

— Poate aveți dreptate, domnule Poirot, spuse el. Dar eu cred că fiecărui popor îi plac mai mult femeile din țara lui.

Clipi repede din ochi, parcă orbit de albul strălucitor al zăpezii.

— Te izbește în ochi, nu-i așa? remarcă el. Vă spun sincer,

domnilor, această poveste a început să-mi calce pe nervi. Crima, și zăpada, și toate celelalte – și pe deasupra nu putem face nimic. Doar să zaci și să-ți omori timpul. Aș vrea să mă ocup de ceva sau de cineva.

— Iată autenticul neastîmpăr al oamenilor din vest, exclamă Poirot, zîmbind.

Conducătorul puse în ordine bagajele, și cei trei trecură mai departe.

Colonelul Arbuthnot stătea într-un colț, trăgînd din pipă și citind o revistă. Poirot îl puse la curent cu misiunea lor. Colonelul nu avu nimic de obiectat. Bagajul lui se compunea din două geamantane mari, de piele.

— Restul lucrurilor le-am trimis cu vaporul, le explică el.

Ca majoritatea celor din breasla lui, colonelul știa să-și țină lucrurile în ordine. Examinarea bagajului luă doar cîteva minute. Poirot observă un pachet de curățiitoare de pipă.

— Folosiți întotdeauna același tip? se interesă el.

— De obicei. Bineînțeles, dacă mi le pot procura.

— Aha, făcu Poirot.

Curățiitoarele din bagaj erau identice cu cel găsit în compartimentul lui Ratchett.

Doctorul Constantine remarcă același lucru cînd fură din nou pe coridor.

— Totuși, murmură Poirot, nu-mi vine să cred. Nu-i genul lui, și cînd ai spus asta, ai spus de fapt totul.

Ușa următoare era închisă. Era compartimentul prințesei Dragomiroff. Bătură la ușă. Dinăuntru se auzi vocea mai profundă a prințesei.

— Intra.

Bouc fu purtătorul lor de cuvînt. Foarte reverențios, îi explică prințesei motivul pentru care îndrăzneau s-o deranjeze.

Prințesa îl ascultă în tăcere. Fața ei mică, de broască, era absolut nemișcată.

— Dacă e necesar, domnilor, spuse ea, calm, după ce Bouc termină, atunci așa să fie. Camerista mea are cheile. Ea vă va da și o mână de ajutor.

— Camerista ține întotdeauna cheile la ea, doamnă? întrebă Poirot.

— Bineînțeles, domnule.

— Și dacă, în timpul nopții, la graniță, vameșii cer să vadă un bagaj?

Bătrîna doamnă ridică din umeri.

— E foarte puțin probabil. Dar dacă totuși se întâmplă, conductorul s-ar duce s-o cheme.

— Asta înseamnă că, implicit, aveți încredere în ea?

— V-am mai spus acest lucru, rosti prințesa, calm. Nu angajez oameni în care să n-am încredere.

— Da, spuse Poirot, absent. Încrederea înseamnă ceva în ziua de azi. E probabil mai bine să ai o femeie modestă, pe care să te poți bizui, decît o cameristă mai șic, vreo pariziancă spilcuită, să zicem.

Poirot observă ochii negri, inteligenți, întorcîndu-se încet spre el și fixîndu-l.

— Ce vreți să spuneți cu asta, domnule Poirot?

— Eu? Nimic, doamnă, nimic.

— Ba da. Credeți, nu-i așa, că ar fi fost mai nimerit să am o franțuzoaică elegantă, care să se ocupe de toaleta mea?

— Ar fi fost, poate, mai obișnuit, doamnă.

Ea clătină din cap.

— Schmidt îmi e devotată. Articulă încet, zăbovind parcă pe cuvinte: Devotamentul e de neprețuit.

Camerista sosi cu cheile. Prințesa îi vorbi pe nemțește. Îi spuse să deschidă valizele și să-i ajute pe domni să le cerceteze. Apoi ieși pe coridor și rămase la fereastră, privind

afară. Poirot îi ținu companie, lăsându-l pe Bouc să se ocupe de bagaje.

Ea îl privi zîbind răutăcios.

— Nu sînteți curios să știți ce conțin geamantanele mele?

— E vorba, doamnă, doar de o formalitate.

— Sînteți așa de sigur?

— În cazul dumneavoastră, da.

— Și totuși, am cunoscut-o și am îndrăgit-o pe Sonia Armstrong. Ce aveți de spus? Că nu mi-am mînjit mîinile omorînd o canalie ca acest Cassetti? Poate aveți dreptate.

Tăcu cîteva clipe, apoi spuse:

— Știți ce mi-ar fi plăcut să-i fac? Mi-ar fi plăcut să-i chem pe servitorii mei și să le spun: Biciuiți-l pe acest om pînă-și dă sufletul și azvîrliți-l la gunoi. Așa se rezolvau lucrurile astea pe cînd eram tînră, domnule.

Poirot o asculta atent. După ce termină ce avu de spus, prințesa se întoarse spre el, enervată.

— Nu spuneți nimic, domnule Poirot. Mă întreb ce gîndiți.

El o privi în față.

— Cred, doamnă, că forța dumneavoastră stă în voință și nu în brațe.

Ea își coborî ochii înspre brațele subțiri, înveșmîntate în negru, înspre mîinile galbene, nervoase, ca niște gheare, împodobite cu inele.

— E adevărat, n-am deloc forță în ele. Nici nu știu dacă trebuie să mă bucur, sau să mă întristez pentru asta.

Apoi, deodată, se întoarse brusc și intră în compartiment, unde camerista tocmai punea la loc hainele în geamantane.

Bouc începu din nou cu scuzele, dar prințesa i-o reteză scurt.

— Nu-i nevoie să vă scuzați, domnule. A fost comisă o crimă. De aceea trebuie luate unele măsuri. Asta-i tot.

— Sînteți foarte amabilă, doamnă.

La salutul lor, prințesa înclină ușor capul.

Ușile următoarelor două compartimente erau închise.

Bouc se opri nehotărît, scărpinîndu-se în cap.

— La dracu! exclamă el. E cam penibil. Au pașapoarte diplomatice. Bagajele lor sînt scutite de control.

— De controlul vamal, da. Dar o crimă e cu totul altceva.

— Știu. Totuși, n-aș vrea să avem complicații...

— Nu te necăji, prietene. Contele și contesa ne vor înțelege. Ai văzut ce amabilă a fost prințesa Dragomiroff.

— E într-adevăr, o adevărată doamnă. Și aceștia au același rang, dar contele mi-a făcut impresia unui bărbat cam impulsiv. Nu s-a arătat prea încîntat cînd ai insistat să stai de vorbă cu soția lui. Iar asta îl va înfuria și mai mult. Ce-ar fi... oh, dacă i-am omite pe ei. În fond, nu pot să aibă vreun amestec în toată tărășenia asta. De ce să mă leg la cap cînd nu mă doare.

— Nu sînt de aceeași părere, spuse Poirot. Sînt convins că contele Andrenyi o să ne înțeleagă. Oricum, nu strică să încercăm.

Și, înainte ca Bouc să apuce să-i răspundă, ciocăni ușor în ușa compartimentului cu numărul 13.

Dinăuntru se auzi:

— Intră!

Contele ședea într-un colț, lîngă ușă, și citea. Contesa stătea ghemuită în celălalt colț, lîngă fereastră. Capul îi era rezemat de o pernă și părea că doarme.

— Scuzați, domnule conte, începu Poirot. Vă rog să ne iertați pentru prezența noastră inoportună, dar sîntem nevoiți să cercetăm bagajele tuturor călătorilor. În cele mai multe dintre cazuri e vorba doar de o simplă formalitate. Domnul Bouc e de părere că, întrucît aveți pașaport

diplomatic, puteți pe bună dreptate să cereți să fiți scutit de un asemenea control.

Contele păru să chibzuiască o clipă.

— Mulțumesc, spuse el, dar nu țin să se facă o excepție în ce mă privește. Aș prefera ca bagajele noastre să fie controlate la fel ca toate celelalte.

Se întoarse către soția lui:

— Cred că n-ai nimic împotriva, Elena?

— Absolut deloc, răspunse contesa fără să șovăie.

Controlul fu rapid și cam de mintuală. Poirot părea că încearcă să-și ascundă stînjeneala, făcînd tot felul de remarci lipsite de noimă, cum ar fi:

— Cartea de vizită de pe geamantanul acesta e complet muiată, doamnă, în timp ce ridică de jos o valiză de piele albastră cu inițialele ei și cu o mică coroană nobiliară.

Contesa nu-i răspunse. Părea, într-adevăr, cam plictisită de forfota din jurul ei, și rămase ghemuită în colț, privind visătoare pe fereastră, în vreme ce ceilalți își vedeau de treabă în compartimentul vecin.

Poirot încheie controlul deschizînd dulăpiorul de deasupra chiuvetei și aruncînd o privire fugară înăuntru: un burete, cremă de față, pudră și o sticlută mică cu eticheta „Trional”.

Apoi, după ce-și ceru încă o dată scuze, echipa de anchetatori se retrase.

Urmară, la rînd, compartimentul doamnei Hubbard, al lui Ratchett și, în sfîrșit, al lui Poirot.

Se îndreptară apoi spre compartimentele de clasa a doua. Primul – numerele 10 și 11 – era ocupat de Mary Debenham, care tocmai citea o carte, și de Greta Ohisson, care dormea. La intrarea lor suedeza se trezi, tresărînd.

Poirot își repetă povestea. Suedeza părea tulburată. Mary

Debenham – calmă ca de obicei. Poirot se adresează întâi suedezei.

— Dacă ne dați voie, domnișoară, vom începe cu bagajul dumneavoastră, și apoi poate veți fi atât de bună să mergeți să vedeți cum se mai simte doamna Hubbard. Am mutat-o într-unul din compartimentele din celălalt vagon, dar se mai resimte încă serios de pe urma șocului. Am cerut să i se aducă niște cafea. Bănuiesc însă că face parte din acei oameni care au nevoie de cineva cu care să stea de vorbă, așa cum au nevoie de apă.

Suedeza se arată de îndată plină de înțelegere. Se va duce imediat. Biata doamnă, trebuie să fi avut într-adevăr un șoc teribil, și apoi și așa era necăjită de pe urma călătoriei și a faptului că s-a despărțit de fiica ei. Da, firește, o să se ducă imediat – nu, geamantanul nu e încuiat – și o să ia cu ea și niște săruri de amoniac.

Ieși grăbită. Lucrurile îi fură repede examinate. Avea foarte puține. Se vedea că nu observase încă lipsa plasei de sîrmă din cutia de pălării.

Mary Debenham puse, în sfîrșit, cartea deoparte și-l urmări cu privirea pe Poirot. La rugămintea acestuia, îi întinse cheile. În vreme ce el dădea jos un geamantan și-l deschidea, îi spuse:

— De ce-ați trimis-o de aici, domnule Poirot?

— Eu, domnișoară? M-am gândit numai că trebuia să aibă grijă de doamna Hubbard.

— Un pretext excelent... dar oricum, pretext.

— Nu vă înțeleg, domnișoară.

— Cred că mă înțelegeți foarte bine.

Îi zîmbi.

— Doreați să rămîn singură, nu-i așa?

— Îmi puneți în gură cuvintele dumneavoastră, domnișoară.

— Și idei în cap, nu? Nu, nu e chiar așa. Ideile sînt dinainte acolo. Am dreptate, nu-i așa?

— Domnișoară, noi avem un proverb...

— Cine se scuză, se acuză. Asta voiăți să spuneți? Trebuie să recunoașteți că am un oarecare spirit de observație, ca și bun simț de altfel. Nu știu din ce motiv v-ați băgat în cap că știu ceva în legătură cu această poveste murdară... asasinarea unui om pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte.

— Astea-s fantezii, domnișoară.

— Nu sînt niciun fel de fantezii. Dar mi se pare că se pierde o groază de vreme nespunîndu-se adevărul... bătînd așa apa în piuă, în loc de a da cărțile pe față.

— Iar dumneavoastră nu vă place să pierdeți timpul. Preferăți să puneți punctul pe i. Vă plac metodele directe. *Eh bien*, vă voi oferi o astfel de metodă directă. Vă voi ruga să-mi lămuriți sensul anumitor cuvinte pe care le-am auzit pe cînd veneam împreună din Siria. Coborîsem din tren ca să mă mai dezmořesc. Asta se întîmpla în gara Konia. Din noapte mi-a ajuns la ureche vocea dumneavoastră și a colonelului. Îi spuneți: „Nu acum, nu acum. Cînd totul se va termina. Cînd va rămîne undeva departe, în urma noastră.” Ce voiăți să spuneți cu aceste cuvinte, domnișoară?

Ea îi răspunse foarte liniștită.

— Credeți că mă refeream la... crimă?

— Eu sînt acela care întrebă, domnișoară.

Ea suspină, cu gîndurile aiurea. Apoi, parcă deșteptîndu-se din visare, îi spuse:

— Aceste cuvinte au un înțeles, domnule, pe care însă nu vi-l pot spune. Pot numai să vă dau în mod solemn cuvîntul meu de onoare că pe acest Ratchett l-am văzut pentru prima oară în viață aici, în tren.

— Deci refuzați să-mi explicați acele cuvinte?

— Da, dacă vreți s-o luați așa, refuz. Se refereau... la o sarcină pe care mi-o asumasem.

— O sarcină care a fost îndeplinită?

— Ce vreți să spuneți?

— A fost îndeplinită, nu-i așa?

— Ce vă face să gândiți astfel?

— Ascultați, domnișoară, o să vă reamintesc un alt incident. În ziua în care trebuia să ajungem la Istanbul, trenul a avut o întârziere. Erați foarte agitată, dumneavoastră de obicei atît de calmă, de controlată. Vă pierduserăți calmul.

— Nu voiam să scap legătura.

— Așa spuneți dumneavoastră. Dar trebuie să știți că Orient Expresul pleacă din Istanbul în fiecare zi. Chiar dacă ați fi scăpat legătura, întârzierea dumneavoastră ar fi fost de numai douăzeci și patru de ore.

Pentru prima oară domnișoara Debenham păru că-și pierde răbdarea.

— Se pare că dumneavoastră nu realizați că cineva poate avea prieteni care să-l aștepte la sosirea la Londra și că o întârziere de o zi îți dă peste cap toate aranjamentele și-ți creează o groază de neplăceri.

— Aha, deci asta era! Prieteni care vă așteptau la gară și pe care nu viați să-i încurcați?

— Bineînțeles...

— Și totuși... e curios...

— Ce e curios?

— Acum, în acest tren... avem din nou o întârziere. Și încă o întârziere mult mai serioasă, cu atît mai mult cu cît nu există nicio posibilitate de a trimite o telegramă prietenilor dumneavoastră sau de a comunica cu ei... la distanță... la distanță...

— La distanță lungă? Vreți să spuneți, prin telefon.

— Ah, da, convorbire la depărtare, cum spuneți dumneavoastră în Anglia.

Mary Debenham zîmbi fără să vrea.

— Convorbire interurbană, îl corectă ea. Întocmai, precum spuneți, e foarte neplăcut să nu poți trimite o vorbă, prin telegraf sau telefon.

— Și totuși, domnișoară, de data asta comportarea dumneavoastră e cu totul diferită. Nu vă mai manifestați neliniștea. Atitudinea dumneavoastră e calmă și filosofică.

Mary Debenham se înroși și își mușcă buzele. Nu mai părea dispusă să zîmbească.

— Nu răspundeți, domnișoară?

— Îmi pare rău, dar nu știam că ar mai fi ceva de răspuns.

— Să-mi explicați schimbarea atitudinii dumneavoastră.

— Domnule Poirot, nu credeți că vă agitați în fond pentru niște nimicuri?

Poirot ridică brațele într-un gest de scuză.

— Ăsta-i poate păcatul nostru, al detectivilor. Ne așteptăm ca purtarea cuiva să fie întotdeauna logică, consecventă. Nu vrem să ținem seama de schimbările de atitudine.

Mary Debenham tăcu.

— Îl cunoașteți bine pe colonelul Arbuthnot, domnișoară?

Poirot avu impresia că această schimbare de subiect o mai liniști.

— L-am întâlnit pentru prima oară în această călătorie.

— Aveți vreun motiv să credeți că l-ar fi putut cunoaște dinainte pe Ratchett?

Ea scutură din cap cu hotărîre.

— Sînt absolut sigură că nu l-a cunoscut.

— De ce sînteți atît de sigură?

— Din cele spuse de el.

— Și totuși, trebuie să știți, domnișoară, că pe podeaua compartimentului lui Ratchett am găsit un curățitor de pipă. Iar colonelul Arbuthnot este singurul din tren care fumează pipă.

Poirot o urmări atent, dar ea nu se arătă nici surprinsă, nici emoționată. Spuse doar:

— E absurd. Colonelul Arbuthnot este ultimul om din lume care să aibă un amestec în vreo crimă... mai ales într-o crimă teatrală ca aceasta.

Observația ei concorda atât de mult cu opinia pe care și-o făcuse și el, încât Poirot era pe punctul să-i dea dreptate. Îi replică în schimb:

— Trebuie să vă reamintesc că nu-l cunoașteți foarte bine, domnișoară.

Ea înălță din umeri.

— Cunosc destul de bine genul.

Poirot o întreabă foarte blînd:

— Și tot refuzați să-mi spuneți ce înseamnă aceste cuvinte: „Cînd totul va rămîne undeva, departe, în urma noastră”?

— Nu mai am altceva de spus, i-o tăie ea, rece.

— Nu-i nimic, rosti Hercule Poirot. Tot voi afla.

Se înclină și ieși din compartiment, închizînd ușa după el.

— Crezi c-a fost bine ce-ai făcut? îl întreabă Bouc. Ai pus-o în gardă... și pe ea, și pe colonel.

— Prietene, dacă vrei să prinzi un iepure, vîri o nevăstuică în vizuină, și dacă iepurele e acolo, o zbughește afară. Asta-i tot ce-am făcut.

Intrară împreună în compartimentul Hildegardei Schmidt. Aceasta îi aștepta, respectuoasă, dar deloc emoționată.

Poirot aruncă o privire în valijoara așezată pe banchetă,

apoi îi făcu semn conductorului să dea jos geamantanul cel mare aflat pe plasa de deasupra.

— Cheile, te rog.

— Nu e încuiat, domnule.

Poirot desfăcu închizătoarele și ridică capacul.

— Aha, exclamă el, întorcându-se spre Bouc. Ții minte ce ți-am spus. Ia privește aici o clipă!

Deasupra hainelor, înfășurată la repezeală, se afla o uniformă cafenie de conductor.

Nepăsarea femeii dispăru ca prin farmec.

— Ah, strigă ea. Asta nu-i a mea. Nu eu am pus-o acolo. N-am deschis deloc geamantanul de când am plecat din Istanbul. E așa cum vă spun.

Privea speriată când la unul, când la altul.

Poirot o luă cu blindețe de mână și încercă s-o liniștească.

— Nu-i nimic, totul e în ordine. Te credem. Nu te frământa. Sînt așa de sigur că n-ai ascuns dumneata uniforma, pe cît sînt de sigur că ești o bună bucătăreasă. Înțelegi? Ești o bună bucătăreasă, nu-i așa?

Speriată, femeia surîse fără să vrea.

— Da, așa e. Toate doamnele la care am lucrat spuneau așa. Eu...

Se opri, cu gura larg deschisă, din nou speriată.

— Nu, nu, te asigur că totul e în regulă. O să-ți spun cum s-au întîmplat de fapt lucrurile. Acest om, vreau să spun cel îmbrăcat în uniforma de conductor, a ieșit din compartimentul celui asasinat. S-a ciocnit de dumneata. Asta a fost neșansa lui; sperase că nu-l va vedea nimeni. Ce să faci atunci? Trebuie să scape de uniforma care nu-l mai apăra, ci dimpotrivă, îl punea în pericol.

Privirea îi alunecă înspre Bouc și doctorul Constantine, care-l ascultau cu atenție.

— Afară, totu-i înzăpezit, înțelegi. Zăpada îi încurcă toate

planurile. Unde ar putea să ascundă hainele de pe el? Toate compartimentele sînt ocupate. Ba nu, trece pe lîngă unul a cărui uşă e deschisă, semn că pasagerul lipseşte. Trebuie să fie al femeii de care tocmai se ciocnise. Se strecoară înăuntru, dă jos de pe el uniforma şi o vîră în grabă într-un geamantan din plasa de bagaje. O să mai treacă vreme pînă o s-o descopere cineva, şi-o fi spus el.

— Şi apoi? întrebă Bouc.

— La asta mai trebuie să cugetăm, vorbi Poirot, cu o sclipire de avertizare în ochi.

Luă în mîna tunică. Un nasture, al treilea, lipsea. Poirot băgă mîna în buzunarul tunicii şi scoase un şperaclu.

— Iată cum a putut omul nostru să treacă prin uşi încuiate, remarcă Bouc. Întrebările pe care i le-ai pus doamnei Hubbard au fost inutile. Încuiată sau nu, omul a putut trece cu uşurinţă prin uşa de acces. Şi vorba ceea, dacă e să existe o uniformă de conductor, de ce n-ar exista şi o cheie de conductor?

— De ce nu, într-adevăr, repetă Poirot.

— Am fi putut de fapt să ştim acest lucru. Îţi aminteşti că Michel spusese că uşa compartimentului doamnei Hubbard dinspre coridor era încuiată în momentul cînd a venit, după ce-l sunase?

— Întocmai, domnule, confirmă conductorul. Iată de ce mi-am spus că doamna trebuie să fi visat.

— Dar acum e clar, continuă Bouc. Omul nostru intenţiona să încuie la loc uşa de acces, dar auzind probabil mişcări în pat, s-a speriat.

— Nu ne mai rămîne, observă Poirot, decît să găsim şi chimonoul vişiniu.

— Într-adevăr. Şi să nu uităm că ultimele două compartimente rămase sînt ocupate de bărbaţi.

— Oricum, ne vom face datoria.

— Oh, bineînțeles. De altfel, îmi amintesc ce ne-ai spus. Hector Macqueen se arată foarte binevoitor.

— Și eu aș fi făcut la fel, spuse el, zîmbind amar. Îmi dau seama că sînt, fără îndoială, cel mai suspect individ din tren. Nu mai urmează decît să găsiți un testament, prin care bătrînul să-mi fi lăsat banii lui și totul s-ar lămurii cum nu se poate mai bine.

Bouc îi aruncă o privire bănuitoare.

— E doar o glumă, se grăbi Macqueen să îndrepte lucrurile. În realitate, nu mi-a dat niciodată un ban. I-am fost pur și simplu de folos... cu limbile străine pe care le cunosc, și cu altele. Ești în aer, ca să spun așa, dacă nu vorbești decît limba de-acasă. Nu sînt lingvist, dar mă descurc binișor cu cele cîteva fraze franțuzești, nemțești sau italienești pe care trebuie să le debitezi, cît mai înfipt posibil, cînd intri într-un magazin sau hotel.

Vocea îi era mai ascutită ca de obicei. Părea că nu se simte prea în largul lui, în ciuda efortului vizibil pe care îl făcea.

Se auzi vocea lui Poirot.

— N-am găsit nimic. Nici măcar un testament compromițător.

Macqueen răsuflă ușurat.

— Mi-ați luat o greutate de pe inimă, spuse el mai bine dispus.

În sfîrșit, ultimul compartiment. Nici bagajele italianului și ale valetului nu conțineau nimic suspect.

Cei trei stăteau la capătul vagonului și priveau unul la altul.

— Ce facem acum? întrebă Bouc.

— Ne întoarcem în vagonul restaurant, spuse Poirot. Știm acum tot ce se poate ști. Avem mărturiile pasagerilor, ale bagajelor lor, ale ochilor noștri. Nu mai putem aștepta de

nicăieri vreun alt ajutor. Acum trebuie doar să ne punem mintea la lucru.

Cotrobăi în buzunar după pachetul de țigări. Era gol.

— Vă ajung într-o clipă, le spuse. Mă duc să-mi iau țigările. Foarte încurcată și bizară poveste. Cine o fi purtat acel chimono vișiniu? Și unde o fi el acum? Tare mult aș vrea să știu. E ceva aici... un element care-mi scapă! Dar despre asta, mai vorbim noi. Scuzați-mă o clipă.

O luă grăbit înspre compartimentul lui. Știa că mai avea o rezervă de țigări într-una din valize. O coborî de pe plasă și o deschise.

Se dădu surprins înapoi.

Împăturit cu grijă și așezat deasupra hainelor lui – un chimono subțire, de culoare vișinie, cu balauri brodați.

— Așa, carevasăzică, murmură el. O sfidare. Prea bine, o accept.

PARTEA III
POIROT SE AȘAZĂ ȘI CUGETĂ

CAPITOLUL I
CARE DINTRE EI?

Intrînd în vagonul restaurant, îi zări pe Bouc și pe doctorul Constantine stînd de vorbă. Bouc părea deprimat.

— Iată-l, spuse el, văzîndu-l pe Poirot.

Apoi adăugă, în timp ce acesta se așeza:

— Dacă rezolvi acest caz, *mon cher*, voi începe într-adevăr să cred în miracole!

— Te frămîntă, nu-i așa?

— Dar bineînțeles că mă frămîntă. Din păcate, nu pricep nimic.

— De acord cu dumneata, spuse doctorul. Îl privi nerăbdător pe Poirot: Ca să fiu sincer, nu văd ce ai mai putea face.

— Nu? spuse Poirot absent.

Luă o țigară din pachet și o aprinse. Avea o privire visătoare.

— Pentru mine, asta-i toată frumusețea cazului nostru, începu el. Nu putem folosi niciuna din metodele obișnuite. Acești oameni, cărora le-am înregistrat declarațiile, au spus adevărul, sau au mințit? Nu avem niciun mijloc de a verifica acest lucru, cu excepția celor pe care le putem născoci noi înșine. E și ăsta un exercițiu intelectual.

— Toate astea-s foarte frumoase, spuse Bouc. Vorba e, pe ce te sprijini?

— O să vă spun de îndată. Avem mărturiile pasagerilor și cele ale propriilor noștri ochi...

— Grozave mărturii, ale pasagerilor! Nu ne spun absolut nimic.

Poirot clătină din cap.

— Nu sînt de părerea dumitale, prietene. Declarațiile călătorilor conțin cîteva indicii interesante.

— Așa o fi, spuse Bouc sceptic, dar eu nu le-am observat.

— Pentru că n-ai fost atent.

— Și ce, mă rog, mi-a scăpat?

— Uite, numai un exemplu: prima declarație, cea a tînărului Macqueen. După părerea mea, o frază de-a lui e foarte importantă.

— Cea despre scrisori?

— Nu, nu aceea. După cîte îmi amintesc, cuvintele lui au fost următoarele: „Călătoream mult. Domnul Ratchett voia să vadă lumea. Îl stînjenea faptul că nu cunoștea nicio limbă străină. Eram mai mult ghid decît secretar”.

Se uită la doctor, apoi la Bouc.

— Cum? Nu remarcați? Oh, dar asta-i de neiertat, cu atît mai mult cu cît ați mai avut încă o șansă să pricepeți, chiar adineauri, cînd același Macqueen ne-a spus: „Ești în aer, ca să spun așa, dacă nu vorbești decît limba de-acasă”.

— Vrei să spui că...? Bouc părea uluit.

— Într-un cuvînt, avem tot ce voiam să știm. Ei bine, asta e! Ratchett nu vorbea deloc franțuzește. Și totuși, cînd conductorul s-a prezentat la el, după ce fusese sunat, o voce i-a spus în franțuzește că era o greșală și că nu dorea nimic. De altfel, era o frază perfect idiomatică, pe care n-ar fi putut-o folosi un om care nu știa decît cîteva cuvinte franțuzești. „*Ce n'est rien. Je me suis trompé*”.

— E adevărat, strigă Constantine, înfierbîntat. Ar fi trebuit să ne dăm seama! Acum îmi amintesc că ne-ai atras atenția asupra lor, cînd ni le-ai repetat. Și acum înțeleg de ce te-ai ferit să te încrezi în indicația ceasului sfărîmat pe care l-am găsit. Asta înseamnă că la unu fără douăzeci și trei de minute, Ratchett era mort...

— Și că cel care vorbea era asasinul lui! completă Bouc impresionat.

Poirot făcu un gest de dezaprobare.

— Să nu ne pripim. Și să nu luăm drept bun mai mult decît știm în realitate. Cred că e mai sigur să spunem că la acea oră, adică la unu fără douăzeci și trei de minute, altcineva decît Ratchett se afla în compartimentul acestuia, și că acest altcineva era fie francez, fie vorbea curent franțuzește.

— Ești foarte prudent, bătrîne.

— Trebuie să înaintăm pas cu pas. Nu avem nicio dovadă reală că Ratchett era mort la acea oră.

— După cîte îmi amintesc, un strigăt te-a sculat pe dumneata din somn.

— Da, într-adevăr.

— Într-un fel, spuse Bouc preocupat, această descoperire nu schimbă prea mult lucrurile. Ai auzit pe cineva mișcîndu-se alături. Acest cineva nu era Ratchett, ci celălalt. Își spăla, fără îndoială, mîinile de sînge, ștergea urmele și ardea scrisoarea compromițătoare. Apoi a așteptat pînă cînd s-a făcut complet liniște și, crezînd că e în afară de orice primejdie și că drumul e liber, a încuiat și a zăvorît pe dinăuntru ușa dinspre coridor, a descuiat ușa de acces spre compartimentul doamnei Hubbard și s-a strecurat înăuntru. De fapt, așa ne-am gîndit și noi, cu diferența că Ratchett fusese omorît cam cu o jumătate de oră mai devreme și că ceasul fusese pus la unu și un sfert, pentru a-i da un alibi.

— Un alibi nu prea grozav, spuse Poirot. Limbile ceasului arătau unu și un sfert, adică tocmai momentul cînd ucigașul a părăsit de fapt scena crimei.

— Adevărat, spuse Bouc puțin zăpăcit. Atunci, ce-ți spune ceasul?

— Dacă limbile au fost mutate, spun dacă, atunci ora la care au fost puse trebuie să aibă o semnificație. Cel mai firesc ar fi să suspectăm pe oricine are un alibi serios pentru timpul indicat de ceas, adică unu și un sfert.

— Da, da, spuse doctorul, raționamentul e corect.

— Trebuie, de asemenea, să acordăm puțină atenție momentului cînd a pătruns asasinul în compartiment. Mai precis – cînd anume i s-a oferit ocazia favorabilă pentru a face aceasta? Dacă nu cumva îl bănuim de complicitate pe adevăratul conductor, atunci putem conchide că singura ocazie a fost în timpul opririi trenului la Vincovici. După plecarea trenului din Vincovici, conductorul stătea cu fața la coridor. Și dacă în mod normal, niciunul dintre pasageri nu s-ar fi uitat la un însoțitor de vagon, singurul care ar fi remarcat prezența unui impostor ar fi fost tocmai adevăratul conductor. Dar în timpul opririi de la Vincovici, conductorul a coborît pe peron. Deci, calea era liberă.

— Și, conform raționamentului nostru anterior, asasinul trebuia să fie unul dintre călători, spuse Bouc. Deci, ne întoarcem de unde plecasem – care din ei?

Poirot zîmbi.

— Am întocmit o listă, spuse el. Consultînd-o, vă puteți reîmprospăta memoria.

Doctorul și Bouc se aplecară asupra foi de hîrtie pe care le-o întinse Poirot. Era concepută cu grijă, metodic; pasagerii erau trecuți în ordinea în care fuseseră anchetați.

. . .

HECTOR MACQUEEN

MOTIV

ALIBI

DOVEZI ÎMPOTRIVA LUI

Amănunte suspecte

- cetățean american. Cușeta numărul 6. Clasa a doua.

Poate ruperea cîrdășiei cu cel asasinat?

De la miezul nopții la 2 dimineța. (De la miezul nopții la 1.30 confirmat de colonelul Arbuthnot, iar de la 1.15 la 2 confirmat de către conductor).

Nici una.

Nici unul.

CONDUCTORUL — PIERRE MICHEL

Motiv

Alibi

DOVEZI ÎMPOTRIVA LUI

Amănunte suspecte

- cetățean francez.

NICI UNUL.

De la miezul nopții la 2 dimineța. (Văzut de H.P. pe coridor, în intervalul în care s-a auzit vocea din compartimentul lui Ratchett, adică la 12.37. De la 1 la 1.16, confirmat de ceilalți doi conductori).

Nici una.

Uniforma de conductor găsită constituie un punct în favoarea lui, întrucât se pare că era destinată să arunce bănuiala asupra lui.

EDWARD MASTERMAN

Motiv

ALIBI

DOVEZI ÎMPOTRIVA LUI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

- CETĂȚEAN BRITANIC. CUȘETA NUMĂRUL 4. CLASA A DOUA.

Probabil ruperea relațiilor cu decedatul, al cărui valet era.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de Antonio Foscarelli).

Nici una, exceptînd faptul că e singurul bărbat avînd înălțimea și talia potrivite pentru uniforma de conductor. Pe de altă parte, e puțin probabil că vorbește bine franțuzește.

DOAMNA HUBBARD

MOTIV

Alibi

DOVEZI ÎMPOTRIVA EI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

- CETĂȚEANĂ AMERICANĂ. CUȘETA NUMĂRUL 3. CLASA ÎNTÎL.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața — nici unul.

Povestea cu bărbatul din compartimentul ei, susținută de declarațiile lui Hardman și ale cameristei Schmidt.

GRETA OHLSSON

MOTIV

Alibi

- CETĂȚEANĂ SUEDEZĂ. CUȘETA NR 10. CLASA A DOUA.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața (Confirmat de Mary Debenham). Notă. A fost ultima care l-a văzut pe Ratchett în viață.

PRINȚESA DRAGOMIROFF

Motiv

ALIBI

DOVEZI ÎMPOTRIVA EI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

- cetățeană franceză naturalizată. Cușeta nr. 14. Clasa întâi.

Cunoștință intimă a familiei Armstrong, nașă a Soniei Armstrong.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de conductor și de cameristă).

Nici una.

CONTELE ANDRENYI

. . .

MOTIV

Alibi

- CETĂȚEAN UNGUR. PAȘAPORT DIPLOMATIC. CUȘETA NR. 13.
Clasa întâi.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de
conductor, fără să acopere intervalul de la 1 la 1.15).

CONTESA ANDRENYI

Motiv

Alibi

- VEZI MAI SUS. CUȘETA 12.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. A luat trional și a
dormit. (Confirmat de soțul ei. Sticluța cu trional în
dulăpiorul din baie).

COLONELUL ARBUTHNOT

Motiv

Alibi

DOVEZI ÎMPOTRIVA LUI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

cetățean britanic. Cușeta nr. 15. Clasa întâi.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. Stat de vorbă cu
MacQueen pînă la 1.30. S-a dus în compartimentul lui și nu l-a
mai părăsit. (Confirmat de MacQueen și de conductor).

Curațitorul de pipă.

CYRUS HARDMAN

Motiv

Alibi

DOVEZI ÎMPOTRIVA LUI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

- cetățean american. Cușeta nr. 16.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de MacQueen și de conductor).

Nici una.

ANTONIO FOSCARELLI

Motiv

Alibi

DOVEZI ÎMPOTRIVA LUI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

- cetățean american (de origină italiană). Cușeta nr. 5.

Clasa a doua.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de Edward Masterman).

Nici una, exceptînd faptul că arma folosită ar părea să se potrivească temperamentului său (a se vedea domnul Bouc).

MARY DEBENHAM

MOTIV

Alibi

DOVEZI ÎMPOTRIVA EI SAU AMĂNUNTE SUSPECTE

cetățeană britanică. Cușeta nr. 11 Clasa a doua.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de Greta Ohlsson).

Convorbirea surprinsă de H.P. și refuzul ei de a o explica.

HILDEGARDE SCHMIDT

Motiv

Alibi

- cetățeană germană. Cușeta nr. 8. Clasa a doua.

Nici unul.

De la miezul nopții la 2 dimineața. (Confirmat de conductor și de stăpîna ei). S-a dus la culcare. Trezită de către conductor, în jurul orei 12.38, s-a dus la stăpîna ei.

NOTĂ:

Mărturiile pasagerilor sînt susținute de declarația conductorului, potrivit căreia nimeni nu a intrat sau ieșit în sau din compartimentul lui Ratchett între miezul nopții și ora 1 (cînd conductorul s-a dus în celălalt vagon) și între 1.15 și 2.

— ÎNȚELEGEȚI, SPUSE POIROT, ACEST DOCUMENT ESTE numai un rezumat al declarațiilor pe care le-am auzit, aranjat astfel din motive practice.

Bouc i-l dădu înapoi cu o figură necăjită.

— Nu m-a lămurit, spuse el.

— Poate că acesta e mai pe gustul dumitale, spuse Poirot, zîbind, și-i întinse o a doua foaie de hîrtie.

CAPITOLUL 2

ZECE ÎNTREBĂRI

Pe hîrtie era scris:

LUCRURI CARE TREBUIE LĂMURITE.

1. Batista cu inițiala H. cui îi aparține?
2. Curățătorul de pipă. Lăsat de colonelul Arbuthnot, sau de cine?
3. Cine purta chimonoul vișiniu?
4. Cine era bărbatul sau femeia travestit(ă) în uniformă de conductor?
5. De ce indicau limbile ceasului 1.15?
6. A fost crima comisă la acea oră?
7. Sau mai devreme?
8. Sau mai târziu?
9. Putem fi siguri că Ratchett a fost înjunghiat de mai mult de o persoană?
10. Ar putea exista o altă explicație a rănilor sale?

. . .

— BUN, HAI SĂ VEDEM CE PUTEM FACE, SPUSE BOUC, stimulat de această punere la încercare a inteligenței sale. Să începem cu batista. Trebuie să procedăm foarte ordonat și metodic.

— Bineînțeles, spuse Poirot, dînd din cap satisfăcut. Bouc continuă oarecum didactic.

— Inițiala H ne pune pe urmele a trei oameni: doamna Hubbard, domnișoara Debenham, al cărei al doilea nume e Hermione, și camerista Hildegarde Schmidt.

— Ei, și din acestea trei?

— Greu de spus. Dar cred că aș opta pentru domnișoara Debenham. După cum știm, s-ar putea foarte bine ca cel deal doilea nume să fie cel folosit. De asemenea, mai planează asupra ei și alte bănuieli, cum ar fi convorbirea pe care ai auzit-o dumneata, *mon cher*, și care e cam ciudată, ca și refuzul ei de a da orice explicație.

— În ce mă privește, eu înclin spre americană, spuse doctorul Constantine. Avem de-a face cu o batistă foarte scumpă, iar americanii, precum toată lumea știe, nu prea se uită la bani.

— Deci amîndoi o excludeți pe cameristă? întrebă Poirot.

— Da. După cum spunea chiar ea, batista asta aparține cuiva din lumea bună.

— Și acum, a doua întrebare... curățitorul de pipă. Este vorba de colonel, sau a lăsat-o altcineva?

— Asta e mai greu. Englezii nu înjunghie, aici ai dreptate. Înclin să cred că altcineva l-a lăsat, voind să-l compromită astfel pe englezul cel lungan.

— Așa cum spuneai, domnule Poirot, începu doctorul, două indicii înseamnă prea multă neglijență. Sînt de aceeași părere cu domnul Bouc. Batista e, într-adevăr, o pură neatenție, de aceea nimeni nu recunoaște că ar fi a lui. În schimb, curățitorul de pipă e un indiciu fals. În sprijinul

acestei teorii, nu uita că Arbutnot nu arată deloc încurcat și recunoaște deschis că fumează pipă și că folosește acest tip de curățitor.

— Raționamentul e bun, spuse Poirot.

— Întrebarea a treia – cine a purtat chimonoul vișiniu? continuă Bouc. La acest punct, vă mărturisesc că nu am nici cea mai vagă idee. Dumneata, doctore Constantine?

— Nici eu.

— Atunci, ne recunoaștem înfrinți. La următoarea întrebare se pot da însă unele răspunsuri. Cine era bărbatul sau femeia care s-a travestit în uniformă de conductor? Ei bine, am putea indica sigur câțiva pasageri în afară de orice bănuială. Hardman, colonelul Arbutnot, Foscarelli, contele Andrenyi și Hector Macqueen sînt toți prea înalți. Doamna Hubbard, Hildegarde Schmidt și Greta Ohisson sînt prea voinice. Rămîn, deci, valetul, domnișoara Debenham, prințesa Dragomiroff și contesa Andrenyi... dar la fiecare din ei pare neverosimil! Greta Ohisson și Antonio Foscarelli au jurat că domnișoara Debenham și, respectiv, valetul nu au părăsit deloc compartimentele lor. Hildegarde Schmidt se jură și ea că prințesa a rămas tot timpul în compartimentul ei, iar contele Andrenyi ne-a spus că soția lui a luat un somnifer. Prin urmare, pare imposibil să fi fost cineva... ceea ce e absurd!

— Vorba bătrînului nostru Euclid, murmură Poirot.

— Trebuie să fie totuși unul din acești patru, spuse Constantine. Dacă nu cumva e cineva din afară care și-a găsit o ascunzătoare, dar asupra acestui fapt am convenit că e imposibil.

Bouc trecu la următoarea întrebare de pe listă.

— Numărul 5. De ce arată limbile ceasului ora 1.15? Aș vedea aici două explicații. Fie că e opera asasinului, pentru a-și stabili un alibi, și pe urmă, vrînd să iasă din compartiment,

a fost împiedicat de forfota de afară, fie... o clipă... îmi vine o idee...

Ceilalți doi așteptară respectuos rezultatul agoniei mentale cu care se lupta Bouc.

— Am prins-o, spuse acesta în cele din urmă. Nu asasinul travestit în uniformă a umblat la ceas, ci persoana pe care am denumit-o Al Doilea Asasin, persoana stângace, cu alte cuvinte, femeia cu chimonoul vișiniu. Aceasta sosește mai târziu și dă înapoi limbile ceasului, pentru a avea și ea un alibi.

— Bravo, izbucni doctorul Constantine. Bine conceput.

— În realitate, spuse Poirot, Al Doilea Asasin l-a înjunghiat pe întuneric, nedîndu-și seama că era mort, dar a dedus într-un fel oarecare că trebuie să aibă un ceas în buzunarul de la pijama, l-a scos, a dat limbile înapoi pe întuneric, și după aceea l-a izbit, oprindu-l astfel la o anumită oră.

Bouc îl privi glacial.

— Ai dumneata o altă variantă, mai bună? îl întreabă el.

— Pentru moment... nu, recunosc Poirot. Totuși, cred că niciunul dintre voi nu a luat în considerare cel mai interesant indiciu pe care-l oferă ceasul.

— Are vreo legătură cu întrebarea numărul 6? se interesează doctorul. La această întrebare – dacă crima a fost comisă la 1.15 – eu răspund: Nu.

— De acord cu dumneata, spuse Bouc. Și iată și următoarea întrebare: A fost comisă mai devreme? Răspund: Da. Dumneata, doctore?

Doctorul dădu din cap, afirmativ.

— Da, dar și întrebarea – a fost comisă mai târziu – poate primi un răspuns afirmativ. Accept teoria dumitale, domnule Bouc, și cred că o împărtășește și domnul Poirot, deși dînsul nu vrea să se destăinuiască. Primul Asasin a venit înainte de 1.15. Al Doilea Asasin – după 1.15. În ce privește faptul că unul

din ei era stîngaci, n-ar trebui oare să încercăm să verificăm care din călători e stîngaci?

— N-am neglijat complet acest capitol, spuse Poirot. Probabil că ați observat că am cerut fiecărui pasager să se iscălească sau să-și scrie adresa. E greu de ajuns la o concluzie, deoarece unii oameni execută anumite acțiuni cu mîna dreaptă, și altele cu stînga. Unii scriu cu dreapta, dar joacă golf cu stînga. Totuși, am remarcat ceva. Fiecare persoană interogată a luat stiloul cu mîna dreaptă, în afară de prințesa Dragomiroff care a refuzat să scrie.

— Prințesa Dragomiroff? Imposibil! exclamă Bouc.

— Mă îndoiesc că ar fi avut forța să dea o asemenea lovitură cu mîna stîngă, spuse doctorul Constantine, încrezător. Există o rană care e rezultatul unei lovituri foarte puternice.

— Mai puternice decît te poți aștepta de la o femeie?

— Nu, n-aș putea spune așa ceva. Dar cred că pentru a provoca o asemenea rană, era nevoie de mai multă forță decît poate avea o femeie în vîrstă, iar fizicul prințesei Dragomiroff e deosebit de fragil.

— S-ar putea să fie un caz de influențare a fizicului de către psihic, spuse Poirot. Prințesa Dragomiroff are o personalitate puternică și o imensă putere de voință. Dar să lăsăm asta, deocamdată.

— Întrebările 9 și 10. Putem fi siguri că Ratchett a fost înjunghiat de mai mult decît de o persoană? Și ce altă explicație a rănilor s-ar putea da? După părerea mea, medical vorbind, nu poate exista nici o altă explicație a acelor răni. A presupune că un bărbat a lovit mai întîi slab și apoi cu violență, mai întîi cu mîna dreaptă și apoi cu stînga și că după vreo jumătate de oră a mai lovit din nou într-un corp lipsit de viață, pricinuind alte răni – ei bine, mi se pare cu totul absurd.

— Într-adevăr, spuse Poirot, e absurd. Și crezi că existența a doi criminali nu e un lucru absurd?

— Precum ai spus și dumneata, ce altă explicație s-ar putea găsi?

Poirot privea undeva înaintea lui.

— Asta mă întreb și eu, spuse el, și nu încetez să mă tot întreb.

Se lăsă pe speteaza scaunului.

— De acum înainte totul depinde de asta, zise el, ciocănindu-se cu degetul la frunte. Am trecut totul prin ciur. Faptele se află toate în fața noastră, aranjate în ordine și cu metodă. Pasagerii au trecut pe aici, unul câte unul, și ne-au spus ce aveau de spus. Cunoaștem tot ce poate fi cunoscut... din afară, ca să spun așa...

Îi zîmbi prietenos lui Bouc.

— Am cam făcut noi glume, nu-i așa, în legătură cu metoda de a te așeza și a cugeta? Ei bine, sînt pe cale să-mi pun teoria în practică, aici, în fața voastră. Și voi trebuie să faceți același lucru. Să închidem cu toții ochii și să cugetăm... Unul sau mai mulți dintre pasageri l-a sau l-au omorît pe Ratchett. Care dintre ei?

CAPITOLUL 3

UNELE FAPTE SEMNIFICATIVE

Trecu un sfert de oră, fără ca nimeni să vorbească. Bouc și doctorul Constantine încercară să urmeze sfaturile lui Poirot. Se străduiau să găsească într-un labirint de detalii contradictorii soluției clare, cea mai bună.

Gîndurile lui Bouc se înlănțuiau astfel:

„Bineînțeles, trebuie să mă gîndesc. Dar tot timpul numai asta am făcut... Poirot crede, fără îndoială, că tînăra englezoaică e amestecată. Nu mă pot împiedica să cred că e cu totul improbabil... Englezii ăștia sînt deosebit de calculați. Poate pentru că nu au deloc imaginație. Dar nu asta e important. Se pare că italianul n-ar fi putut s-o facă. Păcat. Bănuiesc că valetul nu minte cînd spune că celălalt nu a părăsit compartimentul. De ce ar face-o? Nu-i deloc ușor să-i mituiești pe englezi, sînt atît de inabordabili... Nu cred că o să-i dăm de capăt. Trebuie să vină să ne dezăpezească... probabil că sînt pe drum. Sînt atît de lenți în părțile astea... trece nu știu cît pînă se hotărăsc să facă ceva. Iar poliția de aici... or să fie tare sîcîitori și plini de importanță. Și or să facă un război din toată afacerea asta. Nu dă peste ei prea des un asemenea noroc. Toate ziarele vor urla...”.

Și tot așa, gândurile lui Bouc parcurseră, în continuare, aceleași căi bătătorite de vreo sută de ori.

Între timp, doctorul Constantine se frământa:

„E ciudat omulețul ăsta. Un geniu, sau numai un tip excentric? O să rezolve misterul? Imposibil. Nu văd nicio ieșire. E prea încurcat totul... Poate că fiecare a mințit... Dar oricum, nu ajută la nimic. Chiar dacă toți mint, chiar dacă spun adevărul, nimic nu se schimbă. Dimpotrivă, rămîne la fel de încurcat. Foarte ciudate, rănilor acelea. Nu înțeleg deloc... Ar fi fost mai ușor de priceput dacă l-ar fi împușcat. După cîte știu, gangsterii împușcă. Curioasă țară, America. Mi-ar place să mă duc acolo. Totul progresează într-o asemenea viteză. Cînd mă întorc acasă, trebuie să mă duc pe la Demetrius Zagone. El a fost în America și e plin de idei moderne... Ce o fi făcînd Zia acum? Dacă ar afla nevastă-mea...”.

Și gândurile îi zburară spre problemele sale personale. Hercule Poirot stătea foarte liniștit.

Ai fi putut crede că doarme.

Apoi, deodată, după un sfert de oră de completă nemișcare, fruntea începu să i se încrețească. Oftă încet și murmură:

— În fond, de ce nu? Iar dacă-i așa, atunci asta ar putea explica totul.

Deschise ochii. Erau verzi, ca de pisică. Spuse încet:

— *Eh bien*, am cugetat. Dar voi?

Pierduți în raționamentele lor, ceilalți doi tresăriră brusc.

— Și eu am cugetat, spuse Bouc puțin încurcat, dar n-am ajuns la nicio concluzie. Lămurirea crimei ține de meseria dumitale, nu de a mea.

— Și eu am reflectat cu cea mai mare seriozitate, spuse doctorul cu tupeu, revenind de pe unele tărîmuri cam

personale. M-am gîndit la unele teorii posibile, dar niciuna nu mă satisface.

Poirot dădu din cap înțeleghător, vrînd parcă să spună: „Perfect. Asta și așteptam să-mi spuneți. Mi-ați dat tocmai sfaturile de care aveam nevoie”.

Se ridică în picioare, trase aer în piept, își mîngîie mustața și le vorbi ca un orator cu experiență în fața unei adunări:

— Prieteni, am revăzut faptele, am verificat de asemenea declarațiile pasagerilor și am ajuns la o concluzie. Întrevăd, nebulos deocamdată, o anumită explicație, care se potrivește cu faptele, așa cum le cunoaștem în momentul de față. E o explicație foarte îndrăzneată și deocamdată nu pot fi sigur că este cea adevărată. Pentru a mă convinge definitiv, trebuie să fac anumite experiențe, să mai verific unele ipoteze.

Aș vrea, în primul rînd, să menționez anumite fapte care mi se par semnificative. Să începem cu observația prietenului nostru Bouc, făcută chiar în acest loc cu ocazia primului dejun pe care l-am luat împreună în tren. Spunea el atunci că sîntem înconjurați de oameni din toate clasele, de toate vîrstele și naționalitățile. Așa ceva se întîmplă destul de rar în acest sezon. Vagonul Atena – Paris și București – Paris, spre exemplu, sînt aproape goale. Nu uitați de asemenea pasagerul care n-a mai venit. E un amănunt semnificativ. Apoi mai sînt și alte elemente minore care dau de gîndit, ca de pildă poziția poșetei doamnei Hubbard, numele mamei doamnei Armstrong, metodele detective ale domnului Hardman, aluzia lui Macqueen cum că Ratchett însuși ar fi ars hîrtia pe care am găsit-o, numele de botez al prințesei Dragomiroff, ca și pata de grăsime de pe pașaportul familiei Andrenyi.

Ceilalți doi se holbară la el.

— Nu vă spun nimic, aceste fapte? întrebă Poirot.

— Nu prea, recunosc Bouc.

— Domnul doctor ce zice?

— Nu pricep nimic din ce ne-ai spus.

Între timp Bouc, care reținuse partea concretă a celor spuse de prietenul său, căuta printre pașapoarte. Mormăind satisfăcut, scoase pașaportul contelui și contesei Andrenyi și-l deschise.

— La asta te referi? La pata asta?

— Da. E o pată de grăsime proaspătă. Observi unde apare?

— Da, la începutul rubricii cu semnalmentele soției contelui... mai exact la numele ei de botez. Dar mărturisesc că tot nu văd legătura.

— O s-o iau altfel. Să ne reîntoarcem la batista pe care am găsit-o la locul crimei.. După cum aminteam și adineauri, trei pasageri au legătură cu litera H. Doamna Hubbard, domnișoara Debenham și camerista Hildegarde Schmidt. Să analizăm cazul acestei batiste dintr-un alt unghi. Aveam de-a face, prieteni, cu o batistă extrem de scumpă, un obiect de lux, brodată de mînă la Paris. Care dintre pasageri, lăsînd pentru moment inițiala, ar putea avea o astfel de batistă? În orice caz nu doamna Hubbard, o femeie onorabilă, fără prea mari pretenții la îmbrăcăminte. Și nici domnișoara Debenham: e tipul de englezoaică cu batiste de bună calitate, dar puteți fi sigur că n-o să dea niciodată aproape două sute de franci pe batiste atît de fine. Și cu atît mai puțin camerista. Dar există două femei în trenul acesta care pot, fără îndoială, să posede o astfel de batistă. Să vedem deci dacă putem găsi vreo legătură între ele și inițiala H. Cele două femei la care mă gîndesc sînt prințesa Dragomiroff...

— Al cărei nume de botez e Natalia, interveni Bouc ironic.

— Exact. Și numele ei de botez, cum v-am mai spus, este fără îndoială hotărîtor. Cealaltă femeie e contesa Andrenyi. Și deodată, ceva ne atrage atenția...

— Îți atrage!

— Bine, îmi. Și anume că numele ei de botez a fost modificat datorită unei pete de grăsime. Un accident și nimic mai mult – ai fi tentat să spui. Dar nu uitați numele ei de botez, Elena. Închipuiți-vă că în loc de Elena ar fi fost Helena. Majuscula H putea fi preschimbată în majuscula E, iar e-ul mic următor, asimilat foarte ușor primei litere... și apoi o mică pată de grăsime care să acopere modificarea.

— Helena, strigă Bouc. Da, se potrivește.

— Bineînțeles că se potrivește! Caut să găsesc vreo confirmare, oricât de mică, și o găsesc. Cartea de vizită de pe unul din geamantanele contesei e ușor umezită și e tocmai aceea care are prima inițială pe capacul geamantanului, iar restul literelor dispuse lateral. De fapt a fost scoasă, muiată bine și pusă în alt loc.

— Începi să mă convingi, spus Bouc. Totuși, contesa Andrenyi... cu siguranță că...

— Acum, bătrîne, trebuie să încerci să privești cazul dintr-un punct de vedere cu totul diferit. Cum a fost plănuită să apară în ochii lumii această crimă? Nu uita că zăpada a dat peste cap toate planurile inițiale ale asasinului. Să ne imaginăm pentru o clipă că nu e zăpadă, că trenul merge normal. Ce s-ar fi întâmplat în acest caz? Crima, după toate probabilitățile, ar fi fost descoperită dimineața la frontiera italiană. Macqueen ar fi scos la iveală scrisorile de amenințare, domnul Hardman și-ar fi spus povestea lui, doamna Hubbard ar fi fost nerăbdătoare să spună cum a trecut un bărbat prin compartimentul ei, nasturele ar fi fost găsit și el. Îmi închipui numai că două lucruri ar fi arătat altfel. Omul nostru ar fi trecut prin compartimentul doamnei Hubbard cu puțin înainte de ora unu... iar uniforma de conductor ar fi fost găsită la una din toalete.

— Vrei să spui că...?

— Vreau să spun că crima era plănuită să apară ca fiind comisă de către cineva din afară. S-ar fi dat astfel să se înțeleagă că asasinul a coborât din tren la Brod, unde trenul trebuia să sosească în mod normal la 0.58. Lucrurile ar fi fost în așa fel aranjate, încât cineva să se fi întâlnit pe coridor cu ciudatul conductor. Uniforma ar fi fost lăsată undeva la vedere, pentru a arăta limpede cum s-au petrecut lucrurile. Deci, nicio bănuială nu ar fi planat asupra pasagerilor. Așa trebuia, în intenția asasinului, să apară crima celor din afară. Dar înzăpezirea trenului a schimbat toate datele problemei. Fără îndoială că asta și explică de ce a rămas atît de mult asasinul în compartimentul victimei: aștepta ca trenul să plece. Dar, pînă la urmă, și-a dat seama că trenul n-o să mai plece. Trebuia să urzească un alt plan. Acum s-ar fi știut că criminalul se mai află în tren.

— Da, așa e, spuse Bouc nerăbdător. Toate astea le înțeleg. Dar cum rămîne cu batista?

— Mă întorc și la ea, deși pe o cale cam întortocheată. De la bun început trebuie să vă dați seama că scrisorile de amenințare sînt un fel de farsă. Ele au fost probabil copiate integral din cine știe ce roman polițist american. Nu sînt autentice ci, pur și simplu, destinate poliției. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem este: l-au indus ele în eroare pe Ratchett? După toate aparențele, ar trebui să răspundem prin Nu. Instrucțiunile pe care i le-a dat lui Hardman par să indice un dușman „personal” precis, a cărui identitate o cunoștea bine. Asta, dacă luăm de bună declarația lui Hardman. Dar Ratchett a primit negreșit o scrisoare de cu totul altă natură, cea care se referea la copilul Armstrong și din care am găsit un fragment în compartimentul lui. În cazul în care Ratchett nu și-ar fi dat seama mai devreme, această scrisoare urma să-l facă să înțeleagă clar motivul pentru care viața îi era amenințată. După cum v-am repetat tot timpul, această din

urmă scrisoare nu era destinată să fie găsită. Prima grijă a asasinului a fost s-o distrugă. Și iată, deci, a doua răsturnare a planurilor sale. Prima a fost zăpada, a doua a fost reconstituirea de către noi a fragmentului găsit.

Încercarea de a distruge acel bilețel nu poate însemna decît un singur lucru: că trebuie să fie în tren cineva într-atît de intim legat de familia Armstrong, încît găsirea acelui bilețel ar fi aruncat de îndată bănuiala asupra lui.

Ajungem acum și la celelalte indicii pe care le-am descoperit. Trec peste curățitorul de pipă, despre care am vorbit destul de mult. Ajungem din nou la batistă. Ei bine, descoperirea ei acuză nemijlocit pe cineva, a cărui inițială a numelui e H, și ne spune că ar fi fost pierdută acolo de acea persoană.

— Exact, spuse doctorul Constantine. Cînd persoana respectivă descoperă că și-a pierdut batista, încearcă imediat să-și modifice numele de botez.

— Ce repede mergi. Ajungi la o concluzie mult mai devreme decît îmi permit eu să o fac.

— Mai există și o altă posibilitate?

— Bineînțeles că există. Să zicem, de pildă, că ai comis o crimă și că vrei să arunci bănuiala asupra altcuiva. Ei bine, știi că în tren se află o anumită persoană, legată intim de familia Armstrong – o femeie. Să presupunem, apoi, că lași la locul crimei o batistă a acelei femei... Ea va fi interogată, se va afla de legătura ei cu familia Armstrong... și gata. În același timp, ai și motiv, și dovada compromițătoare.

— Dar atunci, obiectă doctorul, persoana indicată, fiind inocentă, n-ar încerca să-și ascundă identitatea.

— Crezi? Aceasta ar fi, într-adevăr, părerea unei comisii de anchetă. Dar eu cunosc natura umană, prietene, și pot să-ți spun că cea mai nevinovată persoană, pusă deodată în fața posibilității de a fi judecată pentru crimă, și-ar pierde capul și

ar face cele mai absurde lucruri. Nu, pata de grăsime și schimbarea cărții de vizită de pe geamantan nu dovedesc vinovăția... ci numai că, din anumite motive, contesa Andrenyi dorește să-și ascundă identitatea.

— Ce legătură crezi că poate avea ea cu familia Armstrong? Ne-a spus că n-a fost niciodată în America.

— Întocmai. Ba mai mult, are o figură străină pentru noi, neobișnuită, și mai vorbește și stricat englezește, exagerînd chiar. Dar nu-i prea greu de ghicit cine e. Aminteam adineauri numele mamei doamnei Armstrong. E vorba de Linda Arden, o foarte celebră actriță, o foarte bună interpretă a lui Shakespeare. Gîndiți-vă la „Cum vă place”, la pădurea Arden și la Rosalinda. De acolo și-a luat actrița numele. Dar Linda Arden, numele sub care a fost cunoscută pretutindeni în lume, nu era numele ei adevărat. S-ar putea să fi fost Goldenberg, căci se trăgea foarte probabil din Europa centrală, dintr-o familie evreiască. Multe naționalități au luat-o spre America. Ce-ar fi, domnilor, ca sora mai mică a doamnei Armstrong, încă un copil cînd a avut loc tragedia, să fie Helena Goldenberg, fiica mai mică a Lindei Arden, care s-a măritat cu contele Andrenyi, pe cînd acesta era atașat la Washington?

— Dar prințesa Dragomiroff spunea că s-a măritat cu un englez.

— Al cărui nume nu și-l putea aminti. Vă întreb, prieteni, e posibil așa ceva? Prințesa Dragomiroff o iubea pe Linda Arden, așa cum poate o adevărată doamnă să iubească o adevărată artistă. A fost nașa uneia dintre ficele Lindei Arden. Ar uita ea atît de repede numele soțului celeilalte fiice? Puțin probabil. Nu cred că putem afirma cu siguranță că prințesa Dragomiroff a mințit. Știa că Helena e în tren, o văzuse doar. Și-a dat seama, de îndată ce a auzit cine era de fapt Ratchett, că Helena va fi suspectată. Ca atare, cînd am

întrebat-o despre sora doamnei Armstrong, a mințit fără să șovăie o clipă... că s-a întâmplat mai de mult, că nu-și poate aminti, dar că „Helena s-a măritat pare-se cu un englez”. Ceea ce e cât se poate de departe de adevăr.

Unul din chelneri intră pe ușa din fund și se apropie de Bouc.

— Pot să servesc masa, domnule? Totul e pregătit.

Bouc privi spre Poirot. Acesta aprobă din cap.

— În orice caz, masa trebuie servită.

Chelnerul ieși. Curînd se auzi clopoțelul sunînd și vocea hotărîită a chelnerului:

— Primul serviciu. Masa e servită...

CAPITOLUL 4

PATA DE GRĂSIMI DE PE PAȘAPORTUL CONTELUI UNGUR

Poirot se așeză la o masă cu Bouc și cu doctorul. Pasagerii din vagonul restaurant erau foarte liniștiți. Vorbeau puțin. Pînă și guraliva doamnă Hubbard era neobișnuit de tăcută. Murmură doar cînd se așeză:

— Simt că n-am putere să pun ceva în gură.

Ceea ce n-o împiedică să se înfrupte din tot ce i se oferi, încurajată de către suedeză, care o îngrijea ca pe o bolnavă.

Înainte ca masa să fie servită, Poirot îl trase de mîneacă pe chelnerul șef și-i șopti ceva la ureche. Doctorul Constantine ghici de îndată despre ce e vorba, cînd observă că pe contele și pe contesa Andrenyi îi servesc mereu ultimii. Astfel, după ce masa luă sfîrșit, mai rămaseră o vreme pînă cînd li se făcu plata. Ca urmare, erau ultimii în vagonul restaurant.

Cînd, în cele din urmă, se ridicară și se îndreptară spre ușă, Poirot se ridică brusc și-i urmă.

— Iertați-mă, doamnă, v-a căzut batista, și-i întinse batista fină, cu monogramă.

Ea o luă, o privi, apoi i-o dădu înapoi.

— Ați greșit, domnule, nu e batista mea.

— Nu e a dumneavoastră? Sînteți sigură?

— Absolut sigură, domnule.

— Și totuși, doamnă, are inițiala dumneavoastră, H.

Contele făcu o mișcare bruscă. Poirot nu-i dădu atenție. Privea țintă la contesă. Aceasta era foarte calmă.

— Nu vă înțeleg, domnule. Inițialele mele sînt E.A.

— Cred că nu-i adevărat. Numele dumneavoastră este Helena... și nu Elena. Helena Goldenberg, fiica mai mică a Lindei Arden... Helena Goldenberg, sora doamnei Armstrong.

Se lăsă o tăcere grea. Atît contele cît și contesa păliră. Poirot spuse pe un ton mai amabil:

— N-are niciun rost să negați. Acesta-i adevărul, nu-i așa? Contele izbucni furios:

— Vă întreb, domnule, cu ce drept...

Ea îl întrerupse punîndu-i mîna pe buze.

— Nu, Rudolph, lasă-mă să vorbesc. E inutil să negăm cele afirmate de acest domn. Ar fi mai bine să luăm loc și să discutăm deschis.

Vocea i se schimbase. Mai păstra încă plinătatea sudică a tonului, dar devenise dintr-o dată mai tăioasă, mai hotărîtă. Era, pentru prima oară, o voce într-adevăr americană.

Contele rămase tăcut. Se supuse dorinței ei și se așezară amîndoi în fața lui Poirot.

— Cele spuse de dumneavoastră, domnule, sînt întru totul adevărate, începui contesa. Sînt Helena Goldenberg, sora mai mică a doamnei Armstrong.

— Nu același lucru mi-ați spus și astăzi dimineață, doamnă contesă.

— Nu.

— De fapt, ceea ce soțul dumneavoastră și dumneavoastră mi-ați spus nu a fost altceva decît un lanț de minciuni.

— Domnule! strigă contele, nemaiputîndu-se stăpîni.

— Nu te înfuria, Rudolph. Domnul Poirot se exprimă cam brutal, dar ceea ce spune este incontestabil.

— Mă bucur că recunoașteți atît de sincer, doamnă. Ați vrea să-mi spuneți acum de ce procedați astfel și, de asemenea, de ce-ați modificat numele dumneavoastră de botez de pe pașaport?

— Numai eu am făcut asta, interveni contele.

Helena vorbi calm:

— Bineînțeles, domnule Poirot, puteți ghici motivul meu... motivele noastre. Acest om care a fost asasinat este același cu cel care mi-a ucis nepoata, care a omorît-o pe sora mea, care i-a sfîșiat inima cumnatului meu. Trei dintre oamenii pe care-i iubeam cel mai mult și care alcătuiau casa mea... lumea mea!

Vocea îi vibra de emoție. În aceste momente recunoșteai în ea pe Linda Arden, a cărei forță emoțională, pe scenă, mișcase publicul pînă la lacrimi.

— Din toți pasagerii din tren, continuă ea mai liniștită, eu singură, probabil, aveam cele mai serioase motive să-l ucid.

— Și nu l-ați ucis, doamnă?

— Vă jur, domnule Poirot, și soțul meu știe și vă poate confirma, că deși am fost tentată serios s-o fac, niciodată nu am ridicat mîna împotriva acestui om.

— Vă dau cuvîntul meu de onoare, domnilor, spuse contele, că noaptea trecută Helena n-a părăsit compartimentul. După cum v-am spus, a luat un somnifer. Este absolut nevinovată.

Poirot privi cînd la unul cînd la celălalt.

— Pe cuvîntul meu de onoare, repetă, contele.

Poirot clătină ușor din cap.

— Și totuși, v-ați asumat răspunderea să modificați numele de pe pașaport?

— Domnule Poirot, începu contele pe un ton energic și pătimaș, puneți-vă în situația mea. Credeți că m-aș fi putut împăca, chiar și cu gîndul, ca soția mea să fie tîrîta într-o

anchetă polițienească murdară? E nevinovată, știu, dar ea avea dreptate cînd vă spunea că din cauza legăturii de rudenie cu familia Armstrong, ar fi fost de îndată bănuită. Ar fi fost interogată, poate chiar arestată. Nu știu ce neșansă ticăloasă ne-a adus în același tren cu acest Ratchett, dar după cele întîmplătoare mi-am dat seama că nu-mi rămîne decît un singur lucru de făcut. Recunosc, domnule, v-am mințit... cu excepția unui singur lucru, și anume că soția mea n-a ieșit deloc, astănoapte, din compartimentul ei.

Vorbea cu atîta ardoare, încît era greu să fie contrazis.

— Nu spun că nu vă cred, domnule, zise Poirot încet. Știu că aparțineți unei vechi familii nobile. Ar fi fost într-adevăr penibil dacă soția dumneavoastră ar fi fost vîrîtă într-o afacere polițienească neplăcută. Aici vă înțeleg. Dar cum puteți explica prezența batistei soției dumneavoastră în compartimentul lui Ratchett?

— Această batistă nu e a mea, domnule, spuse contesa.

— În ciuda inițialei H?

— În ciuda inițialei. Batistele mele seamănă cu aceasta, dar niciuna nu are exact acest model. Știu, bineînțeles, că nu pot spera să vă conving, dar vă asigur că așa e. Această batistă nu-mi aparține.

— Ar fi putut fi pusă acolo de cineva pentru a vă compromite?

Ea zîmbi puțin.

— Vreți să mă forțați să recunosc, pînă la urmă, că e a mea? Dar vă spun, domnule Poirot, nu e.

Vorbea foarte convingător.

— Dacă batista nu-i a dumneavoastră, de ce ați modificat atunci numele de pe pașaport?

De astă dată răspunse contele:

— Pentru că am auzit că a fost găsită o batistă cu inițiala H pe ea. Am discutat împreună, înainte de a veni la

convorbirea de azi dimineață. I-am atras atenția Helenei că dacă s-ar observa că numele ei de botez începe cu H, atunci ar fi de îndată supusă unui interogatoriu mult mai riguros. Și, de fapt, a fost atât de simplu să transform Helena în Elena.

— Aveți stofă de mare criminal, domnule conte, remarcă Poirot, sec. O ingenuitate foarte naturală și o hotărâre aparent lipsită de orice remușcări de a înșela justiția.

— Oh nu, nu vorbiți așa, se repezi contesa. Domnule Poirot, el n-a făcut decît să explice cum s-au petrecut lucrurile. Trecuse din franceză în engleză. Eram speriată... teribil de speriată. A fost atât de îngrozitor... atunci... și din nou să fie răscolit totul. Și să fiu bănuită și poate aruncată în închisoare. Eram pur și simplu înspăimîntată, domnule Poirot. Nu știu dacă vă puteți da seama?

Avea o voce fermecătoare, adîncă, convingătoare, vocea ficei Lindei Arden, actrița.

Poirot o privea grav.

— Dacă vreți să vă cred, doamnă, și vreau să vă cred... atunci trebuie să mă ajutați.

— Să vă ajut?

— Da. Motivul crimei se află undeva, în trecut, în acea tragedie care v-a zdrobit căminul și v-a amărît viața. Introduceți-mă în trecut, doamnă, ca să pot găsi veriga care să explice tot ce s-a întîmplat acum.

— Ce-aș putea să vă spun? Toți au murit. Și repetă aproape plîngînd: Au murit cu toții, cu toții... Robert... Sonia... mica și scumpa Daisy. Era atât de dulce, de fericită... și avea niște bucle minunate. Eram cu toții nebuni după ea.

— A mai fost și o altă victimă, doamnă. O victimă indirectă, s-ar putea spune.

— Biata Susanne? Da, pe ea o uitasem. Poliția a interogato. Erau convinși că știe ceva. Poate o fi avut vreun amestec, dar fără să vrea. O fi stat, probabil, la taclale cu cine știe cine,

comunicându-i cînd ieșea Daisy la plimbare. Ancheta înainta groaznic de încet... și ea a crezut că o socotesc vinovată. – O trecu un fior. – S-a aruncat de la fereastră. Oh, a fost îngrozitor!

Își ascunse fața în mâini.

— Ce naționalitate avea, doamnă?

— Era franțuzoaică.

— Care era numele ei de familie?

— E caraghios, dar nu-mi amintesc. Toți îi spuneam Susanne. O fată destul de veselă. O iubea mult pe Daisy.

— Era îngrijitoare, nu-i așa?

— Da.

— Și cine era doică?

— O soră de la spital. O chema Stengelberg. Și ea ținea la Daisy... și la sora mea.

— Acum, doamnă, aș vrea să vă gîndiți bine înainte de a-mi răspunde. De cînd sînteți în tren, ați întîlnit pe cineva cunoscut?

Contesa făcu ochii mari.

— Eu? Nu, pe nimeni.

— Dar prințesa Dragomiroff?

— Ah, pe dînsa o cunosc, firește. Credeam că vă referiți la cineva... la cineva de atunci.

— Întocmai, doamnă. Gîndiți-vă cu atenție. Au trecut cîțiva ani. E cineva care, poate, și-a schimbat înfățișarea.

Helena reflectă îndelung. În cele din urmă spuse:

— Nu, sînt sigură, nu e nimeni.

— Nu uitați că dumneavoastră înșivă erați o fetișcană pe atunci. Nu aveți pe cineva care să vă supravegheze lecțiile, sau să aibă grijă de dumneavoastră?

— Oh, ba da, aveam un cerber, un fel de guvernantă pentru mine și secretară pentru Sonia. Era englezoaică, sau mai degrabă scoțiană... o femeie solidă, cu părul roșu.

— Cum o chema?

— Domnișoara Freebody.

— Tînă ră sau bătrî nă?

— Mi se părea tare bătrî nă. Dar nu cred să fi avut mai mult de patruzeci de ani. Dar mai mult se ocupa de mine Susanne, și tot ea avea grijă și de îmbrăcămîntea mea.

— Altcineva nu mai era?

— Numai servitori.

— Și sînteți sigură, absolut sigură, că n-ați recunoscut pe niciunul în tren?

CAPITOLUL 5

NUMELE DE BOTEZ AL PRINȚESEI
DRAGOMIROFF

În timp ce contele și contesa se îndepărtau, Poirot se întoarse spre prietenii săi.

— Vedeți, facem progrese.

— Excelentă treabă, spuse Bouc, încântat. În ce mă privește, nici nu mi-ar fi trecut prin cap vreodată să-i bănuiesc pe contele și pe contesa Andrenyi. Recunosc că i-am socotit în afară de orice bănuială. Cred că nu e nicio îndoială că ea a comis crima? E cam trist. Totuși, n-o s-o ghilotineze. Există circumstanțe atenuante. Are să ia câțiva ani de închisoare, și gata.

— Văd că ești absolut sigur de vinovăția ei.

— Dragul meu prieten, crezi că mai există vreo îndoială? Am crezut că maniera ta calmă de a te purta cu ea era numai pentru a calma spiritele, pînă cînd ne vom dezăpezi și vom preda cazul poliției.

— N-ai încredere în cuvîntul de onoare al contelui că soția lui e nevinovată?

— *Mon cher*, firește, ce altceva ar fi putut să spună? O adoră și vrea s-o salveze! Minte foarte bine, ca un mare senior, dar tot minciună rămîne.

— Ei bine, știi că mi-a trecut prin cap ideea absurdă că s-ar putea să nu mintă.

— Nu, nu se poate. Nu uita batista. Batista spune totul.

— Eu nu sînt așa de sigur în privința acestei batiste. Amintește-ți că ți-am spus mereu că există două posibilități în ce privește apartenența acestei batiste.

— Totuși...

Bouc se opri brusc. Ușa de la capătul vagonului se deschise și intră prințesa Dragomiroff. Veni drept spre ei. Toți trei se ridicară în picioare.

Ignorîndu-i pe ceilalți, prințesa i se adresă lui Poirot:

— Am impresia, domnule, îi spuse, că aveți o batistă de-a mea.

Poirot privi triumfător înspre prietenii săi.

— Aceasta este, doamnă?

O scoase și-o întinse prințesei.

— Da. Are inițiala mea în colț.

— Dar, doamnă prințesă, aici văd litera H, spuse Bouc. Numele dumneavoastră de botez, dacă-mi permiteți, este Natalia.

Ea îl privi cu răceală.

— Exact, domnule. Batistele mele au inițialele scrise în rusește. În alfabetul rus, H înseamnă N.

Bouc păru cam descumpănit. Era ceva în această bătrână neîmblînzită care-l tulbura.

— În timpul anchetei de azi dimineață, nu ne-ați spus că batista vă aparține.

— Nu m-ați întrebat, i-o tăie sec prințesa.

— Fiți bună și luați loc, doamnă, spuse Poirot.

Ea oftă.

— Cred că ar fi mai bine. Și, după ce se așează, urmă: Nu trebuie să faceți prea mult caz de batistă, domnilor.

Următoarea dumneavoastră întrebare va fi: cum a ajuns batista mea lângă cadavru? Răspunsul meu este: habar n-am.

— Într-adevăr, nu știți?

— Întocmai.

— Vă rog să mă scuzați, doamnă, dar cum putem noi verifica adevărul spuselor dumneavoastră?

Poirot pronunță aceste cuvinte foarte încet. Prințesa Dragomiroff răspunse disprețuitor:

— Spuneți asta, bănuiesc, fiindcă nu v-am informat că Helena Andrenyi este sora doamnei Armstrong?

— Într-adevăr, ne-ați mințit cu bună știință în această privință.

— Firește. Și aș face-o din nou. Mama ei îmi era prietenă. Cred, domnilor, în loialitatea față de prieteni, față de o familie.

— Și nu credeți că e datoria dumneavoastră cea mai înaltă să sprijiniți justiția?

— În acest caz cred că justiția, adevărata justiție, a fost făcută.

Poirot se aplecă spre ea.

— Căutați să înțelegeți situația mea, doamnă. Chiar în ce privește batista, pot să vă cred? Sau, de fapt, vreți s-o apărați pe fiica prietenei dumneavoastră?

— Oh, înțeleg ce vreți să spuneți. Zimbi răutăcios. Ei bine, domnilor, declarația mea poate fi ușor dovedită. Vă voi da adresa din Paris a lenjeresei mele. N-aveți decît s-o arătați și veți afla că a fost făcută la comanda mea, cam cu un an în urmă. Batista e a mea, domnilor.

Se ridică.

— Mai aveți altceva să mă întrebați?

— Camerista dumneavoastră, doamnă, ar fi putut recunoaște batista?

— Bineînțeles. A văzut-o și n-a spus nimic? Ei bine, asta înseamnă că și ea poate fi loială.

Se înclină și ieși.

— Deci așa stau lucrurile, murmură Poirot. Observasem eu o ușoară ezitare la cameristă, când am întrebat-o dacă știe a cui e batista. Nu era sigură dacă trebuie să recunoască sau nu că e a stăpînei sale. Dar cum se potrivește asta cu teoria mea? Mda, s-ar putea, de ce nu?

— Ah, exclamă Bouc, cu un gest caracteristic, e teribilă bătrîna.

— Ar fi putut să-l omoare pe Ratchett? îl întrebă Poirot pe doctor.

Acesta clătină din cap.

— Loviturile acelea de o mare forță, care au străpuns mușchii, n-ar fi putut fi date niciodată de o persoană cu un fizic atît de fragil.

— Dar cele mai slabe?

— Cele mai slabe, da.

— Mă gîndesc, spuse Poirot, la întîmplarea de azi dimineată, cînd i-am spus că forța ei stă în voință mai curînd decît în brațe. Era o capcană, această remarcă. Voiam să văd dacă se va uita la brațul drept, sau la stîngul. S-a uitat la amîndouă. Dar mi-a dat un răspuns ciudat. Mi-a spus: „Nu, n-am putere în ele. Nici nu știu dacă trebuie să mă bucur sau nu”. Un răspuns curios... care îmi întărește convingerile despre crimă.

— Nu rezolvă însă problema criminalului stîngaci.

— Nu. Apropo, ați observat că contele Andrenyi își ține batista în buzunarul drept de la piept?

Bouc făcu semn că nu. Gîndurile îi zburau la revelațiile uimitoare din ultima jumătate de oră. Murmură:

— Minciuni... și iarăși minciuni. Mă uluiește cantitatea de minciuni pe care ne-au debitat-o azi dimineată.

— Mai sînt încă altele de descoperit, spuse Poirot voios.

— Crezi?

— Aș fi foarte descumpănit dacă n-ar fi așa.

— Atîta duplicitate... e îngrozitor, spuse Bouc. Dar se pare că nu-ți displace, adăugă el reprobator.

— Are următorul avantaj, spuse Poirot. Dacă-l pui pe cel care minte față în față cu adevărul, atunci de obicei recunoaște, adeseori pur și simplu pentru că e surprins. Totul e numai să ghicești just, și obții efectul scontat. Aceasta e singura metodă de a descurca un caz ca al nostru. Iau fiecare pasager pe rînd, meditez asupra declarațiilor sale, și îmi spun: „Dacă acesta minte, și celălalt minte, în ce punct minte, și de ce o face?”. Și îmi răspund: dacă minte – rețineți pe dacă – asta se poate întîmpla numai pentru cutare motiv și în cutare punct. Această metodă a reușit foarte bine cu contesa Andrenyi. Să încercăm s-o aplicăm și altor persoane.

— Și presupunînd că se întîmplă să nu ghicești?

— Atunci o persoană, în orice caz, va fi în afară de orice bănuială.

— Aha, metoda prin eliminare.

— Întocmai.

— Și cine va fi următorul?

— Acel pukka sahib care e colonelul Arbuthnot.

CAPITOLUL 6

O A DOUA ÎNTREVEDERE CU COLONELUL ARBUTHNOT

Se vedea bine că această a două vizită în vagonul restaurant nu-i prea făcea plăcere colonelului Arbuthnot. Fața lui avea o expresie rebarbativă.

— Ei bine? întrebă el, așezându-se.

— Toate scuzele mele pentru acest al doilea deranj, începui Poirot. Dar mai sînt unele informații pe care cred că ni le puteți da.

— Într-adevăr? Nu prea-mi vine să cred.

— Să începem cu acest curățitor de pipă. Îl vedeți?

— Da.

— Vă aparține?

— Nu știu. Nu obișnuiesc să le însemn.

— Sînteți conștient de faptul că sînteți singurul dintre pasagerii vagonului Istanbul – Calais care fumează pipă?

— În acest caz, e probabil al meu.

— Știți unde a fost găsit?

— Habar n-am.

— A fost găsit lângă cadavrul lui Ratchett.

Colonelul ridică din sprîncene.

— Puteți să ne spuneți, domnule colonel, cum a reușit să ajungă acolo?

— Dacă credeți că l-am lăsat eu acolo, vă înșelați.

— Ați intrat la un moment dat în compartimentul lui Ratchett?

— Nici măcar n-am stat de vorbă cu el.

— N-ați stat niciodată de vorbă cu el și nici nu l-ați ucis?

Sprîncenele colonelului se arcuiră din nou, ironic.

— Dacă aș fi făcut-o, mă îndoiesc că v-aș fi înștiințat. Dar de fapt, nu l-am ucis.

— Bine, murmură Poirot. De altfel, n-are nicio importanță.

— Poftim?

— Spuneam că n-are nicio importanță.

— Oh!

Colonelul păru surprins. Se uită la Poirot stingherit.

— Înțelegi, continuă Poirot, curățitorul nu prezintă nicio importanță. Eu însumi pot găsi vreo alte unsprezece explicații satisfăcătoare ale prezenței lui acolo.

Arbuthnot îl privi și mai uimit.

— De fapt, vă chemasem pentru cu totul altceva, urmă Poirot. Domnișoara Debenham poate v-a spus că am auzit, fără să vreau, câteva cuvinte pe care vi le-a adresat în gara Konia?

Arbuthnot nu-i răspunse.

— Vă spunea: „Nu acum... cînd totul se va termina, cînd o să rămînă totul undeva în urmă, departe”. Știți la ce se refereau aceste cuvinte?

— Îmi pare rău, domnule Poirot, dar refuz să răspund la această întrebare.

— De ce?

— Vă sugerez s-o întrebați pe domnișoara Debenham însăși care e sensul acestor cuvinte, răspunse el rigid.

— Am făcut-o.

— Și a refuzat?

— Da.

— Atunci, cred că este absolut limpede, chiar și pentru dumneavoastră, că gura îmi va fi ferecată.

— Nu vreți să dezvăluiți secretul unei doamne?

— Puteți s-o luați și așa, dacă vreți.

— Domnișoara Debenham mi-a spus că era vorba de o chestiune personală.

— Atunci, de ce n-o credeți?

— Din cauză că domnișoara Debenham, domnule colonel, este ceea ce se poate numi o persoană foarte suspectă.

— E absurd, izbucni, colonelul, înfierbîntat.

— Nu e deloc absurd.

— N-aveți nicio probă împotriva ei.

— Doar faptul că domnișoara Debenham a fost guvernantă în casa Armstrong, pe vremea cînd a fost răpită micuța Daisy Armstrong!

Se lăsă o tăcere absolută.

Poirot dădu din cap cu blîndețe.

— Vedeți, spuse el, știm mai mult decît bănuiați. Dacă domnișoara Debenham e nevinovată, de ce ascunde acest lucru? De ce mi-a spus că n-a fost niciodată în America?

Colonelul își dresе glasul.

— Poate vă înșelați.

— Nu mă înșel deloc. De ce m-a mințit domnișoara Debenham?

Colonelul ridică din umeri.

— Ar fi mai bine s-o întrebați pe ea. Totuși, cred că vă înșelați.

Poirot chemă pe unul din chelneri.

— Du-te și roag-o pe doamna de la cușeta numărul 11 să fie atît de bună și să poftească aici.

— Bine, domnule.

Cei patru bărbați rămaseră tăcuți. Figura colonelului, țeapănă, impasibilă, părea cioplită în lemn. Chelnerul reveni.

— Am anunțat-o, domnule.

— Mulțumesc.

Peste cîteva clipe, Mary Debenham intră în vagonul restaurant.

CAPITOLUL 7

IDENTITATEA LUI MARY
DEBENHAM

Nu purta pălărie. Ținea capul foarte drept, parcă într-un gest de sfidare. Părul strâns la ceafă, nările-i arcuite sugerau imaginea unei corăbii despicînd vajnic valurile agitate ale oceanului. În aceste momente, era frumoasă.

Se uită o clipă la Arbuthnot, doar o clipă. I se adresă lui Poirot:

— Ați vrut să mă vedeți?

— Voiam să vă întreb, domnișoară, de ce ne-ați mințit azi dimineață?

— V-am mințit? Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Ne-ați ascuns că pe vremea tragediei ce s-a abătut asupra familiei Armstrong, erați de fapt în America, în casa lor. Mi-ați spus că n-ați fost niciodată în America.

Observă tresărirea ei de o clipă, apoi efortul de a se stăpîni.

— Da, răspunse ea, e adevărat.

— Nu, domnișoară, e fals.

— Nu m-ați înțeles. Vreau să spun că e adevărat că v-am mințit.

— Ah, deci recunoașteți?

Buzele i se arcuiră într-un zîmbet.

— Desigur. Din moment ce-ați aflat.

— Sînteți cel puțin sinceră, domnișoară.

— Ce altceva aș putea face?

— Firește. Și acum, domnișoară aș putea să cunosc motivul atitudinii dumneavoastră?

— Credeam că sare în ochi, domnule Poirot.

— În ai mei n-a sărit, domnișoară.

Ea continuă cu o voce calmă, egală, puțin aspră:

— Trebuie să-mi câștig existența.

— Adică...

Mary Debenham ridică ochii și-l privi cu seriozitate.

— Ce știți dumneavoastră, domnule Poirot, despre lupta pentru a obține și a păstra o slujbă decentă? Credeți că o femeie care a fost reținută în legătură cu o crimă, al cărui nume și poate fotografia au apărut în ziarele englezești... În fine, credeți că o englezoaică din clasa mijlocie va mai fi dispusă să angajeze această femeie, ca guvernantă a copiilor ei?

— Nu văd de ce nu... dacă nu sînteți în niciun fel pătată.

— Oh, pătată! Nu despre asta-i vorba... ci despre publicitate! Pînă acum, domnule Poirot, am avut succes în viață. Am avut slujbe plăcute, bine plătite. Nu avea rost să-mi risc poziția câștigată, cînd oricum, ceea ce vă puteam spune nu aducea cine știe ce lămurire.

— Îndrăznesc să vă atrag atenția, domnișoară, că eu aș fi fost cel mai în măsură să apreciez asta.

Ea ridică din umeri.

— M-ați fi putut ajuta, de pildă, în privința identificărilor.

— Nu înțeleg...

— E oare posibil, domnișoară, să nu fi recunoscut în contesa Andrenyi pe sora mai tînără a doamnei Armstrong, de care ați avut grijă la New York?

— Contesa Andrenyi? Nu. Clătină din cap. Poate că vi se

va părea extraordinar, dar n-am recunoscut-o. Era încă destul de mică pe atunci. Au trecut mai mult de trei ani de la acele evenimente. E drept, contesa îmi amintea de cineva și îmi tot băteam capul să află. Dar pare atît de străină, încît n-am făcut deloc legătura între ea și școlărița americană. E adevărat că nu m-am uitat la ea decît întîmplător, în vagonul restaurant. Îi remarcasem mai mult îmbrăcămintea decît figura... Zîmbi vag. Așa sînt femeile! Și apoi, aveam problemele mele.

— Nu vreți să-mi dezvăluiți secretul dumneavoastră, domnișoară?

Vocea lui Poirot era foarte blîndă și convingătoare.

Ea răspunse aproape șoptit.

— Nu pot... nu pot...

Și deodată, pe neașteptate, izbucni în plîns, ascunzîndu-și fața între mîini. Plîngea de parcă avea inima zdrobită.

Colonelul sări în picioare și se apropie stîngaci de ea.

— Eu... ascultă-mă...

Se opri și se întoarse amenințător spre Poirot.

— O să-ți rup oasele blestemate, maimuță ticăloasă și înfumurată, spuse el.

— Domnule! protestă Bouc.

Arbuthnot se întoarse către Mary Debenham.

— Mary... pentru numele lui Dumnezeu...

Ea se ridică în picioare.

— Nu-i nimic. Mi-am revenit. Nu mai aveți nevoie de mine, nu-i așa, domnule Poirot? Dacă totuși mai e ceva, mă găsiți în compartimentul meu. Oh, ce proastă sînt... ce proastă sînt!

Și ieși, fugind aproape. Arbuthnot, înainte de a o urmă, se mai întoarse o dată către Poirot.

— Domnișoara Debenham nu are nicio legătură cu această poveste, niciuna, înțelegi? Iar dacă o să vă mai

amestecați unde nu trebuie și îi amărâți zilele, o să aveți de-a face cu mine.

Și ieși, trântind ușa.

— Îmi place să văd un englez înfuriat, spuse Poirot. Sînt foarte amuzanți. Cu cît sînt mai tulburați, cu atît își controlează mai puțin limbajul.

Pe Bouc însă nu-l interesau deloc reacțiile emotive ale englezilor. În schimb, era plin de admirație pentru prietenul său.

— *Mon cher*, ești grozav! strigă el. Din nou ai reușit să ghicești. Extraordinar!

— E nemaipomenit cum îi dibui, spuse doctorul entuziasmat.

— Oh, de astă dată n-am avut niciun merit. N-am ghicit deloc. Contesa Andrenyi mi-a spus, practic, tot.

— Cum? Nu se poate!

— Vă amintiți că am întrebato despre guvernanta, sau însoțitoarea ei? Eram convins că dacă Mary Debenham are vreun amestec, atunci trebuie să fi avut o astfel de slujbă la familia Armstrong.

— Da, dar contesa Andrenyi a vorbit de o persoană cu totul diferită.

— Întocmai. O femeie înaltă, între două vîrste, cu părul roșu, cum să vă spun, într-atît de exact contrariul domnișoarei Debenham, încît prea bătea la ochi. Apoi a trebuit să născocească la repezeală un nume, și asociația inconștientă de idei a trădat-o. Ne-a spus că o chema domnișoara Freebody, nu-i așa?

— Da.

— Ei bine, s-ar putea să nu știți, dar există un magazin la Londra, care s-a numit pînă nu de mult „Debenham și Freebody”. Obsedată de numele de Debenham, trebuia să

găsească repede un alt nume, și primul care i-a venit în minte a fost Freebody. Firește, mi-am dat seama imediat.

— Deci, încă o minciună. De ce-o fi făcut-o?

— Din loialitate, poate. Asta însă cam încurcă lucrurile.

— Pe legea mea, izbucni Bouc, dar ce, fiecare persoană din acest tren minte?

— Tocmai asta, spuse Poirot, va trebui să aflăm.

CAPITOLUL 8

ALTE DEZVĂLUIRI SURPRINZĂTOARE

— **D**e acum nu mă mai mir de nimic, spune Bouc. De nimic! Chiar dacă se dovedește că fiecare pasager din tren a fost în casa Armstrong, tot n-o să mă mir.

— Asta-i o observație foarte înțeleaptă, spuse Poirot. Te-ar interesa să afli ce mai are de spus suspectul dumitale numărul unu, italianul?

— Vrei să-ți pui din nou la încercare flerul dumitale infailibil?

— Întocmai.

— E într-adevăr un caz absolut extraordinar, spuse doctorul Constantine.

— Nu, este foarte normal.

Bouc ridică brațele într-un gest comic de disperare.

— Dacă asta numești dumneata normal, prietene...

Nu-și mai găsea cuvintele.

Între timp, Poirot îl rugă pe chelner să-l poștească pe Antonio Foscarelli.

Italianul cel voinic sosi de îndată. Avea o privire îngrijorată. Se uita nervos, într-o parte și-n alta, ca un animal hăituit.

— Ce mai doriți? N-am nimic să vă spun... nimic, auziți?
Per Dio... Pocni cu pumnul în masă.

— Ba da, mai ai ceva să ne spui, zise Poirot ferm.
Adevărul!

— Adevărul!

Aruncă o privire neliniștită spre Poirot. Siguranța și buna lui dispoziție dispăruseră.

— Bineînțeles. S-ar putea să-l știu de pe acum. Dar ar fi mai bine pentru dumneata dacă ni l-ai spune așa, spontan.

— Vorbiți ca cei de la poliția americană. „Puneți cărțile pe masă”, așa îți spun, „cărțile pe masă”.

— Aha, deci ai avut de-a face cu poliția din New York?

— Nu, niciodată. N-au găsit nicio dovadă împotriva mea, deși nu s-ar putea spune că nu s-au străduit.

— Asta se întâmpla pe vremea cazului Armstrong, nu-i așa? Dumneata erai șoferul?

Întîlni privirea italianului. Nervii acestuia cedară. Arătă deodată ca un balon dezumflat.

— Dacă știți... de ce mă mai întrebați?

— De ce ai mințit azi-dimineață?

— Motive de afaceri. În afară de asta, n-am încredere în poliția iugoslavă. N-ar fi făcut dreptate unui italian.

— Poate că tocmai, ți-ar fi făcut!

— Nu, nu. N-am avut nicio legătură cu treaba de astă-noapte. Nici n-am ieșit din compartimentul meu. Englezul cel morocănos poate să vă spună. Nu eu l-am omorît pe porcul ăsta... pe Ratchett. N-aveți nicio dovadă împotriva mea.

Poirot scria ceva pe o foaie de hîrtie. Îl privi pe italian și îi spuse:

— Foarte bine. Poți să pleci.

Foscarelli rămase locului, neliniștit.

— Nu vă dați seama că n-am niciun amestec?

— Am spus că poți pleca.

— E o conspirație. Vreți să mă compromiteți? Și toate astea pentru un porc de câine care de mult trebuia să fi sfârșit pe scaunul electric! E o infamie că nu s-a întâmplat așa. Dacă aș fi fost eu... dacă m-ar fi arestat pe mine...

— Dar n-ai fost dumneata. Dumneata n-ai niciun amestec în răpirea copilului.

— Ce tot vorbiți? Micuța de ea... era bucuria casei. Tonio, așa-mi zicea. Se așeza în mașină și lua volanul cu mînuțele. Toți o adora! Chiar și cei de la poliție au înțeles asta pînă la urmă. Ah, drăguța de ea...

Vocea i se frînse. Avea lacrimi în ochi. Se întoarse brusc și ieși din vagon.

— Pietro, strigă Poirot.

Chelnerul veni în fugă.

— Numărul 10, doamna Ohisson.

— Bine, domnule.

— Alta? strigă Bouc. Ah, nu... nu se mai poate. Îți spun că așa nu se mai poate.

— *Mon cher*, dar trebuie să aflăm. Chiar dacă pînă la urmă reiese că fiecare din tren a avut un motiv să-l ucidă pe Ratchett, noi tot trebuie să aflăm. Și odată ce am aflat, putem, în sfîrșit, stabili cine-i vinovatul.

— Mi se învîrtește capul, mormăi Bouc.

Chelnerul îi făcu loc să intre, cu multă amabilitate, Gretei Ohisson, care plîngea amarnic.

Se prăbuși pe scaunul din fața lui Poirot și își îngropă fața într-o batistă mare.

— Nu trebuie să vă faceți griji, domnișoară. Poirot o bătu pe umăr. Să ne spuneți adevărul în cîteva cuvinte, asta-i tot ce vă cerem. Ați fost îngrijitoarea micuței Daisy Armstrong?

— Da, așa e... e adevărat, articulă printre lacrimi nefericita femeie. Ah, era un înger, un îngerăș dulce și plin de viață. N-avusese parte decît de bunătate și dragoste... și

deodată... răpită de acel ticălos... și așa de crud s-a purtat cu ea... și sărmana maică-sa... și cealaltă micuță care nici n-a apucat să deschidă ochii. Nu puteți înțelege... nu puteți ști... dacă ați fi fost acolo ca și mine... dacă ați fi văzut toată tragedia aceea îngrozitoare... Ar fi trebuit să vă spun adevărul despre mine, azi-dimineață. Dar eram speriată... foarte speriată. M-am bucurat atîta că ticălosul acela e mort și că n-o să mai poată omorî sau chinui alți copilași. Ah! nu pot să vorbesc... nu-mi găsesc cuvintele...

Se cutremura toată de plîns. Poirot o bătea blînd pe umăr.

— Vă înțeleg... Înțeleg tot ce mi-ați spus. N-o să vă mai întreb nimic. Mi-e suficient că ați recunoscut. Înțeleg, credeți-mă.

Suspînînd, nefind în stare să scoată niciun cuvînt, Greta Ohisson se ridică și se îndreptă, împleticindu-se, spre ușă. În dreptul ușii se ciocni de un bărbat care tocmai intra.

Era valetul, Masterman. Veni drept spre Poirot și vorbi în felul său liniștit, fără nicio emoție.

— Sper că nu vă deranjez, domnule. M-am gîndit că e cel mai bine să vin de îndată și să vă spun adevărul. În timpul războiului, am fost ordonanța colonelului Armstrong, și apoi i-am slujit ca valet la New York. Trebuie să recunosc că azi-dimineață v-am ascuns acest lucru. A fost foarte urît din partea mea, domnule, și m-am gîndit că e mai bine să vin să vă mărturisesc deschis. Dar sper că nu-l bănuți pe Tonio. Bietul Tonio, domnule, nu s-ar atinge nici măcar de o muscă. Și pot să jur că n-a părăsit compartimentul astă-noapte. Așa că, vedeți, domnule, el n-ar fi putut-o face. O fi el străin, dar e un om foarte blînd... nu ca italienii aceia ticăloși, ucigași, despre care tot scriu ziarele.

Se opri. Poirot îl privea fix în ochi.

— Asta-i tot ce ai de spus?

— Tot, domnule.

Văzînd că Poirot nu mai spune nimic, se înclină puțin stingherit și, ezitînd o clipă, se îndreaptă spre ușă, la fel de liniștit și modest cum venise.

— Asta-i mai fantastic decît toate romanele polițiste pe care le-am citit, spuse doctorul Constantine.

— Sînt de aceeași părere, vorbi Bouc. Din cei doisprezece pasageri ai acestui vagon, nouă s-au dovedit a avea legătură cu cazul Armstrong. Ce urmează, te întreb? Sau, mai bine zis, cine urmează?

— Pot să-ți dau un răspuns aproape sigur, spuse Poirot. Acum o să sosească detectivul nostru, domnul Hardman.

— Și el vine să mărturisească?

Poirot n-apucă să-i răspundă, că americanul își și făcu apariția. Îi privi cu coada ochiului, și așezîndu-se jos, începu cu o voce tărăgănată:

— Ce se întîmplă de fapt în trenul ăsta? Parcă am fi într-o casă de nebuni.

Poirot clipi ironic.

— Ești absolut sigur, domnule Hardman, că n-ai fost grădinar în casa Armstrong?

— N-aveau grădină, răspunse Hardman prompt.

— Sau majordom?

— N-aveau obiceiuri atît de aristocratice. Nu, n-am avut niciun fel de legătură cu casa Armstrong, deși încep să cred că sînt singurul în această situație! Vi se pare verosimil? Spuneți-mi, da?

— De fapt, e puțin surprinzător, spuse Poirot, descumpănit.

— Asta-i bună! izbucni Bouc.

— Ai vreo părere proprie asupra crimei, domnule Hardman? îl întrebă Poirot.

— Nu, domnule. Mă depășește. Nu mai știu ce să cred. S-ar putea ca toți să fie amestecați; dar cine e de fapt

vinovatul, asta nu mai știu. Sînt curios cum o să ieșiți din povestea asta.

— Ghicind.

— Atunci, credeți-mă, sînteți un ghicitor foarte dibaci. Da, da, o să le spun tuturor că sînteți un ghicitor foarte dibaci.

Hardman se aplecă înainte și-l privi pe Poirot cu admirație.

— Vă rog să mă iertați, îi spuse, dar nimeni n-ar zice asta, luîndu-se numai după aspectul dumneavoastră. Îmi scot pălăria în fața dumneavoastră. Într-adevăr, să știți c-o fac.

— Sînteți prea amabil, domnule Hardman.

— Deloc, deloc. Pur și simplu, o meritați.

— Totuși, spuse Poirot, problema nu este încă rezolvată în întregime. Putem spune oare în mod cert că știm cine l-a ucis pe Ratchett?

— Pe mine să nu mă puneți la socoteală, spuse Hardman. Eu n-am spus nimic. Sînt doar plin de admirație. Ce-i cu ceilalți doi pe care încă nu i-ați ghicit? Vreau să spun, bătrîna americană și camerista? Am putea să le considerăm singurele persoane nevinovate din tren?

— Pînă cînd, spuse Poirot zîbind, le vom putea găsi un loc în mica noastră schemă ca... ce să spun?... îngrijitoare și bucătăreasă la familia Armstrong.

— Ei bine, nimic pe lume n-o să mă mai mire de acum înainte, spuse Hardman, calm și resemnat. O casă de nebuni, asta e, o casă de nebuni!

— Ah, *mon cher*, asta ar însemna să mergem cu coincidențele puțin prea departe, spuse Bouc. Nu pot fi toți amestecați.

Poirot îi privi dojenitor.

— Nu înțelegi, îi spuse. Nu înțelegi deloc. Spune-mi, știi cine l-a omorît pe Ratchett?

— Dar dumneata? pară Bouc.

Poirot înclină capul.

— Oh, da, spuse el. Știi de cîtăva vreme. E atît de limpede, încît mă mir că n-ai observat și dumneata. Privi înspre Hardman: Dar dumneata?

Hardman clătină din cap și-l privi plin de curiozitate.

— Nu știu, nu știu deloc. Care dintre ei?

Poirot rîmase cîtăva vreme pe gînduri. Apoi spuse:

— Vrei să fii așa de bun, domnule Hardman, și să chemi toată lumea aici? Există două soluții posibile ale acestui caz. Vreau să vi le expun pe amîndouă, tuturor.

CAPITOLUL 9

POIROT PROPUNE DOUĂ SOLUȚII

Pasagerii se strînseră în vagonul restaurant și își ocupară locurile obișnuite în jurul meselor. Aveau toți aceeași expresie, de teamă și nerăbdare. Domnișoara Ohisson mai plîngea încă, iar doamna Hubbard căuta s-o liniștească.

— Încearcă să te stăpînești, draga mea. Totul o să fie cum nu se poate mai bine. Nu trebuie să te pierzi cu firea. Dacă printre noi se află un criminal ticălos, ei bine, știm cu toții că nu dumneata ești. Ar fi nebun acela care ar crede așa ceva. Așează-te aici, iar eu voi sta lângă dumneata. Și nu-ți mai fă griji degeaba.

Poirot se ridică în picioare. Toate vocile, chiar și cea a doamnei Hubbard, amuțiră.

Conductorul, lângă ușă, părea încurcat.

— Îmi dați voie să stau, domnule?

— Bineînțeles, Michel.

Poirot își dresă vocea.

— Doamnelor și domnilor, voi vorbi în englezește, întrucît cred că toți cei de față cunosc puțin această limbă. Ne-am adunat aici pentru a lămuri cauzele morții lui Samuel Edward Ratchett, alias Cassetti. Există două soluții posibile ale crimei. Vi le voi expune pe amîndouă și voi ruga apoi pe

domnul Bouc și pe doctorul Constantine, aici de față, să aprecieze care soluție e cea corectă.

Cu toții cunoaștem faptele întâmplare. Domnul Ratchett a fost găsit înjunghiat astăzi dimineață. Știm că se mai afla încă în viață azi-noapte la ora 12.37 când a schimbat câteva cuvinte, prin ușa închisă, cu conductorul vagonului nostru. În buzunarul pijamalei sale a fost găsit un ceas, ale cărui limbi se opriseră la ora unu și un sfert. Doctorul Constantine, care a examinat cadavrul a doua zi dimineață, a situat intervalul în care s-a putut produce moartea între miezul nopții și ora două dimineață. La o jumătate de oră după miezul nopții, cum știm, trenul s-a înzăpezit. Din acest moment a devenit imposibil pentru oricine să părăsească trenul.

Potrivit declarațiilor domnului Hardman, care lucrează la o agenție de detectivi din New York (câteva capete se întoarseră spre Hardman), nimeni n-ar fi putut trece prin dreptul compartimentului său – numărul 16, de la capătul vagonului – fără să fi fost văzut de el. Sîntem deci siliți să tragem concluzia că criminalul se află printre pasagerii acestui vagon, vagonul Istanbul – Calais. Aceasta a fost, ca să spun așa, teoria noastră.

— Cum? exclamă Bouc uluit.

— Dar vă voi supune atenției și o altă teorie, foarte simplă de altfel. Domnul Ratchett avea un dușman de care se temea. I l-a descris domnului Hardman și i-a mai spus că dacă acesta va încerca pînă la urmă să-l omoare, e foarte probabil că o va face în a doua noapte după plecarea din Istanbul.

Ei bine, doamnelor și domnilor, vă pot spune acum că domnul Ratchett știa mai multe decît a spus. Dușmanul, după cum se aștepta domnul Ratchett, s-a urcat în tren la Belgrad, sau probabil la Vincovici și, în acest din urmă caz, pe ușa lăsată deschisă de colonelul Arbuthnot și domnul Macqueen cînd au coborît pe peron. Avea o uniformă de conductor, pe

care o purta deasupra hainelor obișnuite, precum și un speraclu cu ajutorul căruia a putut să pătrundă în compartimentul domnului Ratchett, deși ușa era încuiată. Domnul Ratchett se afla sub efectul unui somnifer. Asasinul l-a înjunghiat cu o deosebită sălbăticie și apoi a ieșit pe ușa care comunică cu compartimentul doamnei Hubbard...

— Așa e, spuse doamna Hubbard dînd din cap.

— A vîrît, în trecere, pumnalul pe care-l folosisese în geanta doamnei Hubbard, aflată la îndemînă. Fără să știe, a pierdut tot acolo un nasture de la uniformă. Apoi s-a strecurat afară din compartiment și, tiptil, a luat-o de-a lungul coridorului. A ascuns în grabă uniforma într-un geamantan dintr-un compartiment gol în momentul acela, și după cîteva clipe, îmbrăcat în haine civile, a coborît din tren puțin înainte de plecarea acestuia, din nou pe ușa de lîngă vagonul restaurant.

Toți răsufară ușurați.

— Dar ce-i cu ceasul? întrebă Hardman.

— Aici avem explicația întregului mister. Domnul Ratchett a uitat să-și dea ceasul înapoi cu o oră, cum ar fi trebuit s-o facă, pe cînd se afla la Tzaribrod. Ceasul său, deci, înregistra în continuare vremea după orarul est-european, care are un avans de o oră față de cel din Europa centrală. Prin urmare, Ratchett a fost asasinat la douăsprezece și un sfert... și nu la unu și un sfert.

— Dar e absurd, strigă Bouc. Cum rămîne atunci cu vocea care s-a auzit din compartimentul lui la unu fără douăzeci și trei de minute? Era fie vocea lui Ratchett... fie a asasinului său.

— Nu neapărat. S-ar putea să fi fost, să zicem, a unei a treia persoane. Adică a cuiva care a intrat să-i spună ceva lui Ratchett și l-a găsit pe acesta mort. A apăsător pe butonul soneriei, voind să-l cheme pe conductor, apoi, așa cum spuneai dumneata, i-a intrat deodată frica-n oase, temîndu-

se să nu fie acuzat de crimă; și atunci, la întrebarea conductorului care sosise, a răspuns dându-se drept Ratchett.

— E posibil, recunosc Bouc, înciudat.

Poirot privi spre doamna Hubbard.

— Da, doamnă, parcă voiati să spuneți ceva...?

— Ei bine, nu mai știu ce-am vrut să spun. Credeți că și eu am uitat să-mi dau ceasul înapoi?

— Nu, doamnă. Cred că l-ați auzit pe asasin trecînd, dar erați aproape adormită; mai târziu ați avut un coșmar, cum că un bărbat se afla în compartimentul dumneavoastră, v-ați trezit brusc și ați sunat după conductor.

— Bine, presupun că s-ar putea să fi fost așa, spuse doamna Hubbard.

Prințesa Dragomiroff se uita fix la Poirot de cîtăva vreme.

— Cum explicați declarațiile cameristei mele, domnule?

— Foarte simplu. Camerista dumneavoastră a recunoscut ca aparținîndu-vă batista pe care i-am arătat-o. E adevărat, a încercat oarecum stîngaci să vă apere. Ea l-a întîlnit, după cum spune, pe asasin, dar mai devreme, pe cînd trenul se afla în gara Vincovici. A pretins că l-a văzut cu o oră mai târziu, încercînd astfel, fără prea multă pricepere, să vă furnizeze un alibi inatacabil.

Prințesa lăsă capul în jos.

— Nu vă scapă nimic, domnule. Vă admir.

Urmără cîteva momente de tăcere. Doctorul Constantine bătu deodată cu degetul în masă, și toți tresăriră.

— Dar nu, spuse el, nu și nul! E o explicație care nu stă în picioare. Îi și găsesc de pe acum vreo douăsprezece cusururi. Crima n-a fost comisă astfel... și domnul Poirot știe foarte bine asta.

Poirot se uită atent la el.

— Mda, văd că trebuie să-ți expun și a doua soluție la care

m-am gîndit, spuse el. Dar nu renunța nici la asta prea repede. S-ar putea să fii de acord cu ea mai tîrziu.

Se întoarse din nou spre ceilalți.

— Mai există și o altă soluție posibilă. Iată cum am ajuns la ea. După ce-am auzit toate mărturiile, am lăsat capul pe spate, am închis ochii și am început să cuget. Unele elemente îmi păreau a fi demne de toată atenția. Le-am enumerat prietenilor mei. Unele dintre ele le și elucidasem. Spre exemplu, pata de grăsime de pe pașaport, etc. Voi trece la celelalte. Primul și cel mai important mi-a fost sugerat de o remarcă a domnului Bouc, pe cînd ne aflam la masă, în prima zi de călătorie; dînsul îmi spunea că cei adunați în vagonul restaurant formează un grup interesant, întrucît este atît de variat, reprezentînd de fapt toate clasele și naționalitățile.

Am fost de aceeași părere, dar după aceea, cînd mi-am amintit de ea, am stat să mă întreb dacă e posibil, în genere, în orice alte condiții, să întîlnești un astfel de grup. Răspunsul pe care l-am găsit a fost: numai în America. Acolo poți găsi într-o casă, să zicem, atîtea naționalități: un șofer italian, o guvernantă englezoaică, o educatoare suedeză, o cameristă franțuzoaică și așa mai departe. De aici mi-a venit și ideea să „ghicesc”, adică să distribui, ca un regizor, fiecărei persoane cîte un rol în tragedia familiei Armstrong. Ei bine, rezultatul a fost extrem de interesant și satisfăcător.

Apoi am examinat declarațiile fiecăruia în parte și am constatat unele lucruri curioase. Să luăm mai întîi cele spuse de domnul Macqueen. Prima mea întrevvedere cu dînsul a fost pe deplin satisfăcătoare. Dar la a doua a făcut o remarcă puțin ciudată. I-am spus că am descoperit un bilețel în care era menționat cazul Armstrong. Mi-a spus: „Dar cu siguranță...”, apoi s-a oprit brusc, după care a continuat: „Vreau să spun, asta a fost oarecum o neglijență din partea bătrînului”.

Mi-am dat seama că nu asta începuse să spună domnul

Macqueen. Presupunînd că ceea ce voia, de fapt, să spună era: „Dar cu siguranță că a fost ars!”, înseamnă că Macqueen știa de bilet și de distrugerea lui, cu alte cuvinte el era fie asasinul, fie un complice al acestuia.

Buun. Urmează valetul. El ne-a spus că stăpînul său obișnuia să ia somnifere cînd călătorea cu trenul. S-ar putea să fie adevărat, dar se pune problema: e verosimil ca Ratchett să fi luat un somnifer astă-noapte? Pistolul automat de sub perna lui infirma presupunerea că ar fi luat. E limpede că Ratchett avea de gînd să vegheze la noapte. Narcoticul i-a fost administrat, firește, fără voia și fără știrea lui. De către cine? Fără doar și poate, de către Macqueen sau valet.

Ajungem acum și la declarația domnului Hardman. Cred tot ce mi-a spus despre propria-i identitate. Dar în ce privește metodele de care a uzat pentru a-l păzi pe Ratchett, ei bine, descrierea acestora nu e nici mai mult nici mai puțin decît absurdă. Singurul mod eficient prin care putea să-l apere pe Ratchett era să fi petrecut noaptea în compartimentul lui, sau undeva de unde ar fi putut supraveghea ușa acestuia. Singurul lucru pe care îl dovedește clar declarația sa este că nimeni din vreo altă parte a trenului n-ar fi putut să-l ucidă pe Ratchett. Deci, aria se restrînge la vagonul Istanbul – Calais, ceea ce mi se părea a fi un fapt cam curios și inexplicabil, drept care l-am lăsat deoparte, pentru a mai reflecta asupra lui.

Cred că toată lumea a aflat de cele cîteva cuvinte schimbate între domnișoara Debenham și colonelul Arbuthnot, pe care le-am auzit fără voia mea. Ceea ce m-a frapat a fost faptul că în timpul acelei convorbiri, colonelul Arbuthnot i-a spus Mary; de asemenea, reieșea limpede, după tonul discuției, că se afla în termeni intimi cu ea. Dar, în același timp, totul părea să indice că o întîlnise doar cu cîteva zile înainte... și eu îi cunosc bine pe englezii de tipul colonelului. Chiar dacă s-ar fi îndrăgostit de la prima vedere

de domnișoara Debenham, ar fi făcut totul încet, după etichetă, fără să precipite lucrurile. Am conchis deci că, de fapt, colonelul Arbuthnot și domnișoara Debenham se cunoșteau bine și că, din anumite motive, țineau să apară ca străini unul de altul. Un alt element, de mai mică importanță, este că domnișoara Debenham mi-a părut foarte familiarizată cu termenul american „distanță lungă” pentru convorbirile telefonice, deși domnișoara Debenham îmi spusese că nu a fost niciodată în Statele Unite.

Să trecem la un alt martor. Doamna Hubbard ne-a relatat că, stînd întinsă în pat, n-a putut să vadă dacă ușa de acces dintre compartimente era încuiată sau nu, drept care a rugat-o pe domnișoara Ohisson să verifice acest lucru. Dar această declarație ar fi fost perfect adevărată dacă dînsa ar fi ocupat unul din compartimentele avînd numere 2, 4 sau 12, sau orice alt număr par, întrucît în aceste compartimente, într-adevăr, zăvorul se află exact sub clanța ușii; în compartimentele cu numere impare, cum ar fi 3, să zicem, zăvorul se află însă deasupra clanței și, ca atare, nu poate fi în niciun fel mascat de o poșetă atîrnată de clanță. Am fost nevoit să trag concluzia că doamna Hubbard a născocit un incident care în realitate nu s-a petrecut.

Ajunși aici, dați-mi voie să spun cîteva cuvinte despre timp. După părerea mea, elementul realmente interesant în legătură cu ceasul sfărîmat este locul în care a fost găsit... și anume în buzunarul hainei de la pijama a lui Ratchett, un loc, veți fi de acord cu mine, deosebit de incomod și ciudat pentru a ține ceasul, cu atît mai mult cu cît există un „cîrlig” special deasupra patului, pentru ceas. Mi-am dat seama, prin urmare, că ceasul a fost pus deliberat acolo, cu ora schimbată. Crima nu a fost deci comisă la unu și un sfert.

A fost comisă, atunci, mai devreme? Mai exact, la unu fără douăzeci și trei de minute? Prietenul meu, domnul Bouc, a

sugerat, ca un argument în favoarea acestei ipoteze, strigătul puternic care m-a trezit pe mine din somn. Dar dacă Ratchett luase un somnifer, este limpede că n-ar fi putut striga. Dacă ar fi fost în stare să strige, cu atît mai mult ar fi fost în stare să se apere într-un fel sau altul. Or, nu există nicio urmă de împotrivire, de luptă.

Mi-am reamintit că Macqueen menționase în două rînduri (și a doua oară foarte insistent) că Ratchett nu vorbea deloc franțuzește. Așa am ajuns la concluzia că întreaga poveste de la unu fără douăzeci și trei de minute nu a fost altceva decît o comedie care îmi era destinată! Oricine ar fi remarcat trucul cu ceasul... procedeu destul de obișnuit în romanele polițiste. S-a presupus deci că îmi voi da seama despre ce e vorba și că, încîntat de propria-mi deșteptăciune, voi presupune că, întrucît Ratchett nu vorbea franțuzește, vocea pe care am auzit-o la unu fără douăzeci și trei de minute nu poate fi a lui și că deci Ratchett trebuie să fi fost mort. Sînt convinși însă că la unu fără douăzeci și trei de minute Ratchett mai zăcea încă adormit.

Dar procedeuul a reușit! Am deschis ușa și am privit afară. Și am auzit într-adevăr cuvintele rostite în franțuzește. Iar dacă aș fi fost într-atît de obtuz încît să nu înțeleg rostul celei fraze, era prevăzută să mi se atragă atenția. La nevoie Macqueen trebuia să apară în scenă și să mi spună: „Scuzați-mă, domnule Poirot, nu se poate să fi vorbit domnul Ratchett. El nu știa franțuzește”.

Și acum cînd a avut loc într-adevăr crima? La ce oră, adică? Și cine a comis-o?

După părerea mea, care rămîne numai o părere, Ratchett a fost ucis foarte aproape de ora două, adică la limita intervalului specificat de doctor.

În ce privește ucigașul...

Se opri, uitîndu-se atent spre ascultători. Nu se putea

plînge de lipsă de atenție. Fiecare ochi era ațintit asupra lui. Era o liniște atît de mare, încît se putea auzi și bîzîitul muștelor. Continuă calm:

— Am fost izbit în mod deosebit de extraordinara dificultate de a găsi probe compromițătoare împotriva oricărui pasager, și de coincidența cam ciudată că în fiecare caz în parte alibiul era furnizat de către ceea ce aș numi persoane „improbabile”. Astfel, domnul Macqueen și colonelul Arbuthnot și-au oferit reciproc alibiuri... adică două persoane despre care e foarte puțin probabil să se fi cunoscut înainte. Același lucru s-a întîmplat cu valetul și italianul, cu educatoarea suedeză și guvernanta englezoaică. Mi-am spus atunci: „E nemaipomenit... doar nu pot fi toți amestecați!”.

Și atunci, domnilor, am văzut soluția. Erau toți amestecați. Atîția oameni legați de cazul Armstrong să călătorească întîmplător în același tren – așa ceva era nu numai improbabil, ci imposibil. Nu putea fi vorba de o întîmplare, ci de un plan premeditat. Mi-am adus aminte de o remarcă a colonelului Arbuthnot în legătură cu procesele cu jurați. Un juriu este compus din douăsprezece persoane: erau doisprezece pasageri, iar Ratchett a fost înjunghiat de douăsprezece ori. Și ceea ce nu mi-a dat pace tot timpul, anume ciudatul fapt că atîția oameni călătoresc cu vagonul Istanbul – Calais pe o vreme atît de nepotrivită, s-a lămurit deodată.

Ratchett scăpase de pedeapsa justiției în America. În privința vinovăției sale nu există nicio bănuială. Mi-am imaginat un juriu auto-constituit din doisprezece oameni, care l-au condamnat la moarte și care au fost obligați de împrejurări să acționeze și în calitate de călai. Această ipoteză dădea dintr-o dată întregii întîmplări o înlănțuire clară, evidentă. Astfel, totul mi-a apărut limpede în față, ca un mozaic perfect, în care fiecare își juca rolul ce-i fusese

distribuit. Totul fusese așa fel ticluit, încît dacă ar fi căzut bănuiala asupra cuiva, mărturiile altcuiva sau ale celorlalți să o îndepărteze și să încurce astfel și mai mult ițele. Mărturia lui Hardman era necesară pentru cazul în care cineva, complet nevinovat, din afară, ar fi fost suspectat și n-ar fi fost în stare să găsească un alibi. Pasagerii din vagonul de Istanbul nu erau, în acest sens, în pericol. Declarațiile lor fuseseră pregătite dinainte pînă la cel mai mic amănunt. Totul fusese inteligent plănuir, ca un joc din acela în care orice indiciu nou descoperit încurcă și mai rău lucrurile. Așa cum remarcase prietenul meu, domnul Bouc, cazul părea fantastic de absurd! Aceasta era tocmai impresia pe care voiau s-o creeze autorii lui.

Explică această soluție totul? Da, explică: natura rănilor, fiecare provocată de altă persoană; scrisorile de amenințare atît de artificiale – artificiale întrucît erau neautentice, scrise doar pentru a fi folosite ca dovezi. Fără îndoială că au existat și scrisori autentice, care-l avertizau pe Ratchett de ceea ce-l așteaptă, dar pe acestea Macqueen le-a distrus, punînd altele în loc. Apoi povestea lui Hardman, cum că ar fi fost angajat de către Ratchett, era o minciună, firește, de la un cap la altul, iar descrierea aceluia fictiv „omuleț negricios cu voce de femeie” era foarte convenabilă, deoarece avea avantajul că nu acuza pe niciunul din conductorii și că se aplica la fel de bine unui bărbat cît și unei femei.

Ideea înjunghierii pare la prima vedere stranie, dar dacă stăm să ne gîndim mai bine, ne apare cum nu se poate mai potrivită împrejurărilor. Pumnalul este o armă care poate fi folosită de oricine, fie că e slab sau puternic și, în plus, nu face zgomot. Îmi închipui, deși n-ar putea să greșesc, că fiecare a intrat prin compartimentul doamnei Hubbard în cel al lui Ratchett, aflat în întuneric... și a lovit! Astfel, nimeni n-a știut a cui lovitură l-a omorît de fapt.

Ultima scrisoare, pe care Ratchett a găsit-o probabil pe pernă, a fost arsă cu grijă. În lipsa oricărui indiciu care să atragă atenția asupra cazului Armstrong, n-ar fi existat niciun motiv de a suspecta pe vreunul din pasagerii trenului. S-ar fi conchis că e vorba de un criminal venit din afară și, bineînțeles, „omulețul negricios cu voce de femeie” ar fi fost văzut de unul sau mai mulți pasageri coborînd din tren la Brod.

Nu știu exact ce s-a întîmplat în momentul cînd conspiratorii și-au dat seama că această parte din planul lor era zădărnicită de înzăpezirea trenului. A avut loc, îmi închipui, o întrunire grabnică, la care s-a hotărît să se meargă înainte. E adevărat însă că acum absolut toți pasagerii puteau fi bănuți – dar și această posibilitate s-a prevăzut și s-au luat măsuri. Singurul lucru care mai rămînea de făcut era să se încurce și mai mult ițele. Două „indicii” au fost „montate” în compartimentul lui Ratchett... unul incriminîndu-l pe colonelul Arbuthnot (care avea însă cel mai puternic alibi și ale cărui relații cu familia Armstrong erau, probabil, cel mai greu de dovedit) și un al doilea, batista, incriminînd-o pe prințesa Dragomiroff, care, însă, în virtutea poziției sale sociale, a fragilității fizice și a alibiului furnizat de către cameristă și conductor, era practic intangibilă. Apoi, pentru a face totul și mai confuz, s-a recurs la o pistă falsă – femeia fictivă în chimonoul vișiniu. Din nou, trebuia să particip direct, ca martor, la acest truc. Aud o bufnitură puternică lîngă ușa mea. Mă scol și privesc afară... și văd acel chimonou vișiniu dispărînd în depărtare. Trei martori aleși cu multă grijă – conductorul, domnișoara Debenham și Macqueen – o vor vedea și ei. Cineva cu simțul umorului a pus, după o matură chibzuință, chimonoul în valiza mea, în timp ce eu anchetam în vagonul restaurant. Cui îi aparține de fapt, nu știu. Bănuiesc că e al contesei Andrenyi, deoarece în bagajul ei am

zărit doar un *negligé* prea elegant pentru a fi folosit ca simplu capot.

Cînd Macqueen a aflat, pentru prima oară, că scrisoarea pe care o arsesese cu atîta grijă scăpase în parte distrugerii și că tocmai cuvîntul Armstrong rămăsese vizibil, i-a înștiințat de grabă pe ceilalți. Era limpede că din acest moment poziția contesei Andrenyi era periclitată, de aceea soțul ei a purces de îndată la modificarea pașaportului. Aceasta a fost a doua neșansă!

Toți s-au înțeles că trebuie să tăgăduiască vehement orice legătură cu familia Armstrong. Știau că nu am mijloace la îndemîină pentru a descoperi adevărul și nu credeau că voi cerceta serios pînă cînd nu aș fi avut bănuieli asupra vreunei persoane anume.

Mai rămînea un lucru de elucidat. Admițînd că teoria mea e cea justă – și cred că trebuie să fie justă – atunci e limpede că și conductorul trebuie să fi fost implicat în complot. Dar dacă așa stau lucrurile, am avea atunci treisprezece persoane, în loc de douăsprezece. În locul obișnuitei formule „Din toți aceștia unul singur e vinovat”, se punea problema de a descoperi care din cele treisprezece persoane e nevinovată. Cine ar putea fi acea persoană?

Am ajuns la o concluzie tare ciudată. Și anume că persoana care n-a avut niciun amestec în făptuirea crimei era cea care ar fi fost cel mai repede bănuită de așa ceva. Mă refer la contesa Andrenyi. Am fost impresionat de felul grav și solemn cu care și-a dat contele cuvîntul de onoare că soția lui n-a părăsit deloc compartimentul în noaptea trecută. Am dedus că contele Andrenyi a luat, ca să spun așa, locul soției sale.

În aceste condiții, reieșea că Pierre Michel a fost unul din cei doisprezece. Dar cum se poate explica complicitatea lui? În fond, e un om corect, care se află de mulți ani în slujba

companiei și nu e genul de om care poate fi mituit pentru a da o mână de ajutor la făptuirea unei crime. Deci, Pierre Michel trebuia să fi fost implicat în tragedia familiei Armstrong. O supoziție, totuși, foarte puțin probabilă. Atunci mi-am adus aminte că îngrijitoarea care murise fusese franțuzoaică. Să presupunem că nefericita fată ar fi fost fiica lui Pierre Michel; aceasta ar explica totul și, în plus, și locul ales pentru realizarea crimei. Mai erau și alții al căror loc în drama Armstrong era încă nelămurit? Pe colonelul Arbuthnot l-am trecut ca prieten al lui Armstrong. Probabil făcuseră războiul împreună. Locul cameristei Hildegarde Schmidt în casa Armstrong n-a fost greu de ghicit. Poate din cauză că sînt gurmand, fapt e că simt cînd cineva e un bun bucătar. Am întins cursa... și s-a prins. I-am spus că știu că e o bucătăreasă destoinică, iar ea mi-a răspuns: „Da, într-adevăr, toate doamnele la care am lucrat spuneau așa”. Dar dacă ești cameristă, stăpînii nu prea au prilejul să afle dacă știi sau nu să gătești bine.

Venea apoi la rînd Hardman. Se vedea limpede că nu făcuse parte din personalul casei Armstrong. Nu-mi rămînea decît să-mi închipui că fusese îndrăgostit de tînăra franțuzoaică. I-am vorbit despre farmecul femeilor străine... și din nou am obținut reacția pe care o așteptam. I-au dat deodată lacrimile. A pretextat că sînt din cauza zăpezii.

Mai rămînea doamna Hubbard. Dînsa, trebuie spus, a jucat cel mai important rol în toată această înscenare. Întrucît ocupa compartimentul ce comunica cu cel al lui Ratchett, era cea mai expusă bănuielilor. Prin însăși forța împrejurărilor, ea nu putea avea niciun alibi. Pentru a juca rolul pe care l-a jucat – de mamă americană foarte iubitoare, puțin ridicolă, în orice caz foarte naturală – era nevoie de o artistă. Or, exista o artistă care avea legătură cu familia

Armstrong, și anume mama doamnei Armstrong. Linda Arden, actrița.

Se opri.

Cu o voce melodioasă, caldă, visătoare, cu totul alta decât cea pe care i-o auziseră în cursul călătoriei, doamna Hubbard spuse:

— Mi-am dorit întotdeauna să joc roluri de comedie.

Continuă dusă pe gânduri:

— Greșeala cu poșeta a fost prostească. Ceea ce arată că repetițiile trebuie făcute foarte atent. Aici unde am repetat ne aflam într-un compartiment cu număr par, mi se pare. Nici nu mi-a trecut prin cap că zăvoarele ar putea fi puse în alt loc.

Își mută puțin scaunul și-l privi pe Poirot drept în ochi.

— Știți totul, domnule Poirot. Sînteți un om într-adevăr remarcabil. Dar nici chiar dumneavoastră nu vă puteți imagina ziua aceea îngrozitoare, la New York. Am fost înnebunită de durere... la fel servitorii. Și colonelul Arbuthnot se afla acolo. Era cel mai bun prieten al lui John Armstrong.

— Mi-a salvat viața în timpul războiului, spuse Arbuthnot.

— Am hotărît de îndată – nu știu, poate a fost o nebunie – ca pedeapsa cu moartea, de care Casseti scăpase, să-i fie totuși aplicată. Ne strînsesem doisprezece, mai precis unsprezece, căci tatăl Susannei era în Franța. La început ne-am gândit să tragem la sorți cine să-l omoare, dar pînă la urmă am hotărît s-o facem toți. Șoferul, Antonio, a avut ideea. Mary a pus la punct toate amănuntele, împreună cu Hector Macqueen. Hector ținuse foarte mult la Sonia, fiica mea, și el ne-a explicat cum a reușit Casseti, cu banii pe care-i avea, să scape.

Ne-a luat multă vreme pînă am desăvîrșit planul. Trebuia

mai întâi să-i dăm de urmă lui Ratchett. Hardman s-a ocupat de asta și, în cele din urmă, a reușit. Apoi am încercat să-i băgăm pe Masterman și pe Hector în serviciul lui... sau cel puțin pe unul din ei. Bun, am reușit și cu asta. Apoi am avut o discuție cu tatăl Susannei. Colonelul Arbuthnot a insistat foarte mult să fim doisprezece. Credea că așa va fi, oricum, mai legal. Nu-i plăcea prea mult ideea înjunghiatului, dar a fost de acord că ea rezolvă majoritatea dificultăților. Tatăl Susannei a acceptat. Susanne fusese singurul lui copil. Aflasem de la Hector că Ratchett se va întoarce în Orient, în scurtă vreme, cu Orient Expresul. Pierre Michel lucra pe acest tren, așa că șansele erau prea favorabile pentru a nu profita. În afară de asta, era o bună ocazie de a nu compromite pe nimeni din afară.

Soțul fiicei mele trebuia, bineînțeles, pus la curent, și el a insistat s-o însoțească. Hector a avut grijă ca Ratchett să aleagă pentru călătorie ziua când era de serviciu Michel. Ne-am înțeles să ocupăm toate compartimentele din vagonul Istanbul – Calais, dar, din păcate, un compartiment ne-a scăpat. Fusese rezervat dinainte pentru un director al companiei. Domnul Harris, firește, era doar o născocire. Dar ar fi fost foarte penibil să fie un străin în compartimentul lui Hector. Și, pe urmă, în ultimul moment, ați venit dumneavoastră.

Se opri.

— Ei bine, spuse, acum știți totul, domnule Poirot. Ce aveți de gând să faceți? Dacă totul trebuie să fie dat la lumină, atunci n-ați putea arunca vina numai asupra mea? Eu l-aș fi înjunghiat fără să clipesc, de douăsprezece ori, pe-acest criminal. Și asta nu numai pentru că s-a făcut vinovat de moartea fiicei mele și a copilului ei, și de cea a celui alt copil care ar fi putut să trăiască acum și să fie fericit. E vorba de mult mai mult decît atît. Au mai fost și alți copii înainte de Daisy... și mai puteau fi și alții în viitor. Societatea l-a

condamnat; noi am dus la bun sfârșit sentința. Dar nu cred că e nevoie să-i amestecăm pe toți. Toate sufletele astea bune și credincioase... sărmanul Michel... și Mary și colonelul Arbuthnot care se iubesc...

Vocea ei avea o rezonanță deosebită în spațiul acela strîmt, închis. Era adîncă, vibrantă, era vocea care înfiorase atîția și atîția spectatori...

Poirot privi spre prietenul său.

— Dumneata ești unul dintre directorii companiei, domnule Bouc, spuse el. Ce părere ai?

Bouc își dresе vocea.

— După părerea mea, domnule Poirot, spuse el, prima teorie pe care ai expus-o e cea justă. Propun ca asta să fie soluția pe care s-o prezentăm poliției iugoslave cînd va sosi. Ești de acord, doctore?

— Sigur că sînt de acord, spuse doctorul Constantine. În ce privește probele medicale, cred că voi face una sau două sugestii mai excentrice.

— Și acum, spuse Poirot, întrucît știți care este soluția mea, permiteți-mi să mă retrag.

SFÎRȘIT

NOTES

4. UN STRIGĂT ÎN NOAPTE

1. Nu-i nimic. M-am înșelat.

5. CRIMA

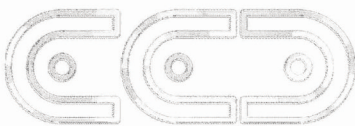
1. Sînteți director al liniei, mi se pare, domnule. Puteți să ne spuneți...

6. O FEMEIE?

1. Ce s-a întîmplat?... De ce?...

14. MĂRTURIA CUȚITULUI

1. Dar nu-i nimic de văzut.

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și
CAT Graur

Antwerpen

2024

